

***

*На золотому березі печалі,
Де сто віків —
лиш голубі сніги.
Ми, українці,
стільки відмовчали,
Що відмошши
всі чужі зріхи.
Ми сто віків
плетись завжди позаду,
Ми сто віків
жили, мов у гостях,
Учили жити нас
всілякі зайти,
І шкіри драг з нас
бусурман і лях.
На Соловки,
в каніди,
за дунай —
На всенький світ
розпорошиць наш люд.
Здавалось — все.
Нічого вже не маєм.
А нам лише
народжувать іуд.*

**Що в нас ні в чому
вже не буде ладу,
Що «вождь народіє»
спонесить до тла,
Та не драма
на гак чіпави Байду,
І булава Богданова веда.
За жовте жито.
І за синє небо.
За нелегкий,
скруивавлений наш путь,
За все.
За все.
За все платити треба.
Нехай не ми —
Хоч діти доживуть.
І ми оплатим.
Прийде наша днина.
Хоч холодно і голодно,
Зате
Ви чуєте,
Як наша Україна
З Тарасового жолудя росте!**

Від упорядниці

СПОЧАТКУ БУЛО СЛОВО

Ця книга укладена за незвичайним принципом.

До неї увійшли тільки ті твори відомого українського поета Анатолія Рекубрацького, які надихнули людей інших творчих професій на створення високохудожніх робіт в різних жанрах. Це — пісні, вишивки, аплікації, видувка із скла, тиснення із шкiри, фототегоди, вернісажі тощо. Особливого значення надаєм відеофільмам показових шкільних уроків, по яких вчаться не лише школярі, а й вчителі з різних регіонів України в інституті післядипломної підготовки вчителів у Запоріжжі.

Унікальність книги в тому, що читач, завдяки фотографії-рації, може спостерігати, як поетичний рядок переплавляється в інший, часом далеко не споріднений жанр мистецтва. Сам автор ставив перед упорядником таку вимогу: «Включити до книги поезії, які «працюють» між людьми».

Пошук розпочався після того, як на один з поетичних вечорів у нашій бібліотеці народна майстриня Н.С.Марюха принесла кілька своїх аплікацій із соломки на теми поезій Анатолія Рекубрацького.

— Читаю його вірші, а в голові бринять свої задуми, якась невідома сила наче підкорює йти за волею думки поета, але, звичайно ж, своєю стежкою, — пояснила вона і повідомила, що знає багато інших майстрів, які роблять те саме.

Розпочалася ця робота ще з юності. Відомий вже на той час фотомайстер О.О.Бурбовський звернув увагу, що його фототегоди, обрамлені поезією зовсім юного поета, набувають якогось особливого змісту, випуклішим стає підтекст і тема. Причому, і фотороботи, і вірші можуть існувати окремо, але разом утворюють щось третє, самостійне. Дослідити це важко, адже співпраця поета і фотомайстра будується на принципі далеких асоціацій.

Я далеко від того, щоб оцінювати художню вартість творів А.Рекубрацького (це справа критики), але про енергетичну силу його рядків свідчать самі майстри. Приміром, народна майстриня, заслужена вчителька України В.Г.Харлова, розпочала вишивати пологна на теми поезій А.Рекубрацького років тридцять тому, ще не будучи знайомою з поетом.

— Ніколи в житті не відчував такої енергетичної підзарядки, як на майдані Незалежності під час «помаранчевої революції», коли виконував пісні на слова Г.Лютото «Ми з тих ясних зір» і А.Рекубрацького «Неподільна булава», — розповідає відомий співак

і композитор Анатолій Сердюк. — Уявіть, майже півмільйона людей не слухає, а співпереживає такі слова: «Булави не можна поділити, хлошці. Україну також не дамо ділити».

П'ять років пішло на пошук творів для персональної виставки Анатолія Рекубрацького «Нашій державі — 10. Україна — вічна», присвяченій 10-річчю незалежності України. 17 майстрів із Запоріжжя, Сімферополі, Івано-Франківська, Дніпропетровська, Полтави та Черкаса представили 96 робіт.

Відкриттям виставки стали роботи нікому невідомої до тих пір вишивальниці Л.І.Кулак. Хто розуміє мову квітів, може прочитати сюжет оповідання А.Рекубрацького «Не судилося» згідно її вишивки.

Нині відомо більше 200 робіт народних майстрів на теми поезій Анатолія Рекубрацького. В.Харлова та Н.Марюха влаштували в Запоріжжі, а Л.Кулак у Сімферополі окремі виставки (див. анотацію). Пізніше до учасників виставки приєднався і запорізький письменник і фотохудожник К.І.Сущко та інші автори.

На жаль, зібрати усе це докупити не вдалося ніколи. Бо багато робіт уже потрапили до приватних колекцій в Україні і за кордоном, їх не вдалося вчасно сфотографувати, а про існування деяких ми просто не знаємо — вони виривають зіркола на виставках у різних містах України.

Явище взаємопроникнення різних видів мистецтва на основі асоціацій відоме давно. Пробували підвести під нього й теоретичну основу, але такі теорії, як «мистецтво для мистецтва» тощо, допалися, як мильні бульбашки, бо не були підкріплені фактичним матеріалом. А.Рекубрацький уперше (принаймні, ми, бібліотекарі, не маємо інформації ні про подібну виставку, ні про подібну книгу) наочно показав, як слово може кристалізуватися в інших жанрах мистецтва.

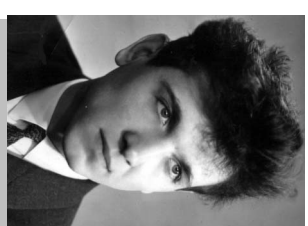
Попри всі недоліки книги (неповнота фактичного матеріалу, чорно-білі репродукції кольорових робіт), вона є першоджерелом, підтвердженням початкової фрази Бібілі: «Спочатку було слово».

Валентина Семешко,

організатор і ведуча виставки «Нашій державі — 10. Україна — вічна», старший методист Запорізької міської бібліотеки.

**«ДОКИ БУДЕ ЖИТИ ДУХ НАШ ЗАПОРОЗЬКИЙ,
ДОТИ УКРАЇНА БУДЕ В СВІТІ ЖИТЬ!»**

*Таким був Анатолій
Рекубрацький, коли ехидив
у літературу.*

Тоді в інститутах не давали відстрожок од армії. І його забрали, здається, із третього курсу. Я навісице (хоч і зробили це просто — живемо ж в одному місті) не наводжу довідок, прагну за уточненням несумтєвого не розхляпати настрій, той чар, який (об'єктивно!) напроцював навколо себе Анатолій Рекубрацький!

Він тоді з'являвся у військовому одязі — молодий, підтягнутий, переповнений армійськими легендами (бо такі в розповідях мрійника-поета важко розрізнити: де правда, а де фантазія).

— Хто там зібрав компанію на п'ятачку?

— Та то Рекуба!

Од нього я довідався, яким буває армійський старшина, чому в армії ложка лямінева, а не алюмінієва, як треба вестися себе в разі загрози ядерного вибуху, і ще багато чого такого, про що й сам собі не можу повідати повністю...

Одним словом, Анатолій Рекубрацький ходив живою легендою, такі привабливаючи до поетичних лав чимало юних неофітів. Він був тою ланкою в поетичному світі інституту, в житті літотб'єднання, якої (перевірено в пам'яті всіх знайомих літераторів) не замінити ніким. І це не тільки моя особиста думка. Доскільки журналісти газети «Запорізька правда» ретельно дослідили, як бурхливо розпочиналася творча біографія поета: «Анатолій Рекубрацький до великої літератури увійшов, а точніше уврвався одним-єдиним віршем, який отулював дев'ятнадцятилітнім спочатку в "Запорізькій правді",

а потім у журналі "Дніпро" в 1964 році. Розповідає викладач Запорізького педагогічного Семінара Григорійна Коваленко: "Поєва цього вірша викликала справжній бум у тогочасному дієчому середовищі. Дієчата всієї України перешлиували по-езію "Проводи" до своїх альбомів (була моді така мода), ци-тували в листках до армії своїм хлопцям. Пікаєво, що через роки й роки багато моїх вихованок знали цей вірш напам'ять. Ви-являється, то мали передали у спадок цей вірш своїм джкам".

Молоді літератори теж своєрідно співзвучили цю публіка-цію. Ось що пише Григорій Лютий у журналі "Хоритиця" (№ 1, 2003 рік): "Вже тоді один його вірш (ми тільки мріяли про таку удачу!) надрукував столичний журнал "Дніпро". Ана-толій просто поспав його до журналу. І вірш просто одібрали до друку! Це було зі сфери фантастики. В ті часи, перш ніж друкувати, кожного досить ретельно розглядали під ідейну лупу! Але це було таки насправді. І для мене це вагомий аргу-мент. Поганого, нецілівого, неживого моя пам'ять просто не тримає".

А як же співзвучили поезію хлопці, ровесники Анатолія. Роз-повідає колишній запоріжець, а нині киевський актор Микола Князев: "Так трапилося, що "Запорізька правда" з цим віршем вишла в той день, коли Запоріжжя провоздисло до армії цілий ешелон хлопців. Звісно ж, колона призвоників розмела запорізькі газети в усіх кіосках. Хто загортав ковбасу, хто брав газету на згадку. Увесь ешелон запоріжців потрапив до однієї військо-вої частини в м. Котовську Одеської області. Багато хлопців (і я теж сохришив) поспали цього вірша до окружної військо-вої газети, але... кожен під своїм прізвищем. Хто ж міг знати, що автор серед нас. Масове нагайторство викликало інте-рес у газеті, прислали офіцера-кореспондента. Усіх "авторів" зібрали на "розробки". Анатолій гаряче доводив своє автор-ство, обізвав когось із офіцерів цолоном, за що й отримав три доби арешту.

— Всього три доби, — кепкували ми над ним, — он Шевченко роки був у засланні.

— Так у нього ж сапир на царя, — всерйоз відповідав Ана-толій. — А в мене лірика для дічат.

Повірили йому тоді, коли в грудні вийшов журнал "Дніпро", №12. Потім у роті встановилася така традиція. Під час вечірньої перевірки, коли доходило до прізвища Рекубрацький, старшина робив пугзу, обводив поглядом стій і вигукнував:

— Поет!

— Я, — гордо відгукнувався Анатолій. І щоразу всі регітали. "

Багатьом ровесникам
Анатолія цей знімок
вскресить незабутні
інспіраційські часи, навіть
роздуми про небудутнє і
вічне, — те, може, заради чого
ми і приходимо в цей світ...

Вже після армії надзвичайно популярна серед молоді "Радіо-станція "Юність" передала добірку поезій Анатолія Реку-брацького — в перекладі російського. А от вірш "Проводи" про-звучав українською мовою. До цього українською мовою в російській пресі був надрукований тільки вірш П.Тичини "Партія веде". Тоді ж молодий поет отримав свій перший мішок листів-відгуків з усіх куточків Радянського Союзу. Причому, листи знаходили автора й за такою адресою: м.Запоріжжя, поету Анатолію Рекубрацькому. Чи не тому, критики й донині цитують рядки цього вірша.

В стіну гудки столувають без ушину,

Летять прудитом до твоєї хапи.

Над паровозом дим, немов чуприна,

Яку забули зняти у військкоматі.

А ще мені запав у душу вірш про клен, який всю ніч ступав у вікна золоті. Не було у тім вірші жодних подій, програм, сюжет-

ту, тям наче — партійних планів. А був у ньому просто вишном стенової душі, яка, зберігши свою нервієність, мов камертон, відужувалась (критик би сказав: рефлексувала) на грози, на такі безкінечно багаті барвами видихи рідної природи, з яких тільки-тілечки еродився і ти... Особливо оте: "Буястими ером-мами!" Спраді найнохлоняйке, стенове. Я б сказав: вулицне, мирянське, обвіяне юнацькими фольклором, гульбищами до ранку: буюсти...

Це не передаси. Це треба відчутти. Як поетичний рядок, як перший поцілунок. Поцілунок стелу.

А нас одно смикали, одно питали-навертали: а де магістральна лінія, а яка ідея? Та ото ж і ідея — прокинутися вранці ніся ерозивої ночі, наче перемитим. А з листка на листок не-рекочуються прозори — аж сині краплі. А зі станиці чути паровозні гудки. А світ увесь — до блиночки — тей. Во відчуваєш ти його не окремо, а в собі... Наче він тобою думає, відчуває... І пишеш ти, щоб похвалитись усім оцим... Щоб було від кого почути подіоне навзаєм...

Знайомилась хлюпці на перших обласних семінарах обдарованих школярів, а потім іще й на олімпіадах, шахових змаганнях. Приїтали, як барвисті стенові метелики, із своїх новорайонів, хитрівок, царекоспятинівків. Знайомились і вже не вилужкали один одного з поля зору весь вік: Саша Дойцов, Тена Літневська, Вася Моруга, Саша Шостак. Усі мали потужну генетику, майже всі прекрасно грали в шахи. І були неосупливі, як півні. Коли збиралися разом (у гуртожитку чи в редакції якогось газети) обов'язково сідали за шахи. На висадку. Часто — до ранку. Анатолій Рекубрацький не переставав носитися з мрією провести шаховий турнір між шахістами-літераторами і — хоч усім Запоріжжям! Вірив, що наша команда будь-кого покладе на лопатки. І треба сказати — не безітставно. Одне тілєкы могло завадити — імпульсивність, не шахові, поетичні характеристики. Хлюпці (тілєкы днешь!) могли провести бйшкучу комбйнацію, а потім (од перепаду ніжності) ляннути, віддавши задарма фігуру.

Розповідаю все це. Відходжу подалі все з однією метою — щоб наблизитись до тої атмосфери, в якій жив Анатолій Рекубрацький, у якій "варилася" усі ми.

Анатолій, як і більшість із нас, паралельно із навчанням підрицьовував, дописуючи в обласні газети. А ніся інституту-ту нішов працювати до "Кози" — так називали ми проміж себе "Комсомолец Запоріжжя".

Одного разу Надія Олександрівна Рекубрацька здійсувала навіть свого чоловіка, котрий сізнівся на конкурс вчитель народознавства м. Запоріжжя. Він був змушений брати інтерв'ю в дружину, котра перемогла в тому конкурсі.

Фотохудожник А.Паньовиця і зафіксував цей момент.

Одружжєся з однокурницею Надією, невдовзі отримав кавартиру, влаштував у себе вдома "друге літоб'єднання". До нього часто приходили грати в шахи, почитати вірші, просто посперечатися Олена Матушек, Вікторія Сироватко, Марина Брацццо, Олександр Дойцов. Та, власне, там побував майже весь літературний бомонд Запоріжжя. Мабуть, ваджче назвати: хто не бував на тих тусовках...

До речі, у Анатолія є навіть вірш про це "Кавартира сорок три..."

Усе, як є.
Розкидані постелі.
Ляш рими й шахи
Та бульбйон з латши.
Не той поет,
Хто не писав «зі стелів»,
Не той поет,
Хто не роздавав душі.
О, Теніку!
О, Триццо!
Ех, Олено...

Сашко і Саша,
Паша і Андрій!
Земріньмось ще
Хоч раз усі у мене,
Щоб зрозуміть,
Хто геній в кухні цій.
Ми пожалієм тих,
Хто нас не любить,
Кого радок наш
Зовсім не п'янить.
І візьмемось
Один другого чубити,
Що й класикам
Нас не розборонить.
Із душі своїх
Підніmemo забрала,
Оголимо
І нерви, і слова...
Невже лиш з нами
Отаке траплялось,
Яка любов
Тоді нас всіх вела?!
...Не перейшло.
І ще не відболіло,
Хоч, знаю,
Не повернеться все те.
Не в тім біда,
Що скроні стали білі, —
Геннадій наш
Ніколи не приїде.

Перша книга поета "Сурми" вийшла у 1975 році. В цьому ж році поет був запрошений на Весесюзну нараду молодих письменників, що, безперечно, відразу ж підняло його рейтинг. Вже тоді вірші Анатолія Рекубрацького відзначалися не лише вмінням передати найневловніше — настрий, момент душевного спілкування з природою, світом дитинства:

"Засузенних слів принести,
мов "од зайця".

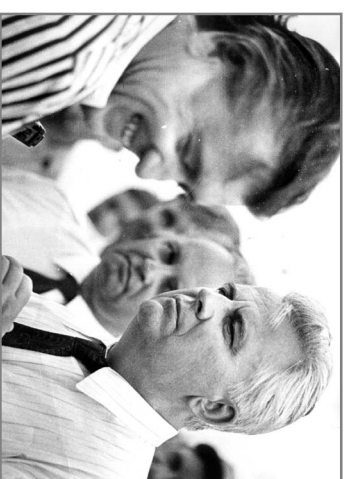
А й чималеньким життєвими досвідом:

"Але знай: мало криш тільки тих,
Що були на погонах..."

Не знаю, може, відчувши, як засмоктує проза, чи про-сто в такій послідовності розвиваєся характер поета, але з часом він став відходити од ліричних експромтів-вихлонтів. Натомість з'явилися помірковано-виєважені життєйські сю-жети, що часто нагадували притчі. Це: "Дезертир", "Приру-чений лось" та інші.

Звісно, його ваговите слово не могло бути не помічене. Зокре-ма, на Весесюзній нараді про нього схвально відгукуваєся Роберт Рождественський. До речі, та любов була взаємною. Анатолій у свою чергу "марив" Рождественським. І отут, вибачте, мені здається Анатолій таки поніс втрати... Слово його дещо загу-било «пилок» нервозданності. Безперечно, наклала відбиток і що-денна газетярська робота... Вона хоч кого обструєє... Хоча...

Загаломовізнано, що публіцистичні статті Анатолія Ре-кубрацького на зорі становлення незалежної України значно вплинули на результати грудневого референдуму 1991 року в Запорізькій області, зокрема серед консервативно настроєного

Анатолій Рекубрацький виконує редакційне завдання — бере інтерв'ю у першого Президента України — Леоніда Макаровича Кравчука.

сільського населення. Його публікації аналізувалися у виборчих штабах Л.Кравчука і Л.Кучми, а окремі терміни і навіть цілі абзаци перекочували до передвиборних програм кандидатів у Президенти України. На жаль, це йшло на шкоду поезії, але змінивало його громадянські позиції. Інакше він і не міг. У ті роки Анатолій дивував усіх своєю пронаккалівістю і вмінням перекладати події. Він двічі виграв конкурс політичних провидців України з дивовижною точністю передбачень майбутнього — 97,3 відсотка.

І все ж сьогодні можна констатувати, що поет проліс свій Божий дар через усе життя! Це відгукся не кожному. Його неруналежать книги: "Люди моєї пам'яті", "Поверни мені той листонад", "Наснись мені", "Феєрверк", "Ангельсини з дірками".

Природньо, що з часом він не безуспішно спробував себе і в прозі. (До речі, в нашому середовищі десь побувала думка, що кожен, навіть посередній поет, може стати прозаїком. Досить згадати вірші Олеса Гончара, Михайла Стельмаха. Вони все-таки ріденькі...). Видав книжку прози "Не судилося".

На знімку С.Горбоноса А.Рекубрацький просто неба читає свою зумореску «Козацький бат'як» сучасним козакам Василівського району. До речі, в нього свої прищипи: «Вдруге повторений зумор — вже не тейі зумор», тож усі його виступи справді неповторні.

Пронявся в Анатолія і гумористичний талант. Він п'ятнадцятий переможець конкурсу "Весела Січ", а за інцензурною поезиєю «Монолог з постаменту» (постаментка народної артистки України Тетяни Мірошницької) отримав звання лауреата міжнародного фестивалю «Золотий лелека». За збірку «Люди моєї пам'яті» Анатолій Рекубрацький нагороджений обласною літературною премією ім. Наснибиди.

Окремо слід сказати про вплив поезії Анатолія Рекубрацького на людей інших професій. Навіть для найблизьких друзів поета абсолютною несподіванкою була його персональна виставка «Нашій державі — 10. Україна вічна!» у 2001 році. Здавалося б, що міг виставити поет? Книжки, рецензії, переклади, афіші... Всі були вражені, коли побачили роботи народних майстрів України на теми поезії і прози Анатолія Рекубрацького — вишивки, алікації, різьба по дереву, видушка зі скла, фотопленки, пісні, відеоружки тощо. Свінадутьть майстрів представили 96 своїх робіт.

На презентації виставки народна майстриня, заслужена вишивалька України Валентина Харлова повідомила присутнім таке: «Ось уже майже тридцять років я щодня встало о четвертій годині ранку. Молося Богу і прощу його, щоб дав напхнення для роботи. Потім читало вголос кілька поезій Анатолія Рекубрацького. З'являється натсрій і я починаю працювати».

Анатолій Рекубрацький бесідує з молодим поетом Володимиром Вихляевим на відкритті персональної виставки «Нашій державі — 10. Україна — вічна».

Ось і не вір тепер (легенда чи правда?) в історію, яка зупає по всьому світові про лікувальні властивості поезії Анатолія Рекубрацького. Енциклопедії Росії, США, Англії та Франції стверджують, що саме так воно і є, а термін «віришолікувальня» наввічно затверджено за ним, про що можна дізнатись з інтернетуту. Сам же Рекубрацький стверджує до цієї несподіваної слави так: «Гарантую, що шкоди мої вірші не завдали нікому».

Але не про це мав я на меті розповісти. Повторюю, я прагну показати те найцінніше, що народилося у світі запорізької поезії з приходом у неї Анатолія Рекубрацького. Принаймні, як це бачиться мені...

Звісно, з огляду на це не можна обійти пісенної творчості поета. Пісень у нього багато. Різноманових: ліричних, патріотичних, змористичних чи точніше — веселих. Але найоб'ємнішою, найзнаковішою піснею, мабуть, слід вважати "Неодільну булаву", яку виконує і автор музики Анатолій Сердюк, і взяли до репертуару народні та професійні колективи.

Розповідають, що цю пісню довгий час "крутили" навіть у Верховній Раді України, а під час так званої «Помаранчевої революції» вона звучала на майдані Незалежності, її по кілька разів на день передавало українське радіо, транслювало телебачення:

*"Булави не можна поділити, хлопці,
України також не дамо ділити.
Доки буде жити дух наш запорозький,
Доти Україна буде в світі жити!"*

Дай Боже!

Нині Анатолій Захарович Рекубрацький працює в "Запорізькій правді". Навколо нього і досі не мліє, не вичахає поетична аура: талановиті юнаки і дівчата, старі і нові друзі, зграї пісень і віршів. І любити все це, і жити цим світом він не перестане ніколи...

Григорій ЛЮТИЙ

СТОЛИЦЯ

*Коли вночі мені не спиться,
Чи спогад роки одміря,
То серцем лину до столиці
По імені Коммуш-Зоря.*

*Усе тут небуденно звучно,
І поглядом — завжди сюди,
Де так дитинно-романтично
Щемлять у Юність поїзди.*

*Прожекторів блакитні кола,
Профіліровка — наш проспект.
В обіймах оскорів школа —
Найперший університет.*

*Там вчителів моїх неспокій,
А батько готував пасок,
Бо ми, забувши про уроки,
Втікали на Старий ставок.*

*Артур, Людмила і Микола,
Не стримать рими у собі,
Літературна перша школа
На тій похиленій вербі.*

*Ми там стили любові трунок,
І епітурського шум і гам.
І навіть перший поцілунк
Навіки залишився там.*

*За світлофором стишу кроки,
Бо батько там і друзі сляють.
І селіщу уже сто років,
І мамі — дев'яносто п'ять.*

*І вже нічого тут не вдіеш,
Життя у панині літ згоря,
Тож хай довіку молодіє
Моя й твоя Комиш-Зоря.*

*Емблема персональної виставки Анатолія
Рекубрацького «Нашій державі — 10.
Україна — вічна!»*

*Червень-серпень 2001р. м. Запоріжжя
Н. Марюха. Аплікація з соломи.*

І МИ ЩЕ СЛОВО СКАЖЕМО СВОЄ

Двадцятому вікові

Всі сто років зійшлися, мов на віче,
На пікові обох тисячоліть.
Ну, як назвять тебе, двадцятій віче,
В твою останню посивілу мить?
Був паровим, а потім — електричним,
І атомним ще звався ти затим.
А потім нарекли тебе — космічним,
Але ж ніяк,
Ні як не золотим.
Бо ринулись підкорювать природу
(Погане краше видно звіддаля),
Бо, може, щоб струснуть людську породу
Частіше землетруситься Земля.
Бо нам завжди і всього було мало,
Чим більше маєм — більше жадоби.
Одні рвонули, а другі відстали...
Якщо відстали, значить, назавжди.
Чим більше візьмеш, важче і нестимеш,
І слід стає трузвкішим кризь роки, —
Чорнобильське потворя Хіросіми,
І космосу озонові дірки.

II

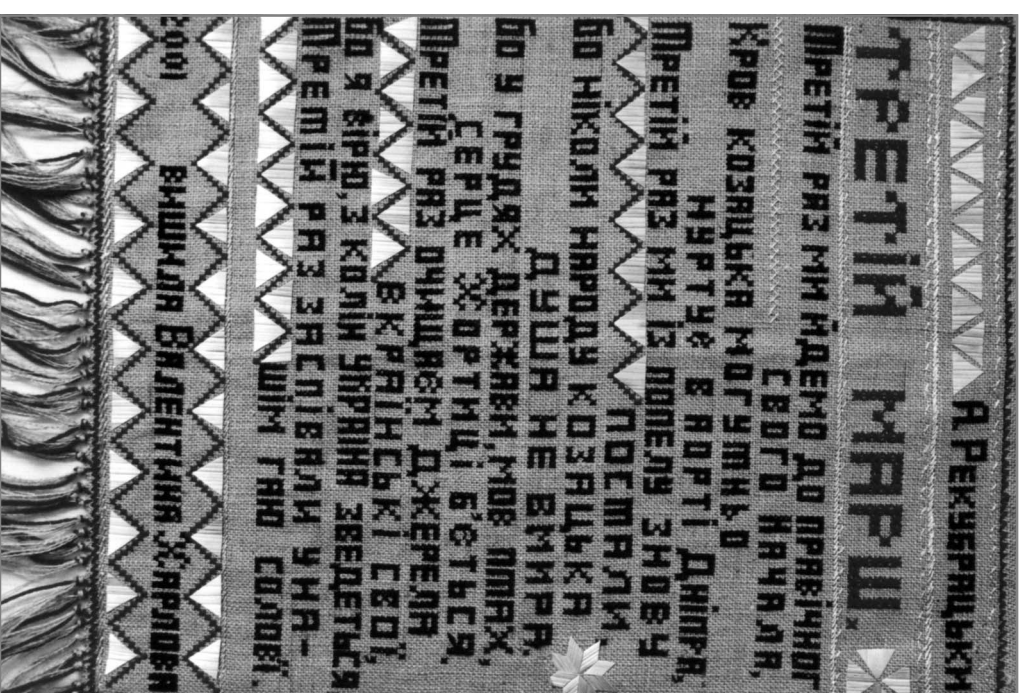
Двадцятій віче! Як тебе назвати?
Героїв чорних? Де тепер вони?
Революційний? Колективізатор?
Чи віком найстрашнішої війни?
Бо йшли завжди ми задонапередно,
І труд у нас був — тільки для поем,
Хотли воскресить ідею мертву —
Крушить "до основанья, а затем..."

А потім брат стріляв у свого брата,
І поділився люд на кольбори.
І вождь вусатий взявся будувати,
І гнав до ями, й голодом морив.
Які пісні йому співало стадо?
Скількикох з нас переїхав власний віз?
Аж доки лисий, навіжений дядя
Пообіцяв усім нам комунізм.
Та не дійшли. Тепер хоча б поїсти.
Й не розірвать доношені штани.
Хто краше шкіри драв: чи комуністи,
Чи нині новоявлені пани?
Накралися... А пики носять гордо.
На них костюми аж тріщать по швах.
Вони у душах мають тільки чортя,
А свічку Богу ставлять у церквах.
...Між небом і шпеницею вже маки,
Мабуть, такі навічно відпівли...
Чи доживемо до нової травки?
Чи скажуть археологи: "Були..."

III

Двадцятій віче! Як же тебе звати?
Бо ти ж не тільки звалище параш.
Який не був...
А де ж тебе дівати?
Який не був...
А був і будеш НАШ.
Куди йдемо? Не знаємо, для чого?
Попереду немає маяка...
Та по тобі дитинство босоного
Від сторожа баштанного вітка.

Це у тобі ще світить тепла школа,
І над садами — блжолги золоті.
І не забути,
Не забуть ніколи,
Як глянули у серце очі ті...
Як син простяг уперше рученята,
Як донька лопотіла: "дай-дай-дай".
Воно то так. Хоч нічого вже й дати,
Зате любов хлоппоче через край.
І наша хата зостається з нами,
Проміння зір у росяній траві.
І, слава Богу, що жива ще мама.
І в пам'яті — живі і не живі.
І не вмира надія в світлу днину.
Стрічаєм новий вік, століття, рік.
Яка не є. Та все ж і Україну
Ми донесли таки в тридцятій вік.
Як ніде жить — живіть тоді у людях.
Грошей нема — багатство в душах є.
Бо головне — це розуміть:
Ми будем!
І ми ще слово
Скажемо
Своє.

Емблема виставки «Світ поезії Анатолія
Рекубрацького у вишивках Валентини Харлової».

Березень 2002, м. Запоріжжя.
Квітень 2003, м. Київ.
В. Харлова. Вишивка.

ТРЕТІЙ МАРШ

Ще не вмерла й не вмере!

Відгуло. Відпливло. Відлетіло.

Але чому бринить

На новітньому вітрі сльоза,

Але чому й тепер

Нам усім іще не відболіло

Те, що пошепки дід,

Те, що пошепки батько казав.

Третій раз ми із попелу знову постали,

Третій раз заспівали у нашім гаю солгові,

Третій раз ми йдемо до правічного свого

Начала,

Третій раз очищаєм джерела вкраїнські свої,

Бо у грудях держави, мов птах,

серце Хортиці б'ється,

Кров козацька могутньо нуртує в аорті Дніпра,

Бо, я вірю, з колін Україна зведеться,

Бо ніколи народу козацька душа не вмира.

Третій раз. Третій раз.

Понад світом встає Україна.

І розсіється тьма.

І розвіється ядерний смог.

Третій раз. Третій раз.

Ще не вмерла і вже не зачине.

Третій раз. Третій раз.

Трійцю люблять і люди, і Бог.

Бо, я вірю, з колін Україна зведеться,

Кров козацька могутньо нуртує в аорті

Дніпра,

Бо у грудях держави, мов птах,

серце Хортиці б'ється,

Бо ніколи народу козацька душа не вмира.

Третій раз ми йдемо до правічного свого

Начала,

Третій раз очищаєм джерела вкраїнські свої,

Третій раз ми із попелу знову постали,

Третій раз заспівали у нашім гаю солгові.

Ще не вмерла й не вмере!

Ми не голі, не босі, не ниці.

Підставляйте плече.

Дужий розум напружуйте свій.

Нам нести в майбуття

Сине небо і жовту пшеницю.

І якщо вже не нам —

Дітям жить в Україні новій.

Третій раз ми йдемо до правічного свого

Начала,

Кров козацька могутньо нуртує в аорті Дніпра,

Третій раз ми із попелу знову постали,

Бо ніколи народу козацька душа не вмира.

Бо у грудях держави, мов птах,

серце Хортиці б'ється,

Третій раз очищаєм джерела вкраїнські свої,

Бо, я вірю, з колін Україна зведеться,

Третій раз заспівали у нашім гаю солгові.

АЛЪТЕРНАТИВА БАРИКАД

Триптих

І. У МОЛОДОСТІ

Коли проходить перший приступ,
Опісля виходу з піке,
Шукаєш філософську пристань,
Щоб зрозуміть життя таке.
І задоволеність —
ресорами —
Гойдає в інший вже кінець,
Ти помічаєш, що у морі,
Де камінець,
то й лизунець.
Коли ж стрічаються гранчасті,
Або — націлені вперед,
То співчують їм:
— Нешасні.
Нічого. Море обігре.
І вже думкам орбіти мало,
Вже муля істина стара:
Попи ж завжди добро віщали,
Але й жили ж...
з того добра.
Та що там архайчній казці
До модерновіших тенет:
Згадай, в якій заходить масці
Твій друг до шефа в кабінет.
Або отой...
в руках перо є,
Та нашим й нашим він піє,
Крізь негативного героя,

Та все ж протягує своє.
І враз.
Крізь лизунці-обличчя,
Крізь мармеладовий парад,
Засяє у своїй величчі
Альтернатива барикад.
Де знаєш з ким.
Де знаєш — хто ти.
Де спалено мости назад.
Якщо — не "за",
тоді ти — "проти",
Якщо ти — "проти",
ти — не "за".
І вихід — біій. І стань супроти.
Відкиннь манірне і слизьке.
Заради справжньої турботи
Я знову згоден — на піке.

II. У ЗРІЛОМУ ВІЦІ

Колись дурні платили внески,
Розумні — витрачали їх,
Та міфи знов старі воскресли.
І сміх, і гріх. І гріх, і сміх.
Бо люд забув, що в світі правда
Була і є лише одна:
Дурні підуть на барикади,
Розумні — стануть до стерна.
А шастям марити і снити —
У цім слов'янська наша суть,
Бо до державного корита
Всі революції ведуть.

III. А ТИМ ЧАСОМ

Ми ступаєм до бою нового
Знов за царство тиранів-царів,
Знов за церков, попів і за Бога,
І за панство неситих панів.

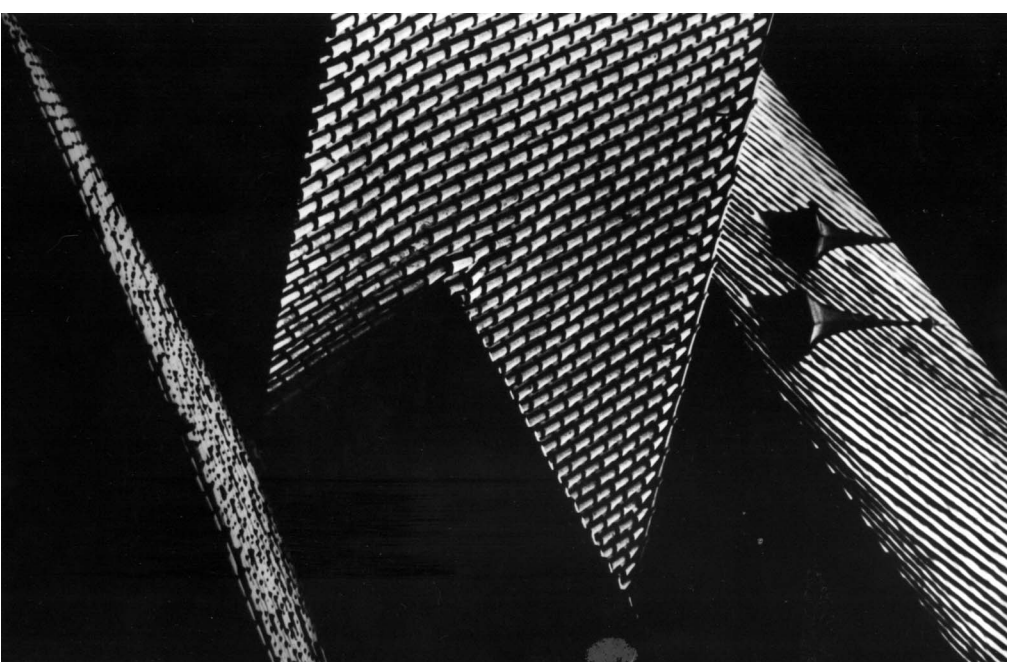
Ми ступаєм,
ступаєм,
ступаєм...

Озирнись, а на серці — журба.

Чи то жив, чи не жив —
я не знаю.

Не життя, а лише боротьба.

Мо', неправедна в мене дорота,
Каменярьська снага — не мені.
Я прошу і в людей, і у Бога:
— Не спаліть Україну в огні.

*«Це так важко — прощатись з людьми,
деревами й дахами,
І все-таки щось,
і все-таки щось захищати».*

О. Бурбовський. Фотоетюд.

І УСЕ-ТАКИ ЩОСЬ ЗАЛИШАТЬ...

Гуси злетних вогнів
лопотять у пориві за нами,
Тихим шастям дороги
бентежно сієє душа.
Це так важко прощатись
з людьми, деревами й дахами
І усе-таки щось,
і усе-таки щось залишать.
Одболять у мені
чиюсь сповідь, чи звичка, чи вчинок,
Може, щось і мое
проросте на чийомусь теплі.
Ми зростаєм, просвічені наскрізь
чужими очима,
І своїми очима
просвічуєм все на землі.
На терезах самотності
виважу день свій пройдешній,
Спопеліють у соромі
зроблені кроки не так.
До якої ж нової?
Чи здолавної вежі?
Принесе мій останній.
Сьогодні останній літак.
Гуси злетних огнів
лопотять у пориві за нами,
Тихим шастям дороги
бентежно сієє душа.
Це прекрасно — прощатись —
з людьми, деревами й дахами,
Бо усе-таки щось,
бо усе-таки щось залишать.

МАНДРІВНИЦЕ

Я ще буду їздити по світу,
Щоби повертатися назад,
Дніпрогес мені ясніше світить
Через Ніагарський водоспад.

Не дива заморській бентежать,
Стримать би чуттів шалений тиск,
Як маліє Ейфелева вежа,
Коли виша Брестський обеліск.

Як забути мандрівничу втому,
Не розхлюпавь здійснену мету,
Як затримать радість — ось я й дома,
В міжнароднім аеропорту.

А на серці розквітає ніжність
До людей з полтавським говірком:
...Мені довше їхать в Запоріжжя,
Ніж летіть з Канади літаком.

*«Що колись було, те розтануло,
А попереду — лиш зима».*

О. Бурбовський. Фотоетюд.

ПОЗАДУ — ЦІЛИЙ ВІК

Сиві вічєньки,
Сивє личєнько,
Сива думонька,
Сивий сніг...
В сітях зморщок
Літа відлічені,
Бо позаду вже —
Цілий вік.

Що колись було,
Те розтануло,
А попереду —
Лиш зима...
Юність з пам'яті
Ще постане їй,
А що вчора було —
Нема.

Хто до неї
Тепер пригуглиться,
Чи самій
Прихиститись де?
Дорога наша
Прабабуля,
Пранароджувачка
Дітей.

Відлюбилися.
Відкипілося.
І не буде вже
Вороття.
Відробилися.
Відходилися.
Та велике її життя.

ВУЛИЦЯ МАТЕРІВ

Тиша така музейна.
Клени до вікон туляться.
Тут молоді дерева.
Люди уже старі.
Колось ми її називали
Запросто: "Наша вулиця".
Тепер ми її величаємо:
"Вулиця Матерів".

Як вони нас хотіли,
війною й роботою зношені,
По п'ятеро було в кожній,
ба, й п'ятеро не межа,
Вони називали нас чудно —
Захарчиками і Прошами,
За тих Захарів і Прокотів,
що в землях чужих лежать.

Як вони нас лілєяли?!
Кравцями, шевцями, суддями,
Лікарями і адвокатами
для нас наші мами були.
Як вони тільки мріяли
вивести нас у люди,
Тепер ми людьми поставали.
Може, й заїдем коли.

Прикмети їх одинокості:
Садків ніхто не обтрушує,
До осені у палісадниках
квітів ніхто не займа,
Ні з ким навіть полатячись
за ту, на леваді, групу.
На вулиці Материнській
ні в кого дітей нема.

Сопте паровоз на станції.
Вже пізно. Стежина. Віхола,
Та чомусь у кожній хаті
чеканням горить вікно.
Ось тут живе тітка Краснянська,
а тутечки — Лісовиха,
Вони не тітки давно вже.
Вони бабусі давно.

Не свігиться у сусідів.
І тиша тут справді музейна,
Бо тут жила баба Гетьманша.
Баби тепер нема.
Добротний її будинок
порожнім стоїть мавзолеєм,
Я в шибку рідної хати
з надією стукано: "ма?".

ПІСНЯ НА ДВА ГОЛОСИ

Сільська співачка — баба Катерина,
Стара, як тіль од висохлих років.
Якщо весілля, входиши, хрестини,
Без неї не освятяться горшки.

Якої вам? Веселої? Сумної?
Цю не потягнем, а під цю — заснем.
Усі пісні, немов літа, зі мною,
Бо всі вони — оспівують мене.

Сімнадцять парубків до неї сватагось,
Сімнадцять гарбузів несли од хати,
Вона ж бо вийшла за Захара-наймига,
Бо тільки для Захара пісня — свято.

Звідкіль взялась та хмара, як примара,
Прийшла до хати хмара, як мара.
Забрала хмара не лише Захара,
А й двох синів — Івана та Петра.

Піснями я за них одголосила,
Закрию очі — чую дивний дзвін.
В комендатурі старосту трусило,
Собі ж у лоба стрельнув, сучий син.

Сімнадцять діб одсиділа в холодній.
Сімнадцять раз виводили на розстріл,
Але у це повірити не просто,
Що можна піснею когось звести на той світ.

Сільська співачка — баба Катерина,
Стара, мов тіль од вичахлих років.
Жінки підносять до очей хустини,
Які слова?! Мов зірвані листки.

Літа мої не вернуться, звичайно,
Якщо й до мене вже не прийде май,
Ви заспівайте, бо таке печальне
Саме це слово, слухайте: спів-ай.

Сімнадцять парубків до неї сватагось,
Сімнадцять дул дивилося затято,
Але в селі, кому цього не знати,
Як прийде Катря — в хаті буде свято.

«На побачення завжди приходять красивими».

В. Харлова. Вишивка.

«Яка стигла підробка — твоя красаота».

О. Бурбовський. Фотоетюд.

***

Я тобою
Колись-таки
Перепівту.
Пересліпну.
І знов стану зрячим.
Чорно-біло світлितиму
В нашім саду,
Як обпалене вітром
Гілляччя.

Яка стигла підробка —
Твоя красаота,
Як істотна твоя
Позолоченість.
Навіть просто дивитись
На стиглі вуста.
Навіть поряд стояти —
Злочин.

О скарати б тебе.
Це навчити б тебе
Почувать
Те, що я почуваво,
Як ламається
Знаку рівняння шабель
Поміж слів:
Ненавиджу,
Кохаво.

*«Очерети, мов козаки в засаді,
Не встигли навіть списи заховати».
О.Бурбовський. Фотоєпопея.*

ПЕРЕД РИБАЛКОЮ

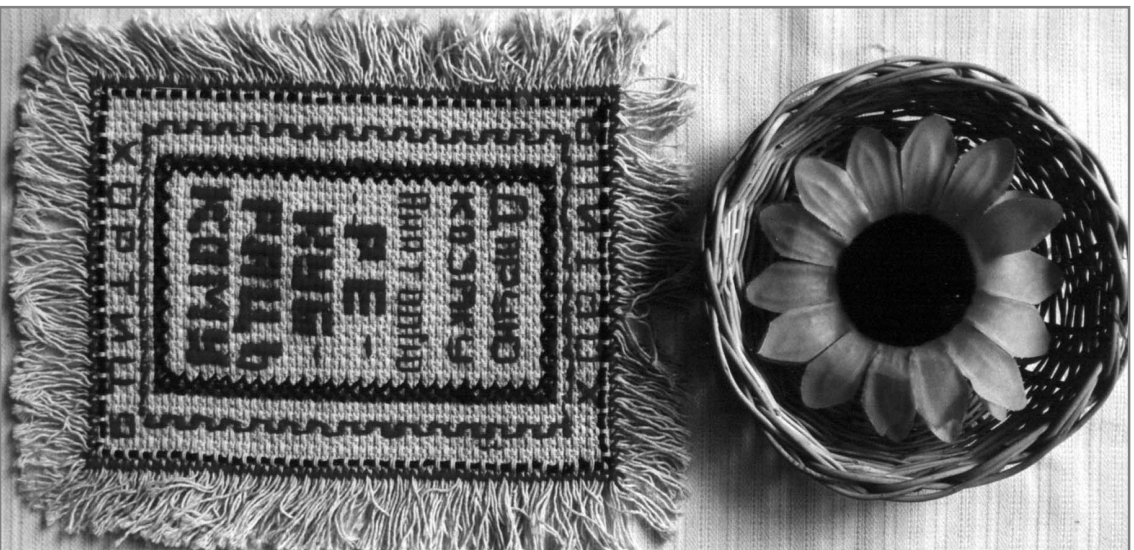
Мої літа мені не вельми раді,
Але киплять фантазії, киплять.
Очерети, мов козаки в засаді,
Не встигли навіть списів заховати.

Огольне шаблі супроти вітру
Невидима кіннота пирею,
І павуками в місячному світлі
Повзе ворожа зграя кураю.

Мечі зірок упали з неба в роси,
Озброїлася ними лобода.
Невже ніхто,
Ніхто не бачить й досі,
Як на Вігизну сунеться біда.

Світанку сурми кличуть вже до бою,
В напрузі струни нервів до нестям.
Людей гукнути б.

Скажуть:
— Бог з тобою!
Липається повідать карасям.

Подарунок. Лоза. Вишивка. Вернісаж.

В. Харлова.

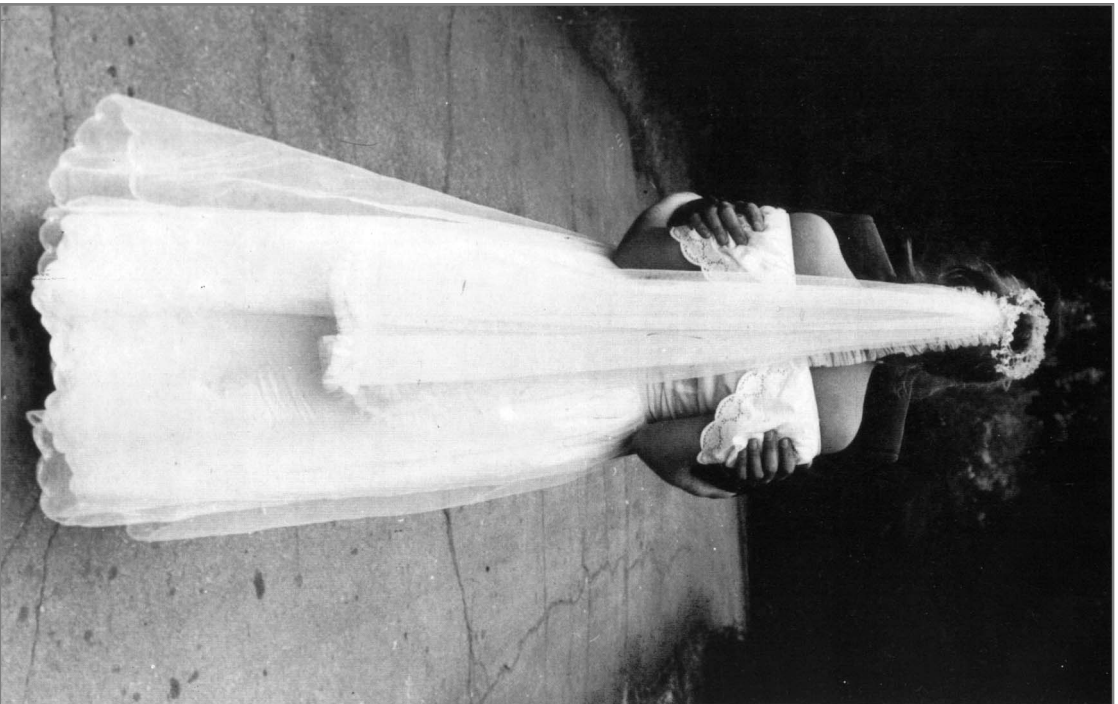
ІШЛИ УДВОХ

Ішли удвох. У захолоді роси
Проміння гостре місяць повпикав,
І боязко було деревам босим
Прогулянку зробити серед трав.

Ішли удвох. І, може, так здалося,
Що ледве стало в огудиння сил,
Щоб дирижаблі динь у тиху осінь
Увесь багтан, бува, не віднесли.

Ішли удвох. Мовчу про це і досі,
Ще рикочетить десь гудок між круч,
І стрілки, що застигли пів на восьму
Чомусь на журавлиний схожі кліюч.

Ішли удвох. Думки якісь безглузді,
Бо і тепер ще по думки прощу:
Як вчителькою вернешся з педвузу, —
У перший клас завву напишу.

*«І у кожного хвилина така є,
Що її не поміняєш на вічність».*

О.Бурбовський. Фотоетюд.

ВЕСІЛЛЯ

Соняхів огненні бубони,
Міднолист шляхи встеля.
Розігнали тишу буднів
Весілля та й весілля.

Я не хочу свайби тихої,
Хочу так, щоб кожен знав,
Що за милою поїхала
Вся моя родинна знать.

Бо ще знайдеться в колгоспі
Пара коней-блискавиць.
І чимало прийде в гості
Плакунів і жартівниць.

І прийму, прийму без серця я
Частівниць хвалу п'янку,
Ще й з'єхидять бабусенці
Безсоромність отаку:

— Це нічого, що він вивчений,
Аби діло хлопцевь знав,
Це нічого, що не дівчина, —
Буде вірною жона.

Ця співанка не пече мені,
Тут образи - не рахуй,
Бо про вірність нареченої
Краще ж знати жениху.

На твоїх воротях кленових,
Хоч воюй, хоч не воюй:
— Гей, жених, давай огненної
Нам за горлицю своєю.

До боярів крикну з брички я:
— Не соромте ж ви мене!
Дайте літру їм фабричної!
І цеберку — самжене.

А коли зав'яжуть очі
Випиваним рупником
Покажу себе охоче
Душ дівочих знатоком.

У насмішниць дівич-коло
Я бентежно обійду,
І тебе... ні... не по голосу.
Я по подиху знайду.

І вже зовсім не злукавлю я,
О шасливій тій порі,
Попрошу:
— Кохана! Правую!
На весільний стань порі.

Усміхнусь батькам і рідним я,
Поклянусь весь вік кохатъ.
І матуся — тільки мідними
Нас обсипле молодят.

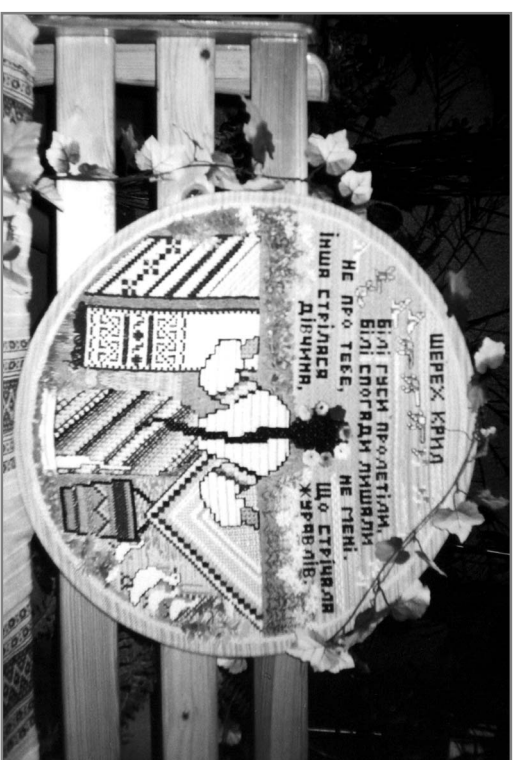
Над оселями, над яром
Відшуміли весілля,
І школа —
Лише боярином
Був на тім весіллі я.

***

Гаптуюсь неба хустку синню
Над нами срібні літаки,
А мати на весілля синю
Гаптує сніжні рупники.

Бо знає, що у іншій хаті,
На нижній вулиці села,
Печальна і весела мати.
Фату для доньки доплела,

А ще сусідчина дівчина,
Що я до неї шлях забув,
Зітхнула і поклала в скриню
Весільну хустку голубу.

До пісні «Шерех крил».

В. Харлова. Вишивка.

СИН

Тужно так розказувала віхола
Про свої мандрівки на шибках.
Я прийшов збенгечений, задиханий
Із німим питанням на вустах.

Медсестра, снігурочкою білою,
Бісенята в глибині очниць,
Посміхнулась:
— Син! Звичайно ж, — випитий.
І характер. Чуєте? Кричить!

Йшов назад кризь віхолу вихрасту,
Крізь думок бенгечний хоровод,
І до когось замість слова "зрастуйте!",
Радісно сказав:
— Три дев'ятсот!

***

Про любов уже все сказано,
Неможливо слів нових виплекаць,
А любов, моя любов — спазмами,
А любов, твоя любов — ліками.

Квіти тільки від тепла розкриваються,
Душі тільки для любові засвічують,
І у кожного хвилина така є,
Що її не проміняєш на вічність.

Од любові неможливо бути стомленим,
Неможливо і любов почати заново,
Хоч усе колись стає спомином,
Треба, щоб було про що згадувать.

Вичахаю. Вичахаю я тобою ще,
І засвічуюсь тобою по-новітньому.
І усе оце так боляче,
Наче стрігти знов себе — двадцятилітнього.

**«Ти дівчинонько, українонько,
Молоді твої та й літа».**

Н. Марюха. Аплікація з соломки.

***

Ти дівчинонько,
Українонько,
Молоді твої
Та й літа.
Час тривожний наш
Швидкоплинно
Над тобою
Та й проліта.
Нас чи ляхами,
Ачи турками,
Чи чорнобильський пил
Викрива.
Та краса твоя —
Нерозбухана —
Ожива таки,
Ожива.
Бо у генах в нас
Воля-воленька,
Бо в очах у нас
Ще й блакить.
Ой, дівчинонько,
Ой, тополенько,
Ти наструнуйсь
У верховіть.
Ти незборена,
Ти нескорена,
Хоч злиденний же
Твій посал.
Українонько,
Горе-горенько,
Та довічна
Твоя краса.

***

Усе не так, як марилося і снилось,
Хоча й життя не вишите до дна,
Я зрозумів, як знову ми зустрілись,
Що ти одна.
Що ти — лише одна.

Хай в сінях зморшок сплять твої криниці.
Хай діти нам відлічують роки...
Але ж летять ще зовсім юні птиці
До берега колишньої ріки.

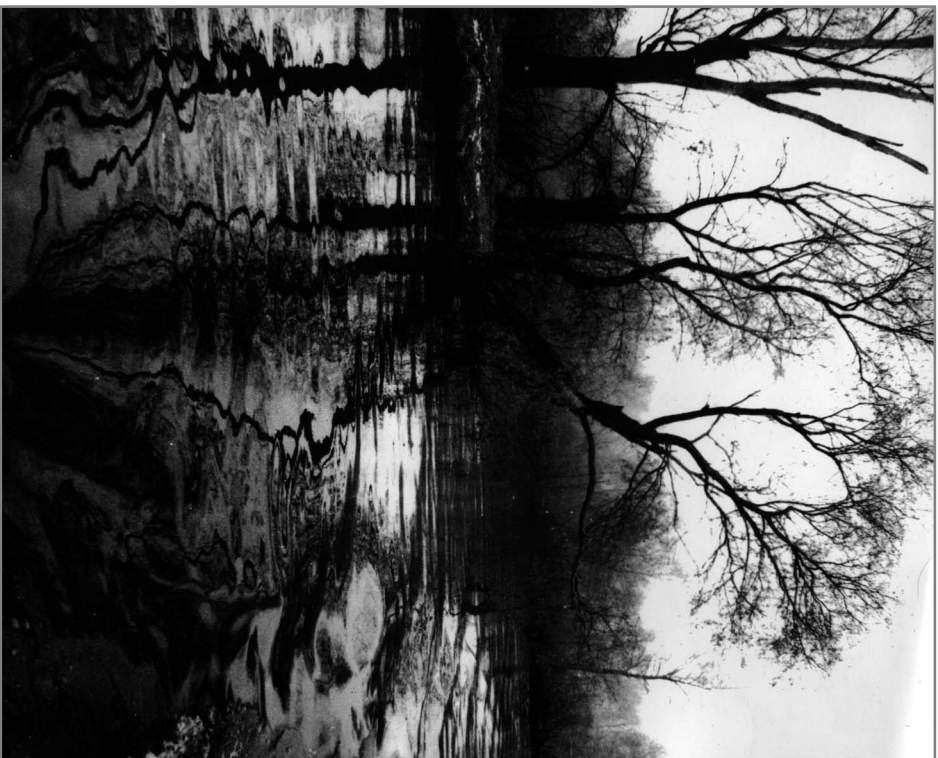
Туди, де сад пливе крізь тиху осінь,
Де жовта стежка світиться крізь ніч.
Де профіль твій зберігся ще і досі
У пам'яті рожевому вікні.

Не кожен зможе це збагнути відразу,
Я й сам не розумію до пуття:
Усе життя.
Усе життя — не разом.
І, може, й тому —
Разом все життя.

***

В душі затисну прагнення розплати
Залишу тільки чисте.
Але все ж:
Як всі жінки,
Ти так уміла брати,
Що аж самій здавалось —
Відаєш.

Пробач мені.
Прости оцю хвилину.
Не можу жити там,
Де є хула.
Ти так була,
Що наче й не була,
І все ж зуміла
Розділити єдине.

**«За преблею, отам, де зріють маки,
Де три гектари неба і зірок».**

О. Бурболевський. Фотоетюд.

НІЧНА ПРИГОДА

За преблею, отам, де зріють маки,
Де три гектари неба і зірок,
Жили в камінні отакезні раки,
У літню ніч вилазачи з дірок.

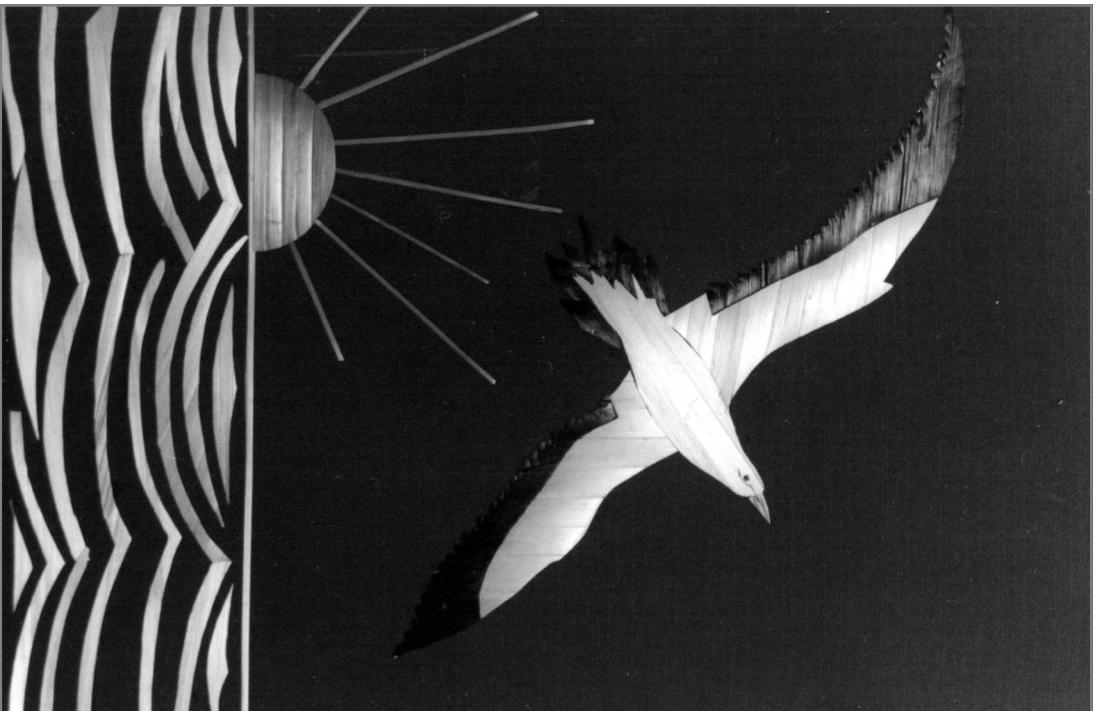
А ми із братом їх повадки знали,
Накликавши удачі та умінь,
Перетинали шлях їм – припинали
Проміннями "Даймонів" до камінь.

Набрюхавшись, усліпся на гаті,
Роївся угорі Чумальський Шлях,
А наші вєда, наче оленята,
Кармін зірок збирали на рогах.

Що виробляли цвіркунів хорали.
І раптом брат прислухався — не руші!
По трєблі сотні раків рачкували,
Втікаючи із висохлих калюж.

Їм, неборакам, довелося чимало,
Бо сил не стало до води за крок.
І ми всю ніч на суші раків драли,
Збирали їх і кидали в ставок.

За преблею, отам, де зріють маки,
Де три гектари неба і зірок,
Живуть і досі раки-небораки,
І, мабуть, вже забули наш урок.

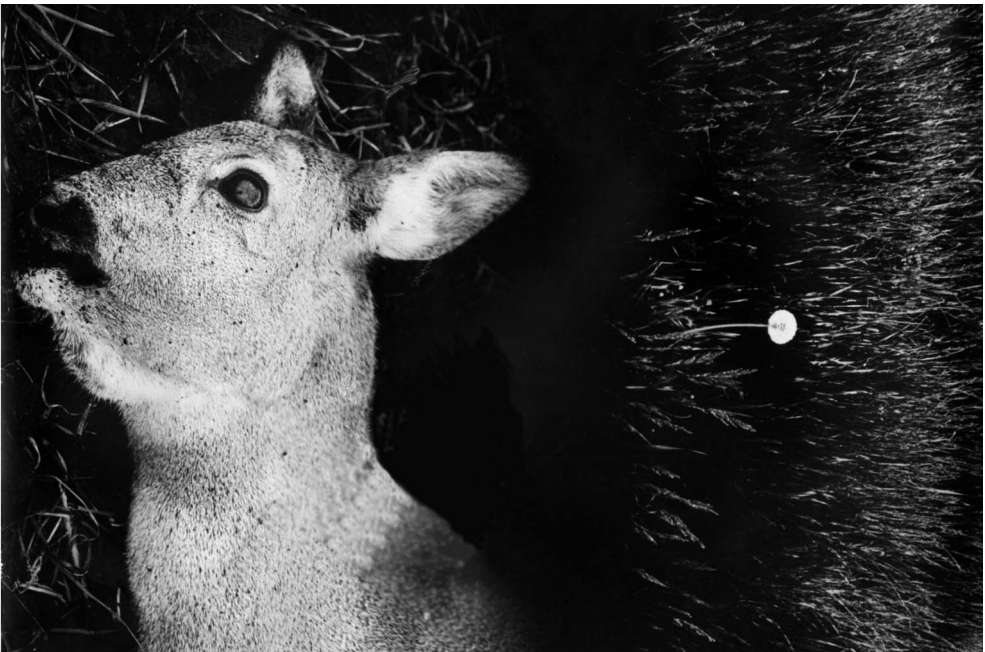

**«Як неповторно гордо
Увись вона зліта».**

Н. Марюха. Аплікація з соломки.

***

Ви бачили,
Красиво ж,
Пірнає в хвилі чайка,
Як неповторно гордо
Увись вона зліта:
Тут є краса печальна,
Та й правда є повчальна,
Бо з точки зору риби,
Яка ж тут красаота.

**«Я міг би стати царем серед копитних,
І я б ним став,**

якби,

якби,

якби.»

О. Бурбовський. Фотоєпопея.

ПРИРУЧЕНИЙ ЛОСЬ

І жив би я.

О, як я міг би жити,
Коли б, як всі,

Зростав у боротьбі,

Я міг би стати царем

Серед копитних,

І я б ним став.

Якби,

якби,

якби.

Я б гордим був —

володар над лісами,

В затятій битві,

де тріщать лоби,

Я б в жони взяв собі —

найкращу з самок.

Я б так любив!

Якби,

якби,

якби.

Якби мені не стрівся добрий дядя,

Котрий із лісу взяв мене — дитя.

О, як мене голубив він і гладив.

О, як собі він скрашував життя.

Я був мазуч. Пив молоко із соски.

Знав, де тепло. Де хліб лежить м'який.

Господарю носив з райпо авоськи,

Якби був псом — служив би залюбки.

Та я ж був лось!
І знати мені де там,
Що ліс — мій дім.
Там стільки зваб і згуб.
Я міг би взнать, якби читав газети,
Що мій господар є природолуб.

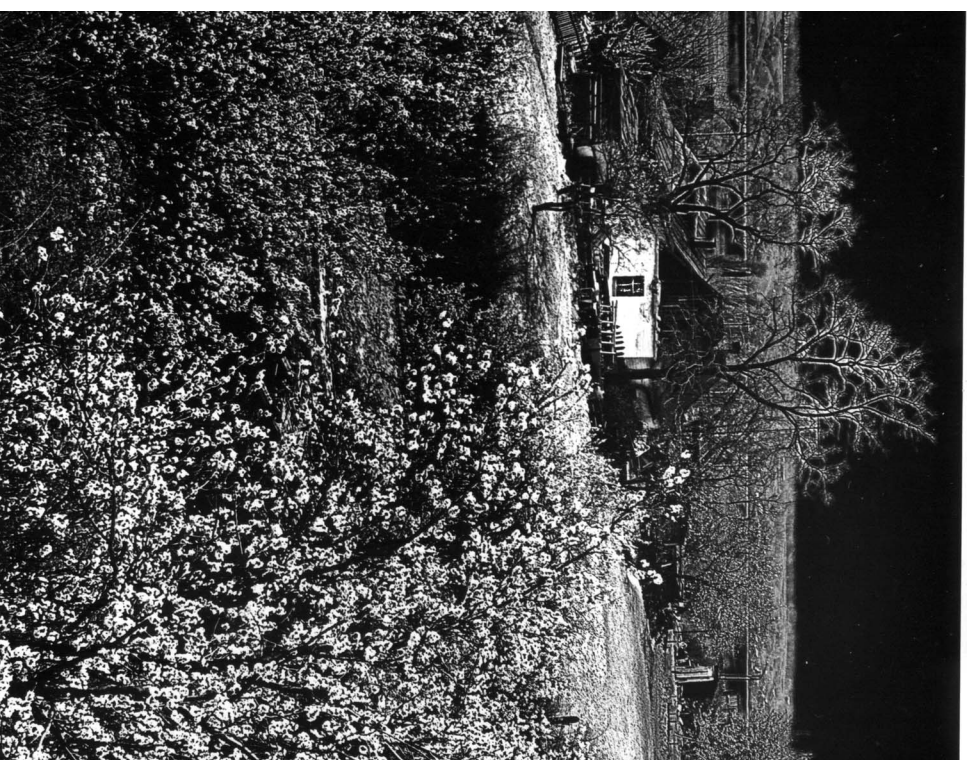
Та слава — людям,
А для мене — сіно,
Чимдалі більше сіна і води,
І ось цей дядько, так скажуть, людина,
Мене на волю випустига: Йди!

І я пішов.
Од хати і до хати.
Безплатний цирк.
Комедія.
Кіно.
Ви бачили?
Приручений сохатий,
А я ж бездомний.
Я не їв давно.

Ще хтось почеше бік мені атласний,
А хтось і від садиби прожене.
Я в лісі родичів своїх боюся власних.
Не вмію жити.
Ліс не прийняв мене.

Оце і все.
Спасибі вам за ласку.
За доброту спокусливий капкан.
В останній раз іду просить до вас я,
Невже вам шкода?
Я ж прошу — жакан.

***«Ви бачите, на Хортинці, сади,
Як білі титиці обігнали скелі».***

В. Філюнов. Фотоетюд.

---

*«За зрешаю, на озері, — Славути
Розправиє свої крила безберезні...»
О.Бурбовський. Фотоетюд.*

***

Ви бачите,
На Хортиці — сади...
Як білі птиці,
Обліпили скелі,
А звіддаля —
Вітрилами ячать...
І острів —
Бігосніжна каравела —
Крізь вечорову
Лардну печаль
Руша у світ
Легенд своїх і див,
Ви бачите,
На Хортиці — сади...

Пливи у вечір,
Хортице, пливи!
Хай ледве мріє
Пляжу ватерлінія
І золотиться
На твоїх бортах.
Минуле —
Майбуттєм твоїм негліпнне,
Ти вічна,
Наче птиці у садах,
Де Дніпрельстану хвилі громові,
Пливи у вічність,
Хортице, пливи!

ЛЕГЕНДА ПРО КОЗАЦЬКУ ЦЕРКВУ

На Хортиці церква
Святої Покрови стояла,
Рожакують люди:
— Її золоті вершала
І вдень, і вночі
над Славутою тихо сіяли,
Щоб видною Січ
на усю Україну була.

Коли вороги
потяемно на Січ наступали,
Боялись вони козаків
у відкритім бою.
То дзвони церковні
самі по собі калатали
І звали козацтво на біг
за Вітчизну свою.

Якось козаки після битви
улялися спати.
Поснула і варта,
і коні поснули лихі,
Аж раптом всі дзвони
ізнав почали калатати,
Та сплять козаченьки,
немов поробились глухі.

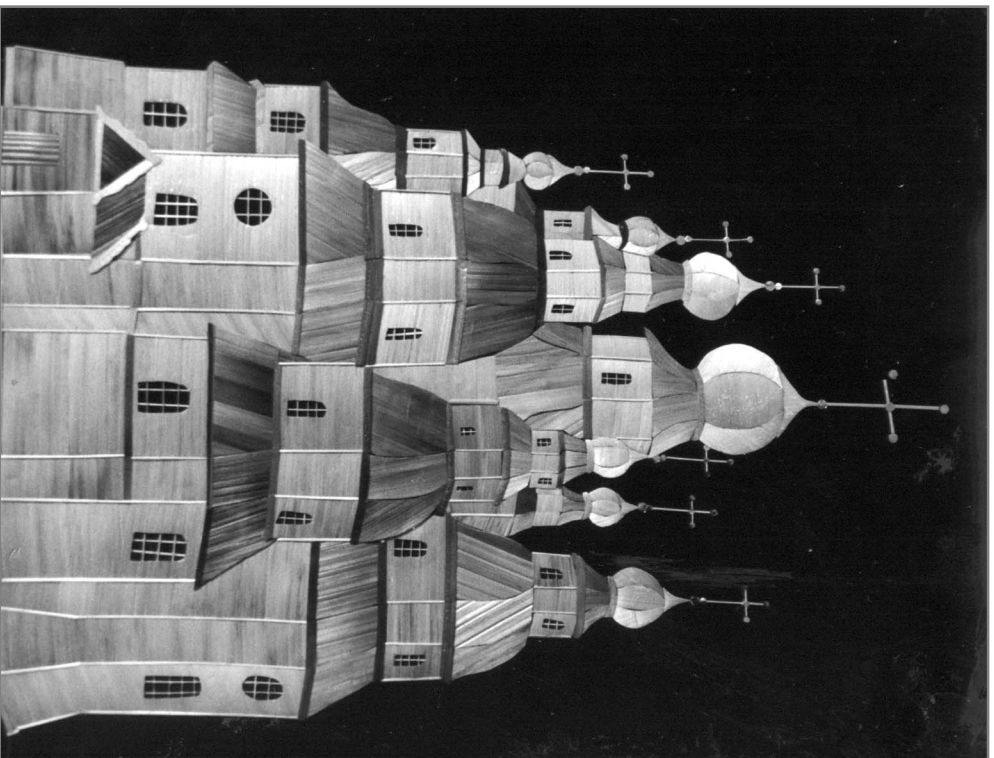
А вранці чужинці
в кайдани їх всіх закували,
Потнали в неволю,
де доля чекала страшна.
На Хортицю милу
весь час козаки оглядались
І з жахом побачили —
церкви святої нема.

А голос із неба прорік їм:
— Немає й не буде,
Бо ви Україну
чужинцям здали не в бою
Цю церкву тоді
відбудують на Хортиці люди,
Коли Україна
здобуде свободу свою.

Віки довелося
Україні в неволі чекати,
Та лихо минуло,
попереду — справжні діла,
Нам треба на Хортиці
храм золотий збудувати,
Щоб наша Вітчизна
завжди
тільки вільна
була.

В. Харлова. Вишивка.

**«На Хортиці церква
Святої Покрови стояла...»**

Н. Марюха. Анлікація з соломи.

КОЛЯДКА

Добрий вечір, люди Божі,
Щастя зичемо в цей час,
Прибули ми з Запоріжжя —
До Тернополя, до вас.

Ми тепер одна родина,
Можем голосно сказать,
Що послала Україна
Нас до вас колядувать.

Зірка Божа понад нами
Хай навіки нас една,
Наші предки козаками
і у вас були, і в нас.

Ми вареників не просим,
Нас не треба пригощать,
Поможіть у Запоріжжі
Храм Святий побудувать.

Дайте ж, люди, трішки грошей,
Помогімося за те,
Щоб звершилось діло Боже,
Діло праведне, святе.

Щоб на Хортиці, на милій,
Відродились, як колись,
Щоби дзвони задзвонили
Й куполи звелись увись.

Дайте ж, люди, трішки грошей,
Бо на це не дати — гріх,
Бо у кого ж ми попросим,
Як не в родичів своїх.

*«Щоб на Хортиці, на мій,
Віродивись, як колись,
Щоби дзвони задзвонили
Й куполи звались увісь.»*

ДУМА ПРО ЧАС

I

Годинник старіє годинами,
Мов помах повільний меча, —
Фатально і невловимо
Відрубують стрілки час.

На ваших світанок?
Чи, може,
Вже подих вечірньої мли?
...На кожного з нас,
На кожного
Годинника завели.

І так неповторно в минуле
Втікає майбутній час
І революверним дулом
Прицільно випитує нас:

— Яким ти утвердився ділом?
У чому, людино, живеш?
Чи, може, в якійсь понеділок
Життя своє знов почнеш?

Не знайдене.
Не народжене
З аморфних твоїх атак,
На кожного з нас!
На кожного!
Прислухаймося:
Тік-так.

Я вірю...
Колись та буде —
Це сказано
без прикрас:
Народним судом відсудять
Змарнований нами час.

Для тих,
хто в атаці останній
Був спраглий нових атак,
Тайпетами і Дніпрельвстанами
Змовкало чие "тік-так".

Для тих,
кому кожна днина
Наповнена вщерть була...
Звіряймо свої годинники
і ставмо їх —
на діла!

II

...і можна ще епітетів дібрати
Про небодзвін і хмар солончаки.
Кудись пливуть
Мої далекі хати,
і — вітряки,
Немов думки,
Немов роки.

Бо завше час
Не розминавсьь,
А мчав крізь нас,
і літолік —
Не із секунд,
Не із годин.

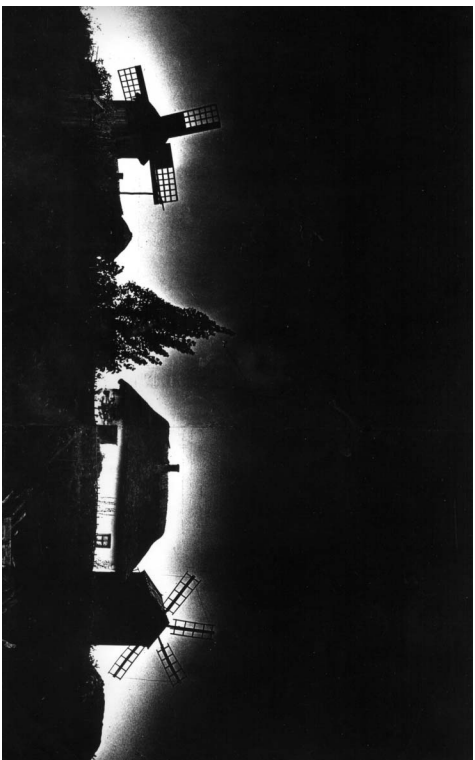
Якщо ходив,
Якщо робив,
Якщо кохавсьь,
То де тоді
Твої сини,
Твої сади?!

Бо ще стоїть край шляху мого мати,
їй треба знати — син пішов куди...
і можна ще епітетів дібрати,
Та де ж твої сини,
Твої сади?...

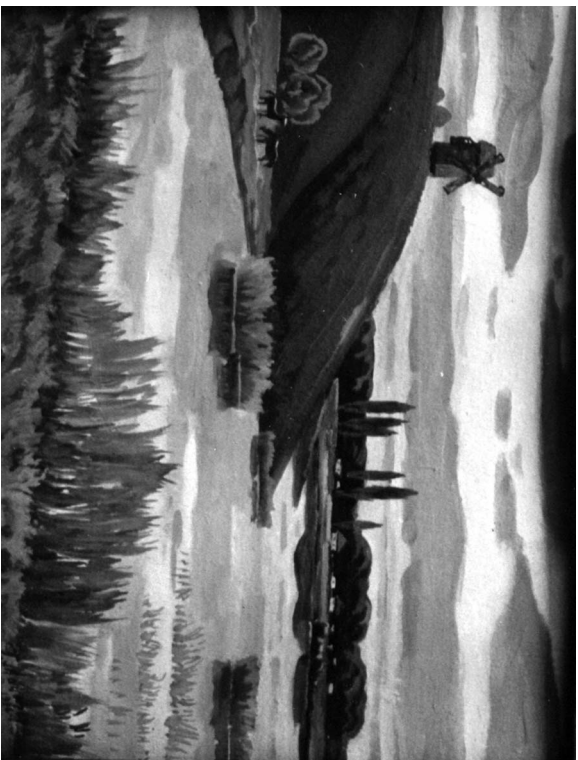
III

Чи мостами, чи хлібами,
чи дорогами
Підемо за обрїй на спочин.
і за нами — довго чи не довго —
Хтось таки услід та помовчить.

Не біда то — довго чи не довго...
Та коли збагнеш на тій межі,
Що ні свого мосту, ні дороги
Не зоставив людям...
То й не жив.

«І вітряки, немов думки, немов думки».
О. Бурбовський. Фотометод.

Г. Мацегора. Полотно. Масло.

УСЕ ЗІ МНОЮ

— Вітри загасять промені в очах,
Якщо ти не зволожиш їх сльозою...
Чекає шлях,
А мамина печаль
Однині буде зватись
Самотою.
— Загасять сльози ув очах огні,
Якщо ти будеш часто сумувати...
Як всі магусі,
Як усім — й мені,
Після "присядь-мо",
Проказала мати.
А нам — іти.
Ми — діти.
Нам — іти.
Заземленим любов'ю дому отчого
Не боязко ступать крізь прозовіть.
Якби спитали:
— Хлопче,
А що ти
З собою в путь-дорогу взяти хочеш?
Я озирнусь,
А мама край воріт.
— Усе зі мною...

ЛЮДИ МОЄЇ ПАМ'ЯТІ

Люди моєї пам'яті.
Хто я — без вас — на світі,
Ким ти еси, людино,
Без тих,
Хто знає тебе?
Ось ви йдете повз мене
Грішні,
А в чомусь світлі,
Словом,
В усьому схожі
На безліч інших людей.
Люди моєї пам'яті.
Хай було більше чорного,
Але ж, мабуть, без теміні
Так й не проклянувся б світ.
Люди моєї пам'яті.
Все-таки ви — неповторні.
Ні. У мені не вичахне
Кожен ваш крок і слід.
Люди моєї пам'яті.
Всі ми потроху минаємо.
Всім буде трішки пам'яті.
Може, й непам'ять комусь.
Радість єдина наша —
Щось таки та залишаємо.
Я не боюсь залипати.
Я не залишиць боюсь.

ВІДЬМА

А на смертній, на постелі
Мене мама попросила, —
Я погодилась... і в стелі
Дірку наскрізну пробила.
Як душа її шугнула
В сатанинське, чорне небо, —
Дивну силу я відчула, —
Відмувать в собі потребу.
Проклинають мене люди.
Та хто знає з них, одначе,
Якщо в світі зла не буде,
То й добра вам не побачить
Якщо в світі зла не буде,
То й добра вам не побачить.
Проклинайте мене, люди,
Всеодно буду відьмачить.
З ваших душ любов я видму,
Що ніхто з вас не почує,
Кожна жінка — трішки відьма —
Відьмака собі полює.

***«Проклиняйте мене, люди,
Всеодно буду відьмачити!».***

О. Бурбовський. Фотоетюд.

Моє зілля – добрі ліки,
Я сім'ю розбить примушу,
Причарую чоловіка,
Ви ж мені віддайте душу.

Я купую ваші душі
За любов і за монети,
Хоч любов – не хліб насущний,
Так навіщо ж продаєте?

Якщо в світі зла не буде,
То й добра вам не побачить.
Проклинайте мене, люди,
Всеодно буду відьмачити.

**«І, наче бобіна записаних споминів,
Кругами на зрізах літа уляглись.»**

О. Бурбовський. Фотоетюд.

НЕ ТІЛЬКИ ПРО ДЕРЕВА

Рік 1970-й

Їше не послуглі у шхунах і шпалах.

Не дошки, не вулики і не стовпи, —

Дерева

Тремтіли і хилигались

Під болісні зойки ковзьких бензопил.

І поміж лафети зелені простромлені,

Здіймалися стовбури жерлами ввись,

І, наче бобіна записаних споминів,

Кругами на зрізах літа уляглись.

Коли зашемлять у дротах телеграми,

Налявшись їх радістю, криком і болем,

Дерева безружкими стануть стовпами,

Орбіти у небі накреслять собою.

Зауєне їх тіг креозотом на шпалах,

Як тисячотонно наступлять на груди

Важкі поїзди.

А земля веснотала

Кружінням колеса стодзвонні прокрутить.

Дерева хитались.

Дерева тріщали.

Уже неживі, але й вмерти не сміли,

Бо встигли побачить, допоки не впали,

Як щось навкругли ще такі зеленілю.

Народе мій!
Люба українська родинно!
Про долю твою
так писав я в годину застою.
І в смерті дерева
таки ж не стануть на коліна,
і ми Україну
таки зіймемо над собою.

*«Але є ще і те,
що належить одному мені лиш».*

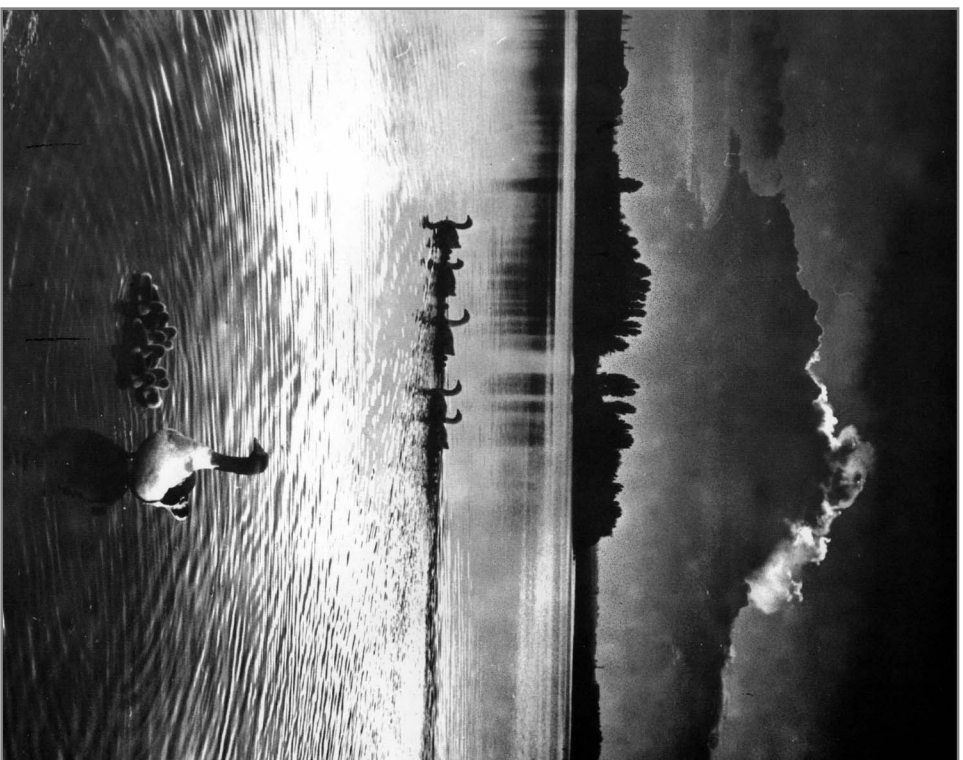
Н. Марюха. Анлікація з солом.

ПОВЕРНИ МЕНІ ТОЙ ЛИСТОПАД

Ще холонуть слова
У твоїх нерозкритих конвертах,
і дорога розлук
Наше "ми" не вертає назад.
Я — хвилинка твоя.
Ще повторює пам'ять уперто.
Тільки ти поверни,
Поверни мені той листопад.

Хай тепер, як тоді,
По алеях Дубового гаю
Міриادي листин,
Як струвожені птахи летять.
Я не кличу тебе.
У минуле стежок не шукано.
Тільки ти поверни,
Поверни мені той листопад.

Твої доторрки рук.
Твій цілунк найперший, несмілий.
і найкращі слова.
Ні. Не зміг би я іншій відлати,
Але є ще і те,
Що належить одному мені лиш,
Тож, прошу, поверни,
Поверни мені той листопад.

*«І згадки печальні,
журавлині
Тихо шерхнуть там,
на тій воді».*

О. Бурбовський. Фотоетюд.

ВОГОНЬ ДЖЕРЕЛ

Там тепер сніги
і синя тиша,
Там тепер і мир,
і благодать,
Влітку там вода —
найхолодніша,
Взимку — найгарячіша вода.

Там надовго холодом зупинені
Хитромудрі плетива слідів.
І згадки печальні,
журавлині
Тихо шерхнуть там,
на тій воді.

Там джерел тривожні аріозо
Вчать криниці жити горілиць,
Коли стануть дужчати морози,-
Вужчатимуть очі у криниць.

І коли не птиці білокрилі, —
Крига стане воду обсідаєть, —
То земля джерел потроїть силу,
Стане ще гарячіша вода.

Все оце — не тільки про криниці,
Знаю я, виходячи у рань:
В батьківській землі моїй тайтяться
Вічне джерело незамерзань.

***

І знову осінь
Мене вколисусь,
Хмарин латаття
Вгорі сплелось,
Діани хмело —
Застиглі блискавки,
Незгадні блискавки
Забутих проз.

І тільки знаю:
Співзвучність є десь
Між синім небом
І жовтим листям,
Так незнайомі
Вчувають єдність,
Коли єдину
Співають пісню.

*Вернісаж на теми поезій Анатолія Рекубрацького
про осінь: «Поверни мені той листочок»,
«А в Дубовім гаю», «І знову осінь мене вколисусь»,
«Чуєш, осені жовті труби».*

В. Харлова. Витинанка. Вишивка.

***

А в Дубовім гаю
Відшуміли уже листолети,
А в Дубовім гаю
Шурхогить під ногами зима.
Виливається серце
Притишеним, синім сонетом,
У якого іще
Ні мелодій, ні змісту нема.
Я шукаю слова,
Котрі ми по гаю розгубили,
Хай погріються спогади
Біля забутих розмов.
Ти приходиш до мене,
Загадко моя ніжнокригла,
Як найперший мій вірш,
Недописаний вірш про любов.

***

Ці поїзди,
Що нас везли від дому,
Оці прекрасні й кляті поїзди.
І день, і ніч вони не знають втомми.
То приїзди, то знову відїзди.
Усе життя моє у слові — "треба"!
Я їздив, плив, літав і йшов ізнов.
Я встигнув скрізь.
Та все таки до тебе
Комиш-Зорянський поїзд не прийшов.

**«Бо таке не кожному й наснитися,
Треба вміти бачити дива».**

О. Бурбовський. Фотоєпоп.

НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ

А восени
миліш за все —
зелений колір.
Крізь листопад
він найяскравіше
зорить.
Озимини
зелений дим,
зелене поле,
зеленим цвітлом
юну душу молодить.

Я сам зорав
це поле
і засіяв.
Мої сліди
іще не вичахли
в росі.
Це власна праця
на околі
зеленіє.
Це почуттів
моїх земний,
зелений спів.

Я так давно
уже таких
не бачив ходів,
ліс рук зелених
голосує за врожай.

Озимини

зелений дим,
зелений подив,
і лісосмути
листопадова
межа.

Це просто так
не можна, мабуть,
зрозуміти,
як пломенить
тобою зрошена
краса.
Заради цього
таки варто
жити на світі.
Це твій політ.
Це твоя злітна
полоса.

«В сам зорав це поле і засіяв».

ЛЕТ

Ой, ти конику,
Милій конику,
Та неси мене,
Та й неси.
Молоді діта
Передзвонюють
Нам підковами
Між роси.

Доки кров у нас —
Найгарячіша,
Доки ми одне —
Ти і я.
Ми здолаємо,
Ми доскачемо,
Не зупинить нас
Течія.

Хочем простору
Безбережного,
Гострить вітер нам
Зір і слух,
Хочем першими,
Тільки ж першими
Відчайдухами
З відчайдух.

Ми здолаємо,
Ми доскачемо.
Може, радість жде
Чи біда...
Бо у юності
Має значення,
Що позаду піл
Осіда.

**«Ой ти конику, милай конику,
Та неси ж мене,
та й неси!».**

Н. Марюха. Аплікація з соломки.

ГОРОВИНОЇ НОЧІ

В ту ніч так стужав клен у вікна золоті,
Зіщулений, тулвся він до хати,
Обмацував пшибки і все хотів, хотів
Зелений гомін вплюснуту в кімнату.

Навальню хмари облягли село,
Котилося далеке примкотіння,
І стугоніло, гупало, гуло,
Й звисало блискавиць руде коріння.

І все ж земля не дочекалась злив,
А ми проснулись вранці,
А над нами —
Вологі скирти хмар, де блискавки жили,
Розкидані буюстими громами.

*«Хай погріються стогади
Віяв забутих розмов».*

О. Бурбовський. Фотоетюд.

ЩЕМ

Не судилося.
Не судилося.
Але й досі у тім гаю,
Де з тобою при ватрі грілися,
Свою молодість пізнаю.

Мов злочинця на місце злочину,
Мене тягне туди щораз,
Де ти, місяцем позолочена,
Щось казала мені про "нас".

Щось розказувала про вчительку
Та про іспити, про вступні.
І уперше в житті, як дівчина,
Ти привиділася мені.

Там усе ще таке незаймане,
Хоча й падав осінній лист,
Та слова твої:
— Ти пізнай мене!
Не такий тоді мали смисл.

Ми тоді тільки вийшли з дому.
Перша воля п'янка-п'янка.
Ти і справді була незнайомкою
Й назавжди лишилась така.

Не стили ми любові трунку,
Але й досі шемить, шемить.
Без обіймів і поцілунків
Ми щасливі були в ту мить.

Я боявся тебе торкнутися,
Я не смів хоч щось говорити,
Те багаття — свіча спокути —
Ще горить мені.
Ще горить.

*«Повторяємось у дітях, повторяємось,
Наче з пам'яті своєї проявляємось».*

О. Бурбовський. Фотометод.

НАДІЯ

Вже позаду перші поцілунки,
Юності немає вороття,
Наші діти, наче перші бруньки,
На одвічнім дереві життя.

Щось у рисах схоже є від тата,
Щось од мами зблисне ув очах,
І у кожній долі — свій початок,
Хоча й батьків слід ще не прочах.

Може, наші справдяться надії,
Може, доля краща їм гряде.
Біля них серця свої погрієм,
Й наш дигинний спогад проросте.

Віриться, що інша буде днина,
Думаймо ж усі разом про те,
Що із ними й наша Україна
Все ж таки

колись
та розцвіте!

ВИМІРИ

Лідії Іванівні Кулак

Не буду загадувать далі я
(Скажу тільки дещо, але),
Бо жив собі хлопчик в Італії
і пас він ягнятко мале.

Не буду повторювать двічі я
(Художника в цьому вина), —
Жила у Італії дівчина
і заміж хотіла вона.

Л. Кулак. Вишивка.

Л. Кулак. Вишивка.

Зустріли б чи сині, чи карії
(Не звідать нам долю чужу).
Зростили б дітей і зістарілись,
і тихо б пішли за межу.

Така уже доля у кожного
(Не винятком є і вони),
Але їм зустрівся художник, —
Навіки їм час зупинив.

Линяють в віках дні і ночі
(Хіба ж бо розкажеш про все),
А дівчина заміж все хоче,
А хлопчик япнятко пасе.

Та старіють навіть картини
(Вони теж пройшли Крим і Рим),
Змарніли хлопчак і дівчина,
І стало япнятко старим.

Художнику вмерти — не личить.
(Та час обвива, мов удав).
Художник вселився у вічність,
Бо людям мистецтво віддав.

І ось вам знайома картинка
(Нічого в житті не нове):
Живе в Сімферополі жінка,
А в ній той художник живе.

Не спала вона дні і ночі
(Та голкою вишила все).
Знов дівчина заміж все хоче,
А хлопчик пасе і пасе.

Не буду розказувать далі я
(У вічності є своя суть):
Хлопчак і дівча не в Італії —
У всенькому світі живуть.

Тебе нема,
а вишня розпівля.
Не вірю їй.
Такого буття не може.

ДИВО

ТИ Ж ТАКОЮ БУЛА

Наче сон. Наче сон.
Наче запах торішньої м'яти.
Наче яблучні цвіт,
Котра в юності ще відпівдала.
Я не можу тебе,
Я не можу тебе пригадати.
Ти ж такою була,
Мов ніколи моя не була.

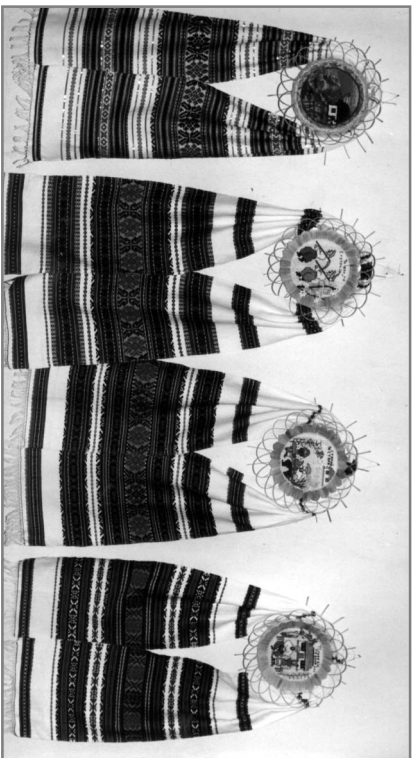
Я забув. Я забув.
Вже й ім'я твоє сонячно-чисте,
Тільки помахи рук,
Як від тебе везли поїзди.
Тільки власний портрет,
Що відбився в очах променистих.
Облітають літа.
Облітають літа назавжди.

Зачекай. Зачекай.
Це не сон. Не уява. Не казка.
Це само по собі
У житті воно склалося так,
Що волні вказівні
Попереду давно вже погасли,
Та тримає мене
Твій давно проминулий маяк.

ТРАВЕНЬ 1989-ГО РОКУ

*Пам'яті Геннадія Літневського
і Василя Моруги*

Ми й частинку себе
Зариваємо в землю скорботну,
В чорну книжку землі
Найчорніші ми пишем рядки.
Зупинились авто.
Зупинилися птиці в польоті,
І у чорному небі
Спинилися всі блискавки.
Нас востаннє зібрали
Вони до столічного граду,
Як на Хирівський хутір,
Де юностей наших печатъ.
Маєм тільки минуле.
Усе залишилось позаду.
Наче птиці безкрилі,
Поети і друзі мовчать.
Наші хлопці тепер
височать понад нами,
як совість.
Наші хлопці — не спогад.
Не тільки оте, що було.
По-новому виростає
у душі скривавлене слово,
Іхнє слово до нас
Проростає лише на тепло.

*До поезій Анатолія Рекубрацького «Навіяне
коломийцями», «Передчуття», «А ти приходи»,
«Висвітлення ангельських».*

В.Харлова. Вишивка.

***

Куди веде оця профіліровка.
(Хоч так її ніхто не назива),
Де пам'ятник про пам'ять
вже замовкнув,
А наша ж пам'ять все-таки жива.

Не загубився ще поміж житами
Той парадокс юнацької пори:
— Якщо ми десь, то всі ми — куйбишани,
Якщо ми тут, то ми — з Комиш-Зорі.

І в кожного на серці є позначка,
І в кожного тут згадка не проста...
Старий ставок. Простіше — водокачка.
Вона про нас ще й досі пам'ята.

ПЕРЕДЧУТТЯ

Ще жайвір б'є крильми у небодзвін,
І пшениці так щедро пахнуть літом,
І літаків стривожені орбіти
Ще будуть довго угорі бриніти,
Чекати перший журавлинний клин.

Ніхто у вирій птиць не посила,
Вони ще не прощанються з цим світом,
Останнє шастя бабиного літа —
І вишають пташині ті орбіти,
Щоб у доролу знати міць крила.

Отак і ми з тобою.
Майже так...
Вже поміж нас — передчуття розлуки.
Ще все преєкрасно!
Ці поля і дуки,
Слова твої і лебедині руки...
Але уже тривога пророста.

***

А ти не вір,
Що все оце — розчинне
В зрадливій літлоплинній воді...
Я ж просто є.
І я — твоя хвилина.
І хоч-не-хоч,
А де ж мене подіть,
Бо є у нас завжди
Печальне свято,
Бо знайдеться в душі
Взаємосід,
Бо так просто —
Буть людьми багатим,
А тільки ж ними
Найбагатший світ.
Якщо ж комусь прийдеться
Вітряком
Почути в небі
Реактивний клекіт, —
Змій зберетись,
Як у піснях лелеки,
Мужній радіти,
Що літак далеко,
Бо і тебе несе він
В дивокрай.
Ми ж родичі по крилах.
Пам'ятай.

До оповідання Анатолія Рекубрацького
«Не судилося».

Л. Кулак. Вишківка.

ТЕЛЕПАТИЧНЕ

Літа тепер стануть усі моїми,
Стрункими,
Як мелодія без пісні,
А, може,
вже й мелодії немає...
І якось так самотньо поміж ними —
Виднішати,
Мов дереву без листу.
А пам'ять знов
мені
тебе вертає.

Я догліваю в пам'яті твоїй.
Історія банальна і звичайна,
Бо щастя не буває,
щоб надміру.
І як це так,
що всі літа — мої?
І все у них
тепер таке прощальне,
Що навіть в телепатію
не вірю.

ПРИСВЯТА

Коли останнє листя опаде, —
Луною в серці озветься осінь,
І холодно так стане між людей, —
Мій теплий вірш хай почуття вколює.

Епохи гомінлива тріскотня
Написаного не відродить попіл.
Коли? Якого дня? Якого року?
Окреме стало "ти", окреме "я".

Така вже наша доля, щоб минать,
А ми ж тоді не вірили в минання,
Ій-бо, колись було нам двадцять п'ять,
Стрічались для того, щоб прощання
Ішло до нас згадками вичахать.
...Ій хай насняться ці слова останні.

*До оповідання Анатолія Рекубрацького «При-
толлена».*

О. Бурбовський. Фотоетюд.

КОЛИСЬ

Якщо мій сон
колись тобі наснитися,
Ти зрозумієш,
як любив тебе.

*«Хай цілісінький рік молодіє
Й зелене незгасно душа».*

В.Бойко. Фотоепод.

НОВОРІЧНЕ

Длинкові смарагдові віги.
Чи все той, чи новий літголік,
Так дитинно щоразу нам світить
Крізь усеньке життя Новий рік.

І бентежно-примарні надії
До сімейного приходуть коша.
Хай цілісінький рік молодіє
Й зелене незгасно душа.

Геть сумніви, печалі й тривоти, —
Нам пора щедрувать-посівать,
Хоч якась, але є ще дорога,
Котру Зірка Свята осява.

І нехай зрозуміє це кожен
В час умовних років перебіг:
Якщо в чомусь сам Бог допоможе,
То і ти щоб комусь допоміг.

***

Шість соток солодкої втіхи, —
Повернення, звідки прийшов,
І пелюсткова віхола,
І зелені свіжий шторм.

Прошкує сімейна пропесія,
Звичайні міські селюки.
Дружина, немов принцеса,
Самих колорадських жуків.

А діти ще не приучені
До сапок і до лопат,
І батько, чомусь засмучений,
Виходить у юний сад.

Зростили ж таки дерева
І дім, хоч якийсь, звели.
О, вічна людська потреба
Своїй уклонятись землі!

Бо знаємо, звідки вийшли,
Бо знаєм, куди підем.
Як видих на холоді — вишня,
Як справжня любов навзаєм.

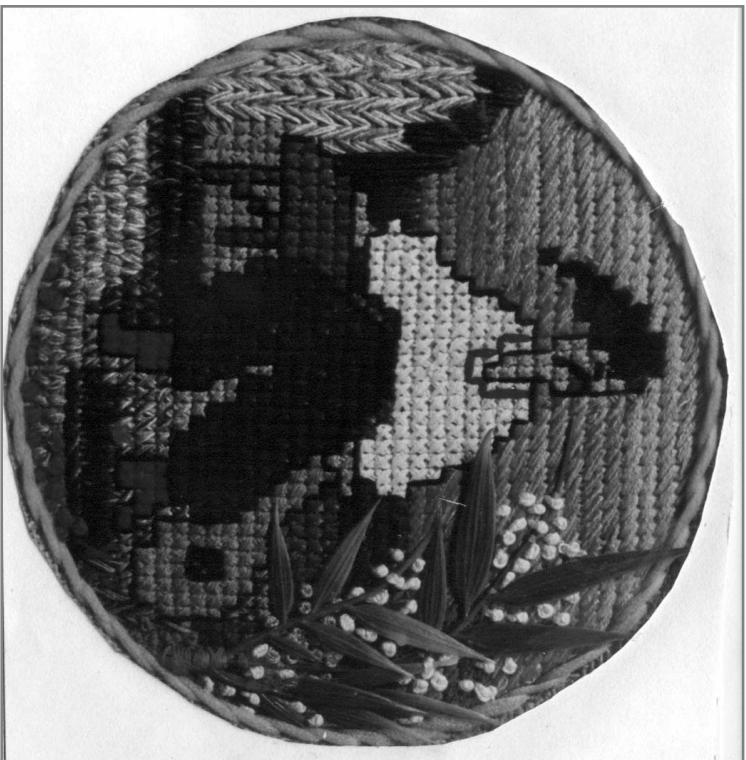
***

Чуєш,
Осені жовті труби
Намніорили нам розлук?
Знову осінь:
Не любить — любить,
І листини на брук,
на брук.

Можна жити у тундрі,
на Місяці,
Відчуваючи тебе
поруч,
Можна жити в одному місті
і не знати, чи зустріч скоро.

Тож до стрічі,
У Дубогаї.
Я уже.
Я уже прийшов.
Телепатів сильніших немає,
Ніж печальної осені зов.

Чуєш,
Осені жовті труби...

*«На подбачення завжди приходять красивими.
О, єдина з жадоб,
де ти владен сказати: «Мое».
На подбачення йдуть
Молодими і сильними,
Навіть трішки молодші
І кращі, ніж є...».*

В. Харлова. Вишивка.

КЛИЧ ЗЕМЛІ

Вже мостять гнізда тави.
На весну
Звернуло сонця
Перелковичне коло.
Ще мить —
і все прокинеться від сну.
Ще мить —
і бризне зеленню навколо.

Та інша мить чомусь мені шемить.
Весна прийде.
Весна, звичайно ж, буде.
Та чому ж сплять.
Ще й досі сплять всі люди,
Неначе всім нам
Розхотілось жити.

Врожай не ждїть
Од виборів, чи преси,
Я б не хотїв
Нагадувать про те,
Що в світі
Лиш одна ЗЕМЛЯ
Не бреше:
У неї що посадиш,
Те й зросте.

ВИАНТАЖЕННЯ АПЕЛЬСИНІВ

Ці комерційні акварелі —
Дівча з питринном у руках...
Музично пахли палыці Стелли
На апельсинових шоках.

Ми модерново йшли до неї
У молитовнім віражі:
Допоможи, заморська фея,
Нам до стипендії дожить.

Гей ви, вантажники-аматори,
Чи як студентство називать,
Від холоду рефрижераторів
Потрібно визволить дівчат.

У трюмі, наче сто метеликів,
На вії нам мороз осів.
І аж до стелі тільки Стелли
Благали взяти апельсин.

В ту ніч студентської суботи,
В ті дні не вихідних неділь,
Взнавали ціну краплям поту,
Солоджкої роботи сіль.

Смілися рекламні Стелли
Над переможцями без сил,
Яким не треба вже й постелі,
Ім тепла палуба постіль.

Та даленіли вже для кожного
Ті посмішки з чужих країв.
Дівчата снились із туртожитку
Філіологічні та свої.

***

Бувать дні:
У небі Сонце й Місяць,
Мов крапка й кома
В книзі голубій,
І сизі хмари
Юних голубів
Дошами й тінню
Небо не завісять.

Бувать дні:
І Радість, і Печаль,
Мов ждеш того,
Кого не хочеш бачить...
І сам до себе звернешся:

— Юначе!
Та скроні
Білим подихом
Мовчять.

В.Харлова. Каталог видань А.Рекубрацького. Вишківка.

*«Золотим і красивим розмаєм
Птиці Харлової летять».*

В. Харлова. Вишивка.

ПАНАС

Було колись...
Ув актовому залі,
Ще навіть пломінь сесії
не згас...
Так гучно і так шепітно
лунало:
— Панас, Панас... лови...
але не нас.

Не думалось,
не зналось, не гадалось,
Що відлетить,
перейде і мине.
Дівча з філфаку
радісно гукало:
"Лови, Панас..."
і подумки: "Мене!"

Давно дівча те вчительською стало,
Лункі вокзали розлучили нас.
Та довго ще,
так довго їй звучало,
Вчувалося оте:
"Панас, Панас..."

***

— А ти приходь
Висмокувувать вошини,
Се літо, знаєш,
Гречка так цвіла...
Світлись лисо глечики з-за тину,
А тітка Катря з хитрими очима
Казала щось про гречку,
про вошини.
Я ж знав,
Що донька з міста прибула.

***

А погляд той...
Ще світиться крізь зиму,
А осінь та
І крізь сніги пече,
Бо йде весна
До мене незборимо
Проталинками лагідних очей.
Хай зимно ще
Від поняття — "немає",
Хай весніє
Від прагнення — "знайти",
Я лиш прошу
З усіх моїх — "чекаю"
Земним, зеленим цвітом
Прорости.

ПІСЛЯ ТРАВНЕВОГО ДОЩУ

***

Спорожнілі громи,
Відкотили по рейках райдуг,
Блискавиці спалили
У хмарах коріння руде.
Калатає весна
В білі дзвони суцвітнього саду
І на плечах моїх
Оплавляється бронзою день.

А ще пригадуй — не пригадуй,
Само озветься, зашемить,
Як за недавнім снігопадом
Сховалась наша дивна мить.
І знаєш ти, чому так свято
І так врочисто ліс мовчить.

І опшмаття небес
В каламуті калюж засиніло,
І дороги слизькі
Крутояро встеглились мені,
І яскравість трави
Освіжила задуму мотили,
Мабуть, спомин зашерхлий
З опшаблених літ прояснів.

«Дівчиночку козак підмовляє під кленами».

Н. Марюха. Анімація з соломи.

ГРІХ

Знаю, чом радію.
Все вкриває снігом.
Чом би не радіти.
Вкриють все сніги.
Чи не час в дорозу.
Чи не час поїхати.
Пошукать по світу,
де твої гріхи?

Запрягаю коней.
Молодих, гарячих.
Хай гарцюють коники
Крізь усі літа.
Хтось гукає:
— Дядьку!
Хлопчику!
Юначе!
Ти на це уваги не звертай.

Не звертай уваги.
Думай про дорозу.
Про скажену віхолю,
що покриє все.
Вже тобі липилося
їхати недовго,
Коли твої сани вперше занесе.

Не звертай уваги
на того хлопчинну,
На початку пам'яті — світлий світ,
Він таки поверне вкрадену хлібину.
Мчить мої коники.
Добре мчить.

Там десь перша радість.
Там десь перше коливо.
Вогники тремтливі
Ув її очах.
Там таке все чисте.
Там усе ще здорово.
Мчись.
Не зупиняйся.
І не помічай.
Заіржали коні.
Вужчає дорога.
Перші перемети застиглають путь.
Намерзають сутінки на твою тривогу.
Не натягуй повода.
Мужнім будь!

Там, за поворотом.
Там, за поворотом.
Хтось стоїть у білому.
Хтось стоїть.
Ти прекрасно знаєш,
Знаєш, хто там.
І куди чкурне твій
Після того слід.

Тож не сподівайся на якусь віхолю,
Котра позаносить всі твої сліди.
Зупиніться, коні.
Ось ми і приїхали.
Там, за поворотом.
Ну,
Іди.

ВТЕЧА

Я не вірю ніякому чорту,
Ні в земних, ні в небесних богів...
Захлинеться наш світ од потопу,
Од вселенської патоки слів.
Той дияволом янгола робить,
Той нечистому крильця ладна.
Той "цебує", а той тільки "цобить",
Ті наповнюють діжку без дна.
Той історію — вкотре — на себе,
Мов чужого кожуха кроїть.
Той зове опуститися з неба,
Той на Марсі збирається жити.

Нас роз'єднує слів завірюха.
Спробуй, диспут влаштуй з приймачем?
Кожен диктор.
Вже нікому слухать,
Навіть клацнути вимикачем.
Це не світ, а суцільна питата,
Де на тезу є сто антитез...
Брат підвівся з межі.
І лопату
Взяв на плечі.
І скрипнув протез.
Я той скрип, мов приміряв на себе.
Я для чого ж приїхав сюди?!
Світ не вмере.
Нам з коханою треба
Гарбузове насіння садити.

Не знати страшно, а — незнати.
Без розуму торкатись знань,
У руки нечисті вкладати
Плід найчистіших сподівань.

***

Не Прометей у тому винен,
Що людям передав огонь,
А ті, хто в дикому спіянінні
На нім зажарили свого ж.

і не Кюрі вина у тому,
Що атом одяг свій скида.
Лише дурний під власним домом
Страшне багаття розклада.

Бо рушило в дорогу людство,
Як палицю до рук взяло,
Та, щоб на дерево вернуться,
Треба ж, щоб дерево було.

ЕКЗАМЕН

Вже стільки минуло і січнів, і лютих,
Та все-таки, все ж таки у mano
Я вірші читаю в педінституті,
Немов екзамен з любові здаю.

і то не біда, що я рангом нижче
Назвав наш шановний університет,
Учитель — то наше звання найвище.
Чи ви — професор, чи ви — поет.

Я довго чекав отакого травня,
Що з душі знімає гнітючий прес:
Коли з людьми заговорити прямо,
То це і є найглибший підтекст.

Я тричі у вузі складав історію,
Дістатись хотів до найглибших тайн,
Щороку в історії різні теорії,
Немов це історія різних країн.

Та все ж, зізнаюсь, я завжди свято
Вертав на канікули до села,
Найперша історія батька-матері
Правдиво і мужньо в мені жила.

У ній — Україні несхитна вірність,
Селянських оцінок правдивий вир,
Де наша земля, наша мова рідна
Ніколи не буде — факультатив.

Нехай же минають і січні, і люті,
Та все ж дочекався я — у маю
Я вірші читаю в педінституті.
Неначе іспит з любові здаю.

*Емблема до виставки «Литиці Харлової»
2004р., м. Запоріжжя*

В. Харлова. Вишивка.

ПЕРШОВЕРЕСНЕВИЙ ЩЕМ

Ще читанки новенькі
Не прочитані,
І що то ще за зошити
Без клякс?!

Та ми йдемо,
Та ми йдемо до вчительки,
Усе життя йдемо
У перший клас.

До школи стежка
Між сухого вересу,
Повз трішки вже
Поіржавілий сад,
Де мудрість плоду
Демонструє вересень,
Немов знання,
Які ще здобувать.

Учора — літо,
А сьогодні — осінь.
І згадки про канікули
Сумні.

Дивлюсь в дитинство,
Наче у колодязь,
Бо тільки там є зорі...
Там... на дні.

Куди ж іти?
І ким ти хочеш стати,
Щоб не було
(аж потім!) каяття,
Бо вчителька —
В позаторішнім платті,
Мов "двійку" їй
Поставило життя.

УЧИТЕЛЬЦІ

Далеко не те,
що буде,
Далеко те, що пройшло...
Заненим, білим груднем
Зустріло мене село.

Колішні мої яворята
Уже зовсім явори.
І мамами стали дівчата
В сусідчинному дворі.

Іду...
І вітаються люди,
А роки ж таки спливли,
Й далеко не те,
Що буде,
А те,
що було колись.

Спинюсь...
Од цієї хати
Дорога моя пролягла,
Зайду до Поліни Гнатівни,
Що вчительською була.

Вона мене стріне з подивом:
— Ти звідки?
Поставить чай.
Згадаємо,
як приходив я
Послухати приймача.

І як дарувала зошити,
Як айстри я їй носив.
Уперше тоді пороша
Торкнулась її коси.

А зараз...
Так зимно-зимно...
Хлопочеться світлий сум...
В мені є її частина,
Яку крізь життя несу.

Крізь снічні,
Крізь люті,
Крізь грудні
Тули, де добро, не зло.
...Далеке не те,
Що буде,
Далеке те,
що було.

В. Харлова. Виставка біля школи. Вишківка.

КЛИЧ ЛЮБОВІ

На побачення завжди
Приходять красивими.
О, єдина з жадоб,
Де ти в ладен сказати:
— Моє!
На побачення йдуть
Молодими і сильними,
Навіть трішки молодші
і кращі, ніж є.

і ніхто.
і ніхто
Не подумає нишком:
— А потім...
Є сьогодні.
і все.
Є лиш доторк.
Лиш подих.
Лиш мить.
Я не знаю, коли
Стануть нижчими юні висоти,
Але знаю, що "потім"
Таки настає і шемить.

Як спинити минуше,
Щоб не оступитись у будні,
Щоб скінченне не скінчилося,
Не одшвіго,
Бо на пелюстках літ
Не гадатимеш —
Любить? Не любить?
Бо з роками частіше
Сумуємо словом "було".

Це не просто любов.
Це таке невимоліме,
Як совість.
Не віддати нікому
і не розповісти про те:
Вічний потяг життя.
Вічний потяг любові
У незвідане нас
Божевільно прекрасно веде.
і нехай вже давно
Не спіткнешся об вигук:
— Юначе!
Хай не відає й дзеркало —
Ти ото там, чи не ти...
Але ж хочеться жити,
Наче йти на побачення,
Так красиво йти.
Завжди юно йти.

ПОРТРЕТ З НАТУРИ

А йому вже давно б на пенсію,
Бо не легко й по світу ходити...
Та чомусь не вбачають сенсу
І не йдуть в село молоді.

Де хто каже:

— Хвороба віку.

Ті подійкують, що прогрес,
Але ходить старенький лікар
По селу моїм, сивий увесь.

Чи у віхолу, чи у мряку
Він готовий завжди у путь,
І по запаху — всі собаки
За версту його пізнають.

І зберігся в його професії
Старовинний ще етикет,
І у нього, сільського професора,
Неабиякий авторитет.

Є метода своя у нього —
Добре слово — цілющий озон.
Іше й досі кличуть старого
На консилиум у район.

Як допізна затримують справи,
Чи запросять зостатися було,
Він одкаже:
— Не маю права
На всю ніч залишати село.

Його кожен в біді не минає.
Він іде, не покликав хто б.
Він усіх односельців знає
По історіям їх хвороб.

Ще й понині в старого лікаря
Скільки хат у селі — стільки й справ.
А йому вже років — без ліку,
Він їх людям усі роздає.

Сам він каже:

— Яка там пенсія,

Я вже так, до кінця... в труді.

Тільки досвід мій,
справді професорський,
Та не йдуть в село молоді.

МИ ДІТИ ВАМ ЗАВЖДИ

Привуть, привуть літа,
Та все міцніше віра:
Все краще у собі
Придбав я тільки тут.
Сюди лежать стежки
Від кожного подвір'я,
І спогоди сюди
Летять з усіх-усюд.

Там вчителька стоїть.
Там крейда пахне мило.
Там все було мені
Колись у перший раз,
Там, мабуть, назавжди
Дитинство зупинилось
І крізь усе життя
Сія тепер для нас.

Там наші вчителі,
Що знали все на світі,
Прігуть між дівчорами,
Не знаючи про те,
Що і саме життя
Вимірюють їм діти,
А сивину несуть
Вже діти тих дітей.

Та все ж горить, горить
Невгасна наша віра,
І ваша доброта
Все множиться на нас.
Для цього варто жить
І власні роки мірять,
І знов, як в перший раз,
Заходить в перший клас.

А нам хай буде так,
Як в пам'яті зосталось,
Де ви іще такі
Стрункі і молоді,
І як би ми на вас
Доросло не дивились,
Ви — наші вчителі.
Ми — діти вам завжди.

До школи йдуть стежки
Від кожного подвір'я,
А спогоди сюди
Летять з усіх — усюд.
Нехай привуть літа,
Та все міцніше віра:
Все краще у собі
Придбав я тільки тут.

The musical score is written in G major and 4/4 time. It consists of three systems of music, each with a vocal line and a piano accompaniment line. The lyrics are written below the vocal line. The piano accompaniment includes various chords such as Am, A7, C, G7, E7, and Dm. The score ends with a double bar line and the word 'ПІСНЯ'.

*«Поеторяємось у дітях, повторяємось,
Наче з мам'яті своєї проваляємось
І радіємо, що все-таки на світі
Нас повторюють, повторюють нас діти».*

О. Бурбовський. Фотоетюд.

УЧИТЕЛЮ ВЧИТЕЛІВ

*Пам'яті професора української мови
Степана Пилипоєвича САМІЙЛЕНКА.*

Він тихо вирушав
до берега печалі,
Куди не докричать
ні славі, ні хулі,
А ми ще звідсіля,
та вже услід мовчали,
Коли він пропливав
у чорнім кораблі.

У чорнім кораблі
лежав професор мови,
Словесності мудрець
в безмовність плив страшну.

Професор мови плив
у слів загляклім морі,
Якого тільки він
і звідлав глибину.

Він не казав: "Живіть!",
казав: "Робіть діло!",
Не вчитись нас учив,
навчав нас працювать.
І він, й вона, й воно —
усі осиротіли
На вчителя свого,
що плив крізь листопад.

Любимий наш дідусь,
студентська наша втіхо,
Далеко не усі
ми вчилися "на п'ять",
На вічний докір нам —
зостались ваші книги,
Хочби ж їх прочитать.
Не те, щоб написать...

Прошайте назавжди.
Немає тут розради.
До напису б додять:
"Учитель вчителів".
А ми, немов слова,
розбилися на склади,
По одному, по два —
вертаємось до слів.

ПРИТЧА ПРО НЕРІШУЧОГО

Він запам'ятав слова кумира: —
Сім разів одміряй, потім — ріж.
Тож усе, як треба, він заміряв
І дістав тоді з кишені ніж.

Вже було й замірявся.
Та раптом
По усьому тілу дрозж пішов.
Добре, якщо так він ставить крапку,
Добре, якщо добре. А якщо?

Не завадить зміряти і восьмий.
Це ж недовго.
Це ж один момент.
Але звідки зайве тут взялося? —
Знаком запитання вигнувся метр.

І тоді квалливо удев'яте
Він перемеряти розпочав.
Вже й кінець. Та що це?
О, прокляття!
Знову десь чогось не вистаєча.

І коли, замірявши усоте,
Знову загубився десь процент,
Він зостався у святгу суботу
На роботі перемерять... метр.

І ні з ким не поділившись горем,
Він уперто істину шукав,
Вже його за приклад у конторі
Ставили усім працівникам.

Він собі не йняв самому віри,
Він і досі б міряв, але час —
Раз, єдиний раз йому відміряв
І відрізав теж — єдиний раз.

«Там все прощальне.

Все таке останнє.

Там сон — не сон.

Чи казка наяву...»

О. Бурбовський. Фотоетюд.

ПРИВАТНА КОЛЕКЦІЯ

Я в дім цей
По протекції потрапив,
Мене цікавив ранній Левітан.
Там жив пейзаж у неспалімій шафі,
У шафі — осінь, річка і туман.

Мене крізь вічко вивчили настирно,
Пройшов із честю я запитань шуг.
І ось, нарешті,
виправдав довір'я,
Господар приласкав мене:
— Прошу!

Тут все було, як стій, оригінальне:
Годинник,
Люстра,
Комин і диван,
Фарфор китайський,
Італійський чайник,
А в тій кімнаті,
В шафі, — Левітан.

Оригінальним був і сам хазяїн,
Бо копій з нього не дало життя,
Він їздив не маршруткою — трамваем,
Вмів зберігти копійку до пуття.

Він жив речами.
Він був — їх володар.
Відавав їм кожен видих свій
і нерв.
Заклав їм совість власну, їжу, одяг.
І все це звалось — колекціонер.

Мене навчили:
— Речі ні до чого,
Запам'ятайте, вам лише пейзаж,
Як вийде він — не бійтеся бульдога.
Не рухайтесь.
Надійний в нього страж.

Я все стерпів.
Була на те причина.
Забув про гідність.
Все робив, як слід.
І ось в кімнату запливля картина.
Ні! Не картина,
а вікно у світ.

Там осінь мудра з вербами повінчана,
Там красота —
од себе ж! —
змага.
Там цноту річки,
наче цноту дівчини,
Тонкий туман навівно зберіга.

Там все прощальне.
Все — таке останнє.
Там сон — не сон,
чи казка наву:
— Добридень!
Як живеться, Левітане?
І ралгом чую:
— Дякую. Живу.

Живу безпечно.
Шафа неспалима.
Бульдог,
господар —
золота сім'я.

Та ще брати,
брати мої нетлінні:
Брюдлог,
Саврасов,
Брейгель, Рєпін, я.

Свої у нас розмови опівнічні,
Гомонимо, як настрій є коли.
Тепер сумніше,
бо пішов да-Вінчі,
Не сам пішов.
За нього щось дали.

Балачки стихли, хто із нас великий?
Куди ми підєм?
Що в майбутнім жде?
У темряві ми всі тепер безликі,
Чи можна бути великим
Без людей?

Лафа поєтам, їхнім фарбам ціну
Знецінюють великі тиражі,
А ми — одні. Завжди — одні-єдині,
То як людської досягти душі?

Нас не втішає те, що ми — нетлінні.
Здохне бульдог.
Господар теж піде.
Збіднілі ми на ціле покоління.
На ціле покоління. На людей.

В господаря й бульдога схожі лица.
Пейзаже! Зачекай!
Не доторай.
— Яке нахабство!
Тільки подивиться?
Не смію вас затримувать.
Гуд бай.

***

Забудеться? Зостанеться?
Як дзвони відгудуть.
Яка наступна станція?
Чи вже скінчився путь?
На котрому причалі,
Чи на якій межі,
Для кого від`ячали
Ці лебеді чужі?
Комусь було тут мілко,
Комусь не доливати,
Куди, кому і скільки
Вдміряно пройти?
Хтось пнувся до корита,
А хтось гострив мечі,
Комусь метеорити
Світили уночі.
Для когось суперечка —
Стихія із стихій.
А хтось "скавав у гречку",
Де й втратив порох свій.
Для кого я?
Для чого?
Кому потрібне це?
У всіх своя дорога,
Своє в усіх лице.
Хтось вийде на вершину,
А хтось пірне до дна.
І тільки Україна
На всіх у нас одна.
Кінєць є теж початок,
Як вигорить до тла,
Щоб тільки рідна мати
Тебе не проклягла.

**Якщо на могилах квіти ростуть, —
Нової війни не буде.**

«І тільки ти не вийшла провозджати...»
О. Бурбоєвський. Фотометод

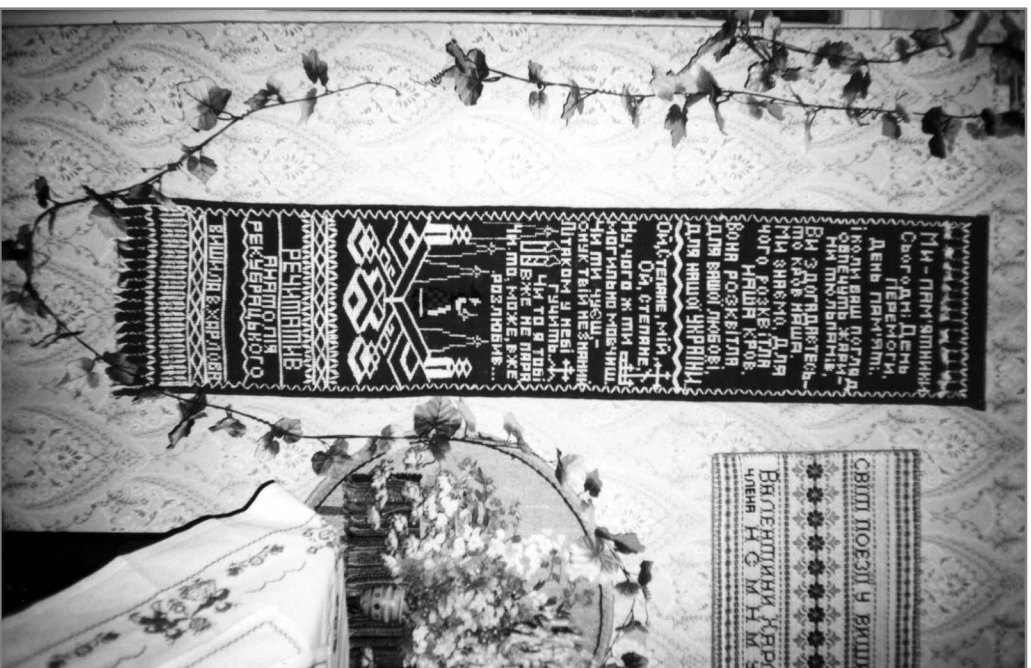
ПРОВОДИ

Округлі голови звисають з вікон динями,
Виблискують на сонці свіжостриженою,
Не упізнають, які були донині ми
Білявими, чорнявими чи рижими.

Хита перон багатолюдний натовп,
А потяг рейки вже під себе мене,
І тільки ти не вийшла провозджати
До станції Дорослості мене.

Колеса нам повторюють уперто
Слова кохання мрійно-голубі
Про те, що прийдуть жадані конверти,
І я колесам вірю, як собі.

В степу гулки столуняться без упину.
Летять привітом до твоєї хати.
Над паровозом дим, немов чуприна,
Яку забули знять у військкоматі.

**«Візьміть у серце
У їхнє серце,
що в наших грудях.»**

В. Харлова. Вишивка

***

Просто так.
Серед степу.
Під нашим небом.
Там,
Де трави шукають
До сонця доріг —
Ліса пляма землі —
Немов так і треба.
Кажуть,
Тут цілий склад
Амонаглу згорів.

Ні трави,
Ні куша.
Тут,
Під небом,
Під птахами.
Хто не знає —
Вид подиву
Так і не знайде слів.
Ось уже стільки літ,
Як огонь
Деся зачух
На Заході.
Ау нас, серед степу, —
Ліса пляма землі.

Навесні
Трактористи
її не розорюють,
їй сумується ялово
На зеленому тлі.
А у травні — учитель
Останній урок історії
З дітлахами проводить
На цій землі.

ПЕРЕПРАВА

Отут ось була переправа,
Остання, в останній війні,
І скелям болять іще шрами,
Болять, хоч вони й кам'яні.

Все кров'ю народу полиго.
Навіки, синочку, загям,
Чому українськєє жито
Нестерпно так пахне життям.

К. Сущко. Фотоетюд.

БАГАДА ПРО КОЛІСКУ

Бої відлуркотіли і відблискали,
Пройшов татусь крізь тисячу смертей,
З гулких фронтів привіз мені коліску,
Як перемогу в дім і як трофей.

Він сам зробив до неї коліщата
й, натягнувши парашутним шовком низ,
Мене вивозив матір зустрічати,
На прохідну, до шахти дев'ять-біс.

А тітка Вустя, що жила навпроти,
Казала крізь невиплаканий жаль:
— Везе ж Наталці... Бач, стріча з роботи,
А наші там... на чужині... лежать.

І голову схиляв татусь все нижче,
Бо серце облягав холодний сум...
Й поставив він коліску на горішке:
— Нехай стоїть... До кращого часу.

Давно вже та відлурозовіла днина,
І зняв коліску батько — не мені.
Він коліхає в ній мойого сина...
Й моє дитинство тихо спить у ній.

*«Та зосталась Гапка — однісінька,
А на груші не стало плодів.»*

В. Сурженко. Фотоетюд

РОДИННА ІСТОРІЯ

А то справді було таке диво,
Не брехня то ходить селом.
В баби Гапки груша родила
По три брички плодів за сезон.

І ще Сидір був поліцаєм,
Баба тіткою ще була.
Та за бісового задипцьяльника
Свою доньку не віддала.

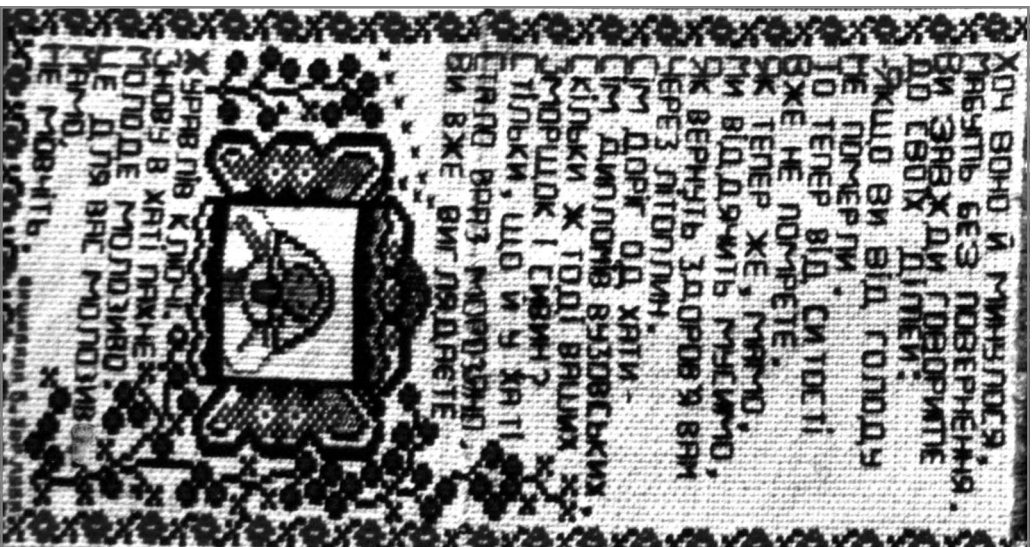
Ще тоді не звели гармати
Усі "проти" свої і "за",
Сидір в двір завернув пихато
І Оленку за коси взяв.

І горилячі руки не збочили,
Не дійняв його крик і жаль.
Голубіли Оленчині очі
На брудному лезі ножа.

А як з поля Гапка придибала,
Над Оленкою як заглякла,
То волося в сусідів дибили
Найсвятіші її прокляття.

Восени партизани повісили
Поліцая на груші тій,
Та зосталась Гапка — однісінька,
А на груші не стало плодів.

Сивина ковили над могилою,
Де одвічний Оленчин сон.
В баби Гапки груша родила
По три брички плодів за сезон.

*«Це для вас молодзиво,
Мамо, не мовчить.»*

В.Харлова. Вишивка. Фрагмент.

МОЛОЗИВО

Знову мені, мамо,
Пахне те молодзиво,
Мабуть, найсмачніше
У моїм житті...
Витягніть із вузлика
Наші сльози,
І борги сусідам
Заплатіть.

Знову мені, мамо,
Хата наша бачиться,
Що трималась дивом
На семи вітрах,
І на ваші руки
Сім ротів дитячих,
Й на лежанці батько
Помира від ран.

А іще згадалося
Те сімейне свято,
Премія стаханівська —
П'ять картопелин.
Як же це ви вивчили
Вишу з математик,
Що змогли їх порівну
Поділити.

Хоч воно й минулося,
Мабуть без повернення,
Ви завжди говорите
До своїх дітей:
— Якщо ви від голоду не померли,
То тепер від ситості
Вже не помрете.

Як тепер же, мамо,
Ми відлячить мусимо,
Як вернуть здоров'я вам
Через літоплин.
Сім доріг од хати —
Сім дилломів вузівських,
Скільки ж тоді ваших
Зморшок і сивин?
Стільки, що й у хаті
Стало враз морозяно,
Ви вже виглядаєте
Журавлів кліючі.
Знову в хаті пахне
Молоде молозиво.
Це для вас молозиво.
Мамо,
Не мовчіть.

В.Харлюва. Вишивка. Фрагмент.

ДОМІНО

Як не пускала мати нас,
Маленьких, у кіно,
То грались ми в солдатиків
З старого доміно.
Лічили так завязто ми,
Як в небі зірочки, —
На чорному квадратіку
Біленькі дірочки.
І по ранжиру весело
Їх ставити у ряд,
А менший з нас легесенько
Штовхав один квадрат.
Як перший впав з солдатиків,
То й іншого завалив,
А дірочки квадратиків,
Як очі — горлиць.
Не знали, не гадали ми,
Не розуміли суть:
Біда не в тім, що падають,
А в тім, що не встають.
Та падали солдатики,
Смілиось ми, маці,
Хоч фотокартки батькові
Висіли фронтіві.
Мої сестрички й братики,
Хто видав у той час.
Що грались не в солдатиків,
Що гратись ми — у нас.

Як зірочки білесенькі
У темному вікні,
Так упадуть невесело
Всі ночі наші й дні.

Чийсь легеньким поштовхом
Пружина завелась
І покотилась покотом
Із класу ми у клас.

Із школи — у солдатики,
З солдатиків — на труд.
Спинить би ці квадратики,
Так інші ззаду пруть.

Штовхаємось завзято ми,
Немов не знаєм,
Що
За котримсь із квадратиків
Немає дірочок.

*«Ми навіки вросли у панелю,
Щоб привожити вашу пам'ять.»*

О. Бурбоєвський. Фотоетюд.

ДЕЗЕРТИР

Вилазьте, діду!
Залпи не примлять.
Не дибляться під насип
Ешелони.
Давно вже помінялися
Закони,
За котрими вас можна
Розстрілять.

Явіть же світу
Свій трагічний лик.
Не бійтеся.
Бо помста вже не в моді.
Хіба що, може,
Вріже вам по морді,
Як вигіє чарку
Котрийсь фронттовик.

Ого й вся кара.
Відкривайте ляду.
Печерний жителю
У двадцятій вік.
Ще й реабілітує вас
Сільрада,
Хоча наш голова —
Теж фронттовик.

Умийтеся в дворі,
Але не йдіть,
Ви чуєте?
Не слід вам йти у баню.
Старий Омелько там...
На дерев'яній...
Він вам ні за що
Не подасть води.

І повз сусідів.
Там одна Секлета,
В якої не всі дома,
Бо в дому —
Мовчать
тринадцять
вижовклих
портретів.
Не йдїть повз двір той.
Знаєте, чому.

І в центр не йдїть.
Розбудите. Там сплять.
Обнявшись міцно
у могилі братській.
Вони ще знають звичаї солдатські,
І що робить
з одступником од клятв.

І ми в роду
Не терпимо хули,
Але прийміть
од матері
прокляття
За те,
Що аж чотири кулі батька
Не захотїли
Порівну
Дїлїть.

Вилазьте!
Та шідьвініше мружте очі.
Не ваш цей день.
Оце — не ваше світло.
Вилазьте!
Діткам будете в наочність,
Як не потрібно жити
В цьому світі.

НАВЧАННЯ

Ми знаєм,
Що повернемось живими,
Йдучи на бій,
В якому не бивають,
Й шумливолюста осінь тополїна
Не одгорить свічками в небокрайї.

Ми знаємо:
Авто іще примітимуть
По "зірваних мостах" у цьому гайї.
І що мішені падають —
Не вбитими.
Ми знаєм.
Та ми йдемо.
І справжнїя лише втома.
І дощ довкрут
Усе закреслив косо.
Та ми йдемо,
Щоб там,
Над рїдним домом,
Горїла тїльки листолетна осінь.

ПЕРШИЙ СТРИБОК

Лише крок,
І, можливо, вітри,
Як Телесика, візьмуть на крила,

Лише крок
На слизьку твердь хмарин,
Що, мов скелі,
в папахах білих.

Лише крок.
— Де ви, гуси-лебеді?
Чую холод глузливих слів,

Лише крок,
І гублюся в небі,
А знаходжуся на землі.

***

В осінь аеродромну
Погляд вікон цитриновий,
Найважча в світі робота —
Гонити шерех думок...
Зігхають тридцять годинників
У паузах невловимих,
Немов навмисне відстрочують
Перший нічний стрибок.

І питаркові зблиски
В овали шоломів улиті...
Смішні до щему історії
З давно знайомим кінцем...
Думаю про повноцінність
Саме тієї миті:
Між розкриттям парашута
І ривком за кільце.

ЗАТЯЖНИЙ СТРИБОК

Попід зорями, над дощами,
Де гребуть синій простір гвинти,
Так закохано і нестямно
І так за просто з небом на «ти».

Наче жовтого листя віхола,
Як кленових метеликів рій,
Нас жбурляє і заколихує,
І обсиною вітровій.

Все так шемно і незабудно,
Хоч кричи: «Зупинись, момент!»
Та хмарини довлять на труди,
Як пожежники у брезент.

А громи мимолетні зойкнули,
Шлють дощі навздогін криклииво,
Та даремно, бо парасольками
Парашути розкрились.

СОЛДАТСЬКИЙ СПОМИН

І тихий сад,
де вільно бродять коні,
І два сліди —
на росяній траві,
й гуляка запізнаний —
чорний сонях,
Що не зносив, як треба, голови.

І мати на заїненім городі,
І листолету струни гомінкі —
Сон ягриться, нуртує, колобродить,
Аж на устах цілунки пломінкі.

Підйом! —
І старшина прийшли сумлінно,
Прошайте, сні,
вже струнко день стоїть!
Озвалася домівка солдов'їно,
Торкнулася плеча вишнева віть.

ВІДПУСТКА

За шибками
бліді плями
Зацікавлених облич,
Йду,
а поміж деревами
Дітвора біжить навстріч.

Розгубивши всю розсадку,
Мати вийшла до воріт,
Впали дві сльозинки радо
На погон блакитний пвіт.

Відзвеніли,
Пролетіли
Десять діб мимо двора,
А на шворці —
гімнастюрка
Рукавом кива:
"Пора!"

БАГАДА ПРО ПАРАШУТ

Завирувала
неба пізня злоба,
Коли буран
спіткнувся об тайгу,
Замкнувши коло
від хвоста до лоба,
У тло зеніту
ввинчувавсь тайфун.

Іше стояли непохитно вежі,
Не кидалися врозтіч кораблі.
Синоптики іше не помережили
На синіх картах
буреломний слід.

Та він зростав.
Щомиті.
Повсякчасно.
Повз по землі,
як шліфувальний крут.
І вогники тополь зелені гасли,
Й передчуттями ситивсь
чорний крук.

А літаки
з безпечними пілотами
Вимірювали небо
з краю в край,
І зависали смуги їх польотів,
Як виметана рибою ікра.

Літали втрьох...
І двічі трое падали,
Та мужньо виривались з катастроф,
Бо звало небо
мовчазною пам'яттю,
Своєю неподільністю між трьох.

Бо їх порив, предметно так і звинено,
Пташину спрагу льоту відродив.
...Ось тільки хмари стрічні їм полипили
Поміж волосося срібно-синій дим.

Вони всміхались...
— Що ж, така робота,
У кожнім святі є і лиха фунт.
І ось тепер —
на лінії польоту
Питальним знаком виникав тайфун.

І почалося:
То стемнення,
то зблиски,
То швиргоне туди... за небеса,
А то земля над головою низько
Тополями-борульками звиса.

Вчепившись,
Як вчіпляються в гашетку,
В обгаманій півмісячно штурвал,
І криком,
що зірвався з губ зашерхлих,
Тенета дум своїх пілот прорвав:

— Це втретє, хлопці...
Вал дев'ятий це,
І саме тому впевнений я так.
Ми, знаю,
зможем, витримаєм все.
Але цього не скажеш про дітак.

Тайфун!
Пекельне дійство буде тут...
А в нас на трьох —
єдиний парашут,
Я власні шанси віддаю...
Всі сто... Вам, хлопці, віддаю...
Самі рішайте — хто?

...Вже нас тривога вимела з курлики,
Сліпила синім магнієм гроза,
Я думав, під команд разючі крики,
Про те,
що нам пілот не доказав.

Чи то була його болюча згадка,
А чи між друзів шось було таке...
І вже серця їх стихли, як три крапки
В останній фразі дикого піке.

А може, їх десь зустрічала мати,
Не знаю...
може...
не вдалось дочуць.
Я знаю, що залишився лежати
Нікому не потрібний парашут.

***

На погонах моїх -
треге літо випвіге,
І взолотить волосся мені степовій,
А згадки,
мов далекі відсвіти,
Упадуть на шляхи нові.

— Відслужив, — скажуть хлопці, —
лети.
Хай в житті буде льотна погода!
Але знай:
Мало крил тільки тих,
Що були на погонах.

**«Ну, прийди, хоч одного разу
В дім, де сум свій снує удова,
Де тополі про тебе розказують,
Під якими ти так цілуєш.»**

О. Бурбовський. Фотоетюд.

*«Чи то я тобі вже не пара,
Чи то, може, вже розлюбив,
Бо я зморшок насобирав,
Зберігачи вірність тобі.»*

В. Харлова. Вишивка. Фрагмент.

МОНОЛОГ З ПОСТАМЕНТУ

Речитатив для живих

Ми — пам'ятники.
Ми навіки вросли у планету,
Щоб тривожити ващу пам'ять.
Над нами сяє сонце,
Йдуть дощі,
Зеленіє і жухне трава...
Повз нас проходять літа,
Не залишаючи ані зморшок,
ані сивин.

Ми — пам'ятники.
Нам завжди стільки,
Скільки було тоді,
У тисяча дев'ятсот сорок першому...
У тисяча дев'ятсот сорок другому...
У тисяча дев'ятсот сорок третьому...
У тисяча дев'ятсот сорок четвертому...
У тисяча дев'ятсот сорок п'ятому...
І в усі наступні роки,
Бо фронтовики не вмирають од старості,
Вони помирають від
старих ран.

Ми — пам'ятники.
Ми — пам'ять ваша.
І сьогодні на наших
гранітних обличчях
З'явилися гранітні слъози,
Коли юне дівча, онука наша,
Учениця української
гімназії мистецтв,
Проказала нам такі слова:

"Це мало сказати:
Вони полягли.
Це мало сказати:
Вони не повернутьсья.
Вони тобі і мені віддали
Стужит власного серця.

І так неросто оце зрозуміти:
Тут слять не тільки солдати, бо, може,
Загинули з ними і їх ненароджені діти,
І діти дітей ненароджених.

Візьміть у серце цю пам'ять святу,
У їхнє серце, що в наших грудях.
Якщо на могилах квіти ростуть, —
Нової війни не буде".

Ми — пам'ятники.
Наші обличчя —
це обличчя усіх воїнів,
Які вибороли для вас
ПЕРЕМОГУ.
Ви бачите:
Сьогодні прийшла
до всіх нас
Наша солдатська
МАМА.
Вона сина свого
Шукає —
Івана, Миколу, Петра...
Ви бачите:
сьогодні прийшла до нас
Наша солдатська ВДОВА.

Вона чоловіка свого
шукає,
Який іще не прийшов
з тієї війни.
Вона плаче йому пісню,
І ця пісня —
для всіх нас:

"Ой, Степане, мій,
Ой, Степане.
Ну, чого ж ти
можливо мовчиши,
Чи ти чуєш, —
онук твій незаний
Літаком у небі гучить.

Чи то я тобі вже не пара,
Чи то, може, вже розлюбив,
Бо я зморшок насобирала.
Зберігаючи вірність тобі:

Ну, прийди хоч одного разу
В дім, де сум свій снує удова,
Де молоді про тебе розказують,
Під якими ти так цілуєш...".

Ми — пам'ятники.
До нас приходять юнаки,
Схожі на наших синів,
До нас приходять дівчатка,
Схожі на наших дочок,
І на нас вони схожі теж,
Бо всі ви — наші сини і дочки,
Бо обов'язок батьків
Піклуватися про шастя
Дітей —
Ми виконали до кінця...

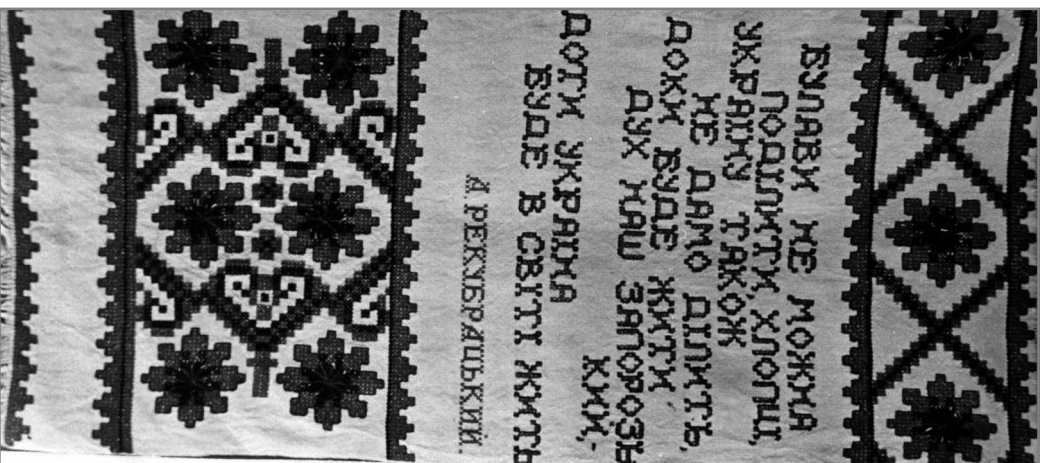
Ми — пам'ятники.
У наших грантних
Грудях
Маленькі кулі великої війни.
Нам болить пам'ять
Про подих вітру, про запахи квітів,
Про дотик коханих вуст...
Ми бачимо,
Як стихають у сігях зморшок наші наречені.
Не всі наші наречені,
Бо багато їх, як і нас,
Зосталося на дорогах війни
Під Молочанськом,
під Мелітополем,
під Берліном...

Ми — пам'ятники.
Ми не можемо читати
ваших газет,
Де є оголошення
про продаж
наших нагород.
Ми не можемо
дивитися ваших
телевізорів,
Де лушчє
брат брата,
Слов'янин слов'янина.

Ми — пам'ятники.
Ми сьогодні землетрусно
здригнулися
Від того,
що у вдвоєйованому
нами Мелітополі

Покінчив життя
самогубством
Наш побратим
Герой
Радянського Союзу
Пилип Феофанович
ШТАНЬКО
Тому, що у нього украли бойові нагороди.
Він також помер
за нашу перемогу.
Тремтіть, злочинці!
Наше фронтове
прокляття
Знайде вас іще на цій
планеті,
А до нас —
краще не приходьте...

Ми — пам'ятники.
Сьогодні День Перемоги,
День пам'яті.
І коли ваш погляд
обпечуть жарини
тольпанів,
Ви здогадаєтесь —
то кров наша.
Ми знаємо,
для чого розквітла наша кров.
Вона розквітла для вашої
любові,
для нашої УКРАЇНИ,
І усе,
що вміщається в слові
УКРАЇНА,
Можливо лише тоді,
Коли є МИР.
Ми вивоювали його для вас.
Збережіть його для себе.

Вишивка невідомого автора.

Пісні з Анатолієм Сердюком

НЕПОДІЛЬНА БУЛАВА

Муз. А. Сердюка

Сл. А. Рекубрацького

У темпі маршу, беззабаронно

Музична партитура з українськими ліриками. Партитура складається з трьох систем. Перша система починається з динамічного позначення *p* та акорду *Dm*. Друга система починається з акорду *Dm*. Третя система починається з акорду *C9*. Лірика українською мовою розташована під нотами.

На Великій Раді, котрій ми й не раді,
 Старшина козача бралась за чуби,
 Чи то наш отаман — гетьманові зрадив,
 Чи було, можливо, все там навапаки.
 Ну, а ми — голота.
 Ну, а ми — босота.
 Нам немає діла до старшинських чвар.
 Наливай, шинкарю, ще у борг нам чару,
 Ну, а ти, кобзарю, гопака ушкварь.

ПРИСПІВ:

Булави не можна поділити, хлопці,
 Україну також не дамо ділити.
 Доки буде жити дух наш запорозький,
 Доти й Україна буде в світі жити.

Це ж воно одвіку нам робилось в піку,
 Старшина — ізверху, збоку — вороги.
 Запорожці й досі ходять голі й босі,
 Але ми умієм віддавать борги.
 Віддавали турку, віддавали дяку,
 Коли було треба, то й Москву взяли.
 Нас вели на палю, нас вели на плаху,
 Але козарлюги знову ожили.

ПРИСПІВ:

Булави не можна поділити, хлопці,
 Україну також не дамо ділити.
 Доки буде жити дух наш запорозький,
 Доти й Україна буде в світі жити.

КОЗАЦЬКІ ЗАРУЧИННИ

Муз. А. Сердюка

Сл. А. Рекубрацького

Жаливо, жартиливо

ку-ко-зак під-мо-ляв ти кі-є-на-ми — На Вкраї- ну, Ма-русь, ту-ро-ж зли-и не- пав, то-ж да-вай, то-ж да-вай

ми-зго-бо-йо-по- же-ни-мо-сь, а то-ді, а то-ді сво-ним до по- па, до дів-чат, до дів-чат

ко-за-кам хо-чуть-ся, від-пу-сти, о-та-ман, хлоп-ців хоч на ніч, Бо дів-ча- та й скарі

при-пу-сти-ли б на Хор-ти-ню, та не мож- на дів-кам і жін-кам на Січ, // У-краї-ні ж тре- ба ще

близь-ше ко- за- чат, // У-краї-ні ж тре- ба ще близь-ше ко- за- чат.

Дівчиноньку козак підмовляв під клінами:
 — На Вкраїну, Марусь, турок злий напав.
 Тож давай, тож давай спершу ми поженимось,
 А тоді, а тоді сходим до попа.
 — Ой, Іванку, боюсь наших батька-матінки,
 Хоча, знаю, тобі вже пора на Січ,
 Тож давай, тож давай забіжим до багюшки,
 А тоді, а тоді буде шлюбна ніч.

ПРИСПІВ:

До дівчат, до дівчат козакам хочеться,
 Відпусти, отаман, хлопців хоч на ніч.
 Бо дівчата й самі припливли б на Хортицю,
 Та не можна дівкам і жінкам на Січ.
 Відпусти, відпусти, батьку-отамане,
 — Відпусти, хоч на ніч, хлопців до дівчат,
 Бо, поглянь, скільки їх — клятких бусурманів.
 Україні ж треба ще більше козачат.

За дві курки їх піп записав до книжиці,
 Ще й Хрестом золотим став їх осінять.
 — Марусино моя, як я хочу ніжності.
 Ну, дозволь ти себе хоч поцілувать.
 — Ой, Іванку, твоя небезпечна подорож,
 Може, ти іскладеш й голову за нас.
 Від цілунків твоїх голова йде обертом,
 Може, цей перший раз — наш останній раз.

ПРИСПІВ:

До дівчат, до дівчат козакам хочеться,
 Відпусти, отаман, хлопців хоч на ніч.
 Бо дівчата й самі припливли б на Хортицю,
 Та не можна дівкам і жінкам на Січ.
 Відпусти, відпусти, батьку-отамане,
 Відпусти, хоч на ніч, хлопців до дівчат,
 Бо, поглянь, скільки їх — клятких бусурманів.
 Україні ж треба ще більше козачат.

«До дічат, до дічат козакам хочеться».

*Н.Голубчикова. М'яка іграшка.
В.Харлова. Вишивка.*

«Україні треба ще більше козачат».

В.Харлова. Вишивка.

СВІЧА НАЦІЇ

Муз. А.Сердюка

Сл.А.Рекубрацького

Повільно, схвильовано

СВІЧА НАЦІЇ

Коли вже догорить свіча остання
 І в жовтих дзвонах стихне синій звук —
 Ти помогись. Вона іще постане
 І вирветься із злодіяцьких рук.

ПРИСПІВ:

Ніщо так не болить, як Україна,
 Ніщо так не пече, як рідний край.
 Сам Бог звелів розпрямити коліна,
 Тож хто веде у пекло, а не в рай?

Бо обернулися янголи на кружків,
 Бо з душ не світло піднялось, а тьма.
 Ми ж так її хотіли.
 Для онуків.
 І роззягли.
 Оглянетесь — нема!

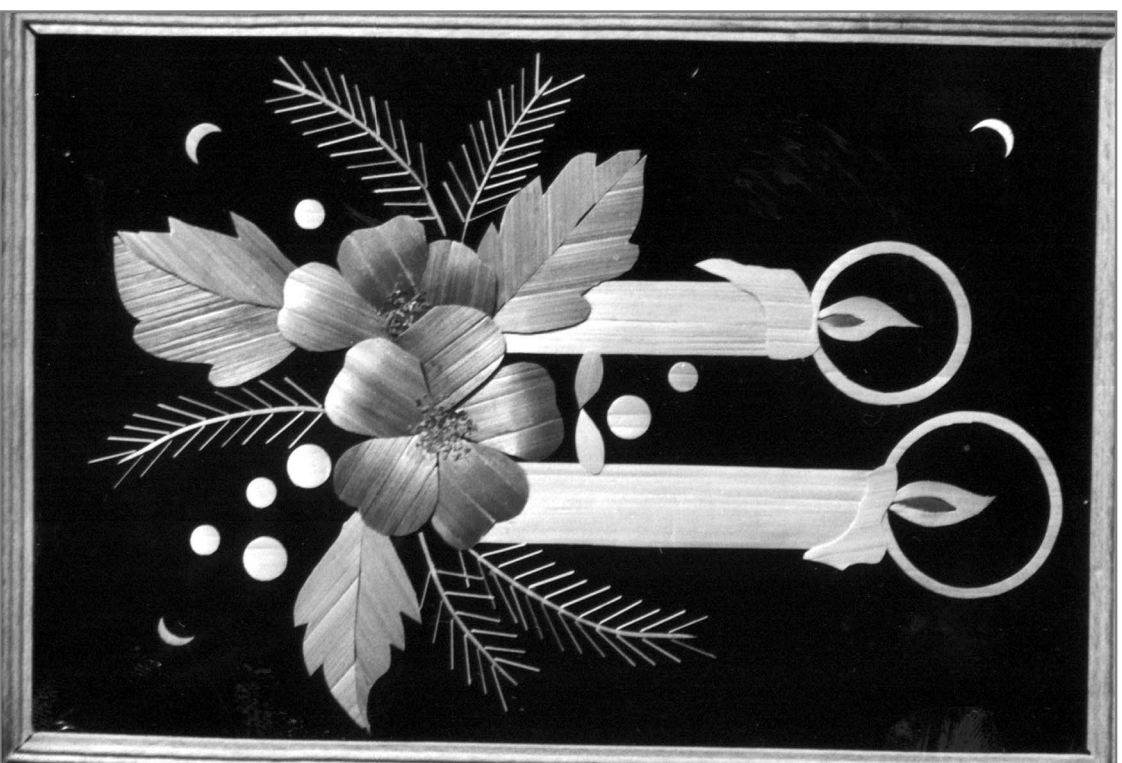
ПРИСПІВ:

І це страшніше од страшного суду,
 Бо нині в судді всі безбожно пруть.
 Хоч знов пиши: "Мов подуріли люди".
 І "Заповіта" шли аж у майбуть.

Не все зробив. Не все іще завершив,
 Та хоч якась іще зосталась путь.
 Поет у людях помирає першим.
 А недруги? Нехай собі живуть.

ПРИСПІВ:

Та все ж горить. Сія в душі нетлінно
 Надія та на поворотну мить.
 Не догорить свіча по Україні.
 Молодші придуть нову запалить.

До пісні «Свіча надії».

Н. Марюха. Аплікація з соломки.

*«Наснисть мені,
чи в березні,
чи в грудні,
Наснисться ж бо легше,
ніж прийти».*

*Н. Марюха. За малюнком В. Дружчиніна до
обкладинки книги Анатолія Рекубрацького
«Наснисть мені». Аплікація з соломки.*

НАСНИСЬ МЕНІ

Муз. А.Сердюка

Сл.А.Рекубрацького

Струмано, мрійливо

1. На- снись ме-ні, ко- ли спа-дуть гу-ме-ні, я- кі зі-г'ють цей бе-резне-вий сніг. Струм-
 ка- ми іти-ть вес- на тек-ти-ме в ра-нок, то- ді й, про-шу, на- снись ме-ні, на-снись. Прий-//
 за- па-ни сні- та-нок у пів-не-ба, щоб //

2. Щоб //

3. Щоб //

Сода. На- снись ме-ні, на- снись...

Наснись мені, коли спадуть тумани,
 Які зіг'ють цей березневий сніг,
 Струмками птиць весна тектиме в ранок,
 Тоді й, прошу, наснись мені, наснись.

Прийди тоді, тривожна і травнева,
 І теплих рос тремтіння принеси,
 І запали світанок у півнеба,
 Щоб я збагнув народження краси.

Щоб я знайшов і втрачене, і давнє,
 Щоб я навчився радість берігти,
 Щоб розчинилась тута за сльдами,
 Бо краще просто зберігати слди.

Все, що було, ніколи вже не буде,
 Хоч, знаю, будуть птиць ключі пливти.
 Наснись мені

чи в березні,
 чи в грудні,
 Наснитися ж бо легше,
 ніж прийти.

ПТИЦІ ХАРЛОВОЇ

МУЗ. А. СЕРДЮКА
сл. А. Рекубралського

Помірно, роздумливо

1. Я не ду-же на-бож-на лю-ди-на, та мо-лит-ве-но хо-чу ска-
 зать: у цій // -зять. В не-бі світ-ло-му, по-над хма-ря-ми, кра-ю-
 сть-ке і-ї жит-тя птн-ці Хар-ло-во-ї, птн-ці Хар-ло-во-ї,
 птн-ці Хар-ло-во-ї ле-тять. // 2. Десь за 3. Ра-ші

Я не дуже набожна людина,
 Та молитвенно хочу сказати:
 — У цій жінці живе Україна,
 І повз нас її птиці летять.

Приспів:

В небі світлому,
 Поза хмарами,
 Сиві крилоньки шурхотять.
 Птиці Харлової,
 Птиці Харлової,
 Птиці Харлової летять.

Десь за обрій вже доля сідає.
 І немає літам вороття,
 Молодим і красивим розмаєм
 Птиці Харлової летять.

Приспів:

Голки й нитки
 Чудесне марево
 Кризь усеньке її життя.
 Птиці Харлової,
 Птиці Харлової,
 Птиці Харлової летять.

Ваші учні зуміли вижити,
 Бо себе ви змогли їм роздати.
 Бо не просто в них ваша вишивка,
 То роки ваші в них пломенять.

Приспів:

Чи то зграйками,
 Чи то парами —
 Тільки крилоньки мерехтять.
 Птиці Харлової,
 Птиці Харлової,
 Птиці Харлової летять.

ПРИСПІВ:
Сам не гам, сам не гам,
Але й іншому не дам,
Тільки їй себе дозволю
Розділити пополам.

Мучились, а не навчались
Ми із нею до пори,
Очі навіть витріщали
Сиві вже професори.
Розганяю кавалерів,
Розганяю без кінця.
Ця історія весела
Довела нас до вінця.
Зирить вже на дружину
Чоловіча половина.
На сімейному кордоні
Я завжди у обороні.

ПРИСПІВ:
Сам не гам, сам не гам,
Але й іншому не дам.
Зрозумій, тебе нікому
Я ніколи не віддам.

Квіти пам'яті.

Н. Марюха. Аплікація.

ВАЛЬС ВІЧНОСТІ

Муз. А.Сердюка

Сл.А.Рекубрацького

Повільно, роздумливо

Гос-ті піш-ли, ди. Ста-ло сум-но в кім-на-ті од-ра-зу. —До-сить мов-
 чаєть. Ну, да-вай по-го-во-рим про нас. Вже п'ятдесять, сят, як і-
 де-мо по-ві-ту ми ра-зом. Мо-же, о-це наші ос-тан-ній, ос-
 тан-ній наш вальс. Все у нас є: і о-ну-ки шас-ли-ві, і діти. На-віть лю-бов ш-е і до-сі од нас не пішла.
 Мо-же, хоч ш-ось, ну хоч ш-ось є о-там, на тім світі... Хо-чу, щоб ти, тільки ти зі мною поруч була.
 Мо-же, хоч ш-ось, ну, хоч ш-ось є о-там, на тім сві-ті... Хо-чу, щоб ти, тільки ти зі мною по-руч бу-ла.

Пам'яті Надії Рекубрацької

I

Гості пішли. Стало сумно в кімнаті одразу.
 — Досить мовчати. Ну, давай поговорим про нас.
 Вже п'ятдесять, як ідемо по світу ми разом.
 Може, оце — наш останній, останній наш вальс.

ПРИСПІВ:

Все у нас є: і онуки шасливі, і діти.
 Навіть любов ще і досі од нас не пішла.
 Може, хоч щось, ну хоч щось є отам, на тім світі...
 Хочу, щоб ти, тільки ти зі мною поруч була.

II

Ти пригадай, як уперше тебе я вподобав.
 Я не боюсь, що нічому нема вороття.
 Може, й життя, все життя було, наче Чорнобиль.
 Та все одно, то було тільки наше життя.

ПРИСПІВ.

III

Скоро комусь треба першим за обрій ступити.
 Ти зрозумій: навіть це — не розлука для нас.
 Ми майже все, майже все залишаємо в дітях,
 Навіть олей, наш останній, останній наш вальс.

ПРИСПІВ.

*«Можє оцє
наш останній,
останній наш вальс».*

С. Горбонос. Фото.

ТВОЄ ФОТО

Дружині Надії

В тривожний вирій літ
Мої згадки занесені.
Віднилось.
Пропливло.
Та видитьсья мені:
Печальна чайка брив
Над голубими плесами
Шугає крізь літа
На фото,
На стіні.

На Хортиці моїй
Така ж багряна віхола,
На Хортиці моїй
Такий же листопад.
В крайну синіх снів
Од мене ти поїхала.
Лиш спогадом одним
Верну тебе назад.

Я, може б, відшукав
Любов своєю останню,
І, може б, інша "ти"
Любилася мені.
Та чайка брив твоїх,
Заклично і прощально,
Шугає крізь літа
На фото,
На стіні.

А ТИ ІДЕШ КРІЗЬ ЛИСТОПАД

Не так, як марилось і снилось,
Ще ти моя, й вже не моя.
Та все ж іще невідлюблилась,
Не віднеслась, невідлетілась
Чуттів зашерхлих течія.
Щось вже не так в Дубовім гайі,
У всьому світі щось не так.
Ми потихесеньку минаєм.
Самі собі вже залишаєм
Любові загадковий знак.

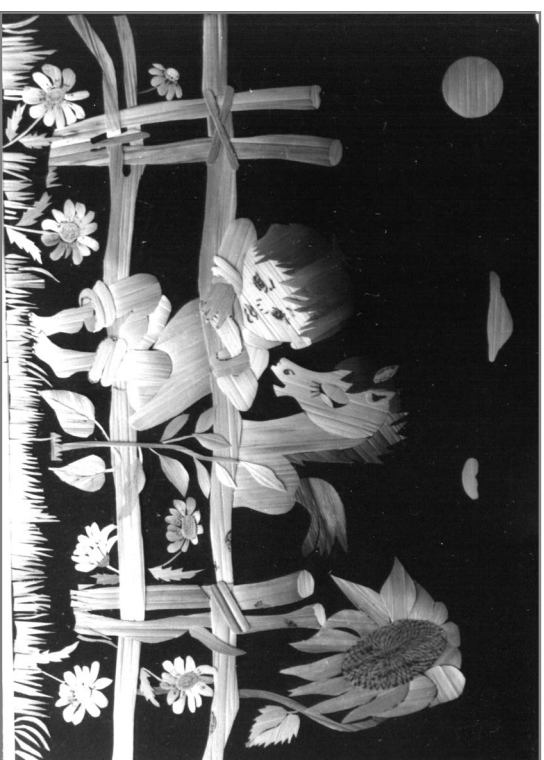
ПРИСПІВ:

А ти ідеш крізь листопад,
А ти ідеш крізь влісну осінь,
І золоте твоє волося,
Немов запгнув у хустку сад.
А ти ідеш крізь листопад,
В очах несеш блакитне сяйво,
Тож не минаймо, не минаймо
Вернись хоч згадкою назад.

Там листя ще таке зелене,
Там блжолли весело гудуть,
Там ти пвігеш іще для мене,
І ми ще знаєм достеменно,
Що нескінченна наша путь.
Чуттів шалені водограї,
Там є надія і мета.
І ми з тобою добре знаєм,
Там все ще "г а к!" в Дубовім гайі,
У всьому світі все ще так.

ПРИСПІВ.

Гостинці від батька

*Н. Марюха. До поезії Анатолія Рекубрацького «Лет».
Апликація з соломки.*

ХАЙ БІЛЯ НАС І ПОСТАНЕ ТАРАС

Що не кажіть, а червона неділя —
День найприємніший для школяра.
Мама дала нам по тридцять копійок,
Каже: "Гайніть у кіно, дівчора".

Ще і шоденники наші без "двійок"
Ми показали, щоб мама цвіла...
Випало Наті ще тридцять копійок,
Десять мені... Одна "трійка" була.

Тричі лічили з Наталкою гроші, —
Намір серйозний давно є у нас.
Ми зодягнулись, гайнули на пошту:
Хай тобі пам'ятник буде, Тарас!

Тьотя дала мені сірого бланка:
— Та не забудьте рахунок вказати!
Почерк усе-таки крашій в Наталки,
Йй доручив я адресу писати.

Вставила тітонька бланк до машинки.
Ми, наче мишки, принишкли в ту мить.
Тільки, ой що це? Інше дві копійки
Нам за переказ потрібно платити.

Вивернув я навіть спідні кишені,
Натка сопе,
Люго сумку трясє.
Тьоті кажу:
— Більш немає у мене,
Геть віддали до копійки усе.

Бідна сестричка моя ледь не плаче.
Вихід мужчині потрібно шукать!
Я і кажу:
Не відступим, одначе,
Шкода карбованця тільки мінять.

Бланка нового взяли ми в скорботі.
Ручка не пише. В душі — тарарам.
— Добре, хлог'ята, — сказала нам тьотя, —
Діло святе. Я від себе додам.

Мчали додому — аж хуга куріла.
В двері дзвонили — аж вийшов сусід.
— Чому так рано? — нас мама зустріла,
— Ми йй квітанцію: — Ось наш одвіт.

Мама очима сяйнула до тата:
— Ось у нас дітки, виходить, які!
Тато сказав:
— Завтра буде зарплата,
Ми ще й синенькі пошлем "г'ятаки".

Мама погладила Нату рукою,
Донечка враз розцвіла, як зоря.
— Раз у кіно не пішли ми с тобою,
Сядем тихенько читать "Кобзаря".

Ми ще помріяли, як незабаром,
Виросте пам'ятник в місті у нас.
Ми живемо на Центральнім бульварі,
Хай біля нас і постане Тарас.

НА ДНІПРОГЕСІ

Там чайки шугають, де зали машинні,
Там піна шумує у вирі води,
То крутить Славута молутні турбіни,
Щоб сяяло світло в будинках завжди.

Сідають на озеро птиці нагомлені,
І тиша врочиста лягає між плес,
Бо спить під зорею Солдат Невідомий,
Який в час війни врятував Дніпрогес.

Люблю своє місто я чисто і ніжно,
Щоднини знаходжу у нім щось нове.
Бо Хоргиця древня — усе Запоріжжя —
Під парусом греблі в майбутнє пливе.

1. А я у гай хо-ди-ла цю-лі-сень-ку дзвін-ку
розу-ци-ли у на-шім дит-сад-ку 2. ку-ку-ку

ПІСЕНЬКА ТИЧИНИ

"А я у гай ходила..."
Цю пісеньку дзвінку
Дівчатка розучили
У нашім дитсадку.

Про зайчика моторного,
Що спав на тім горбку,
Співали вони хором,
А я казав:
— Ку-ку!

ШОФЕРИ

Три машини є у нас –
"Запорожець", "Волга" й "Краз".

Вова, Петрик і Андрійко -
Це шоферів дружна трійка.

І Василь прийшов – тепер
Буде й міліціонер.

На маленькім світлофорі
Спалахнув зелений колір,

І зашурхотіли шини –
З місяця рушили машини.

Але знов на світлофорі,
Наче мак – червоний колір.

Петрик і Андрійко враз
Зупинили "Волгу" й "Краз".

Та цього не бачить Вова,
Бо "на газ" натиснув знову.

Пролунав свисток в цей час.
Вася каже Вові:

– Здазь,

Бо через твою недбалість
Ледь аварії не сталося.

– Що ж робить мені тепер?
– Будеш міліціонер.

СЕКРЕТИ ШПАКІВНІ

Чудесну шпаківню із дошок збив Толя
І сам почепив на високій тополі.

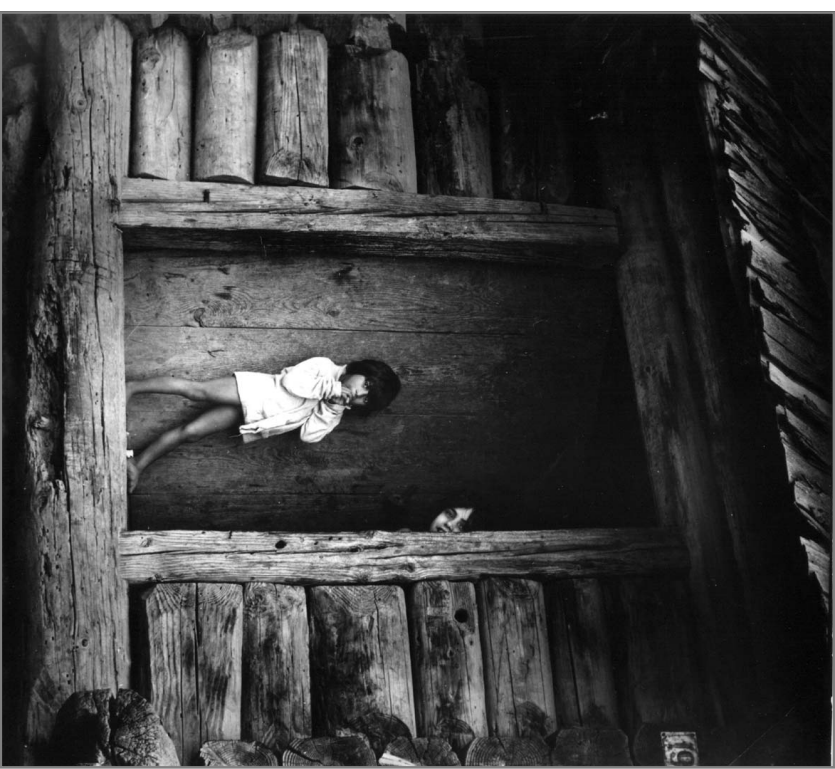
Але обминають будиночок птахи, –
Віконше шпаківні виходить на Захід.

А треба, щоб завжали в маленьке віконше
Могло зазирати уранішнє сонце.

НА БУДОВІ

Ось будова.
Ось паркан.
Ось і дірка в нім —
Полянь,
Як мугутньо і невтомно
Тут працює кран підйомний.

Підніма на верхотуру
І бетон, і арматуру,
Дошки, щебінь і пісок
На самісінський вершок.
І росте новий будинок,
Не по дням,
А по годинам.

О. Бурбовський. Фотоетюд.

БУДУ СТАЛЕВАРОМ

Надвір зовуть хлоп'ята,
Та я не йду гулять,
Вдягну спецвіжку тата,
Вона мені до п'ят.

А потім рукавиці
По лікті натягну.
На них метал іскриться
І запах є вогню.

Як багатир із казки,
Вдягаю я шолом.
Та сталеварська каска
Стадає на чоло.

Дивлюсь крізь окуляри,
Світ синім став чомусь.
— Я буду сталеваром,
Як рідний мій татусь.

СИННИЦІ

Носили синиці
Із лісу суніці,
Сушили суніці
Вони на полиці.

Зима не злякає
Невтомних синиць.
Синиці наварять
Компоту з суніць.

КОСМОНАВТИ

Скільки зим,
Скільки літ
Мчав до Марса
Зореліт.

Командир говорить Петі:
— Доручаємо тобі
Вийти першим на планету,
На простори голубі.

Петя радий.
Петя гордий.
Петя робить
Крок рекордний.

Але що це?
Із балкону
Мама кличе
На біду...

— Зараз
Збігаю додому
І до вас
На Марс прийду.

СИНІЙ ЗАЄЦЬ

Малянок Василько показує тату:
— Це — ліс. Це сорока літає картата.
Це терен зацвів у веснянім розмаї.
Це заєць од вовка за гору тікає.

— А чому це зайчик у тебе тут синій?
Таких на буває, — татусь каже сину.
— Бувають, — одказує, — сині зайці,
Бо інші зламалися всі олівці.

О. Бурбовський. Фотоетюд.

Співачка Ніна Матвієнко біля запорізького дуба.

ЩОБ ЗНОВУ ЛІТЧЕЧКО БУЛО

Щось дивне у двір залетіло.
Поглянула Ната в вікно,
А листя морозцем прибило,
Всю землю покрило воно.

Надвір Ната вибігла боса,
Хоч сонечко вже й не пекло:
— Мерщій треба визбирать осінь,
Щоб літечко знову було.

НЕЧІПАЙ

Гарні діти в нашій групі,
Але це вже — через край:
Всі ми граємося вкупі,
А окремо — Нечіпай.

Коли стане хто просити:
— Грашку чи книжку дай.
Губи він надме сердито
Й репетує: — Не чіпай.

Паронгав і два трамвай,
Пемза, вудлише, тасьма,
Є усе у Нечіпая, —
Друга жодного нема.

П'ЯТЬ НА П'ЯТЬ – НЕ ДВАДЦЯТЬ П'ЯТЬ

Лічилка

П'ять дівчаток,
П'ять хлоп'ят
Стали тишу наслухать.
Прилетіло пташок п'ять.
Нумо, п'ять пісень співають,
Їх гойдали п'ять тілок.

Скільки ж там пташок було?

СУБОТНИК

Плакат у дитячій садку на воротах:
"Червона субота — хороша робота!"

Ми вікна помили, підлогу і двері,
І дім хом'ячку збудували з фанери,

А потім гуртом, відпочинувши трішки,
Піском золотим посипали доріжки.

А потім, щоб знову набратися сили,
Ми двічі добавки у нані просили.

НАТАЛЧИННА РОБОТА

Вже не дає поспати
Будильника дзвінок.

На фабрику із татом
Йде мама працювати,

Спішить до школи братик.
Наталці в дитсадок.

Вставати неохота.

Не слухати б дзвінка.
Та в неї теж робота —
Ходить до дитсадка.

НЕСЛУХНЯНЕ ПІАНІНО

— Ну, що за піаніно
Купив татусь мені
У мами трає вірно,
А ось у мене — ні.

ЯК ЧИТАТИ?

Толя вже читає трішки,
Знає літери всі в книжці,
Та не втямить він однак,
Як м'який читати знак.

Як?

1. КО-ТИ-КИ ВЕР-БО-ВІ НА ТВО-ЇМ ВІК-НІ, ОБ-ПІ-І РАН-КО-ВІ

2. СНИ-ДИСЬ МА-ТІ-О-ПІ, ЗА-ПАХ ПО-ЛУ-НИЦЬ,
СТЕ-ЖЕЧКА ДО ШКО-ЛИ МІЖ ГУ-СТИХ ПШЕ-НИЦЬ.

ДЕ ВЕСНА

Котики вербові
На моїм вікні,
Обрії ранкові
Снигася мені.

Сниглись матіюли,
Запах полуниць,
Стежечка до школи
Між густих пшениць.

Сниглись добрі люди,
Далечинь ясна.
І усе це — буде,
Бо іде весна

У КОГО КРАЩІ КВІТИ?

Заспечались діти
З букетами в руках,
Хто красивіші квіти
Несе до дитсадка.

Оленка каже:

— В мене троянди, наче жар.
Татусь іще затемна
Сходив увесь базар.

А Петрик ледь не плаче:

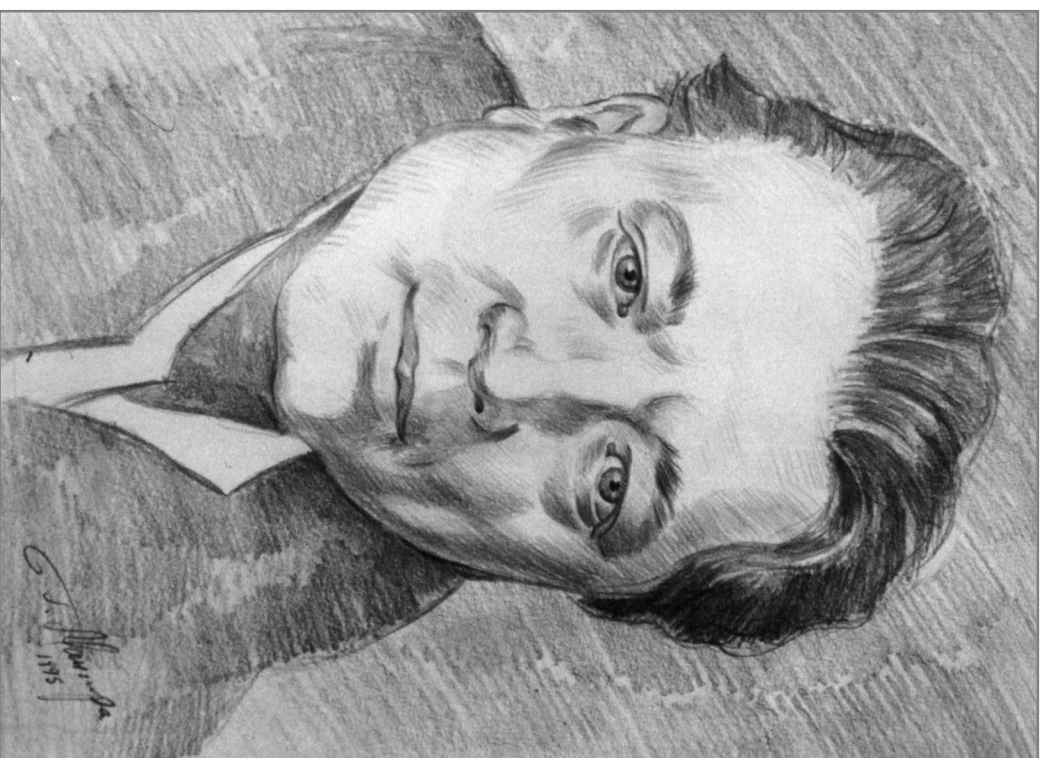
— Ці кали, мов зі скла,
Бабуся їх із дачі
Учора привезла.

А чорнобривці скромні

Несміло Голя м'яв,
Він сам їх на балконі
Все літо доглядав.

То як їх розсудити:
У кого кращі квіти?

Мелодії друзів

Г.Мацегора. Портрет А.Рекубрацького. Олівець.

«Печальна доля квітки степової...»

***

Обличчя юне між пожухлих трав —
Печальна доля квітки степової —
Підтверджується істина стара,
Що молодість і старість — у двобойі.

А поки що гулкий бджолиний вир
Із різьблених бокалів-дивоквітів
Збирає колір й запахи блакиті,
А ми радієм:
— Є таки на світі
Бджолиний спокій
І бджолиний мир.

Коли ж мороз обпалить листолет,
Нам будуть дивні спогоди світити,
Так пахнутиме бджолами і літом,
І молодістю квітів дикий мед.

*«Вже стільки раз зимою, світлу пряху
Тут розсужала на струмки зима».*

К. Сущко. Фотометод.

***

Вже й дуб опей
Нічого не розкаже,
Бо, мабуть, й він
Нічого вже не зна.
Вже стільки раз
Зимову, світлу пряху
Тут розсужала
На струмки весна.

Вже стільки раз
Тут опаладо листя,
Вже стільки раз
Тут в'януло й цвіло,
Луна вже навіть
Ту забула пісню,
Але ж було,
Колись таки було.

**«Заспівай, соловейко, для неї,
Хай згадає про мене вона».**

К. Сушко. Фотоетюд.

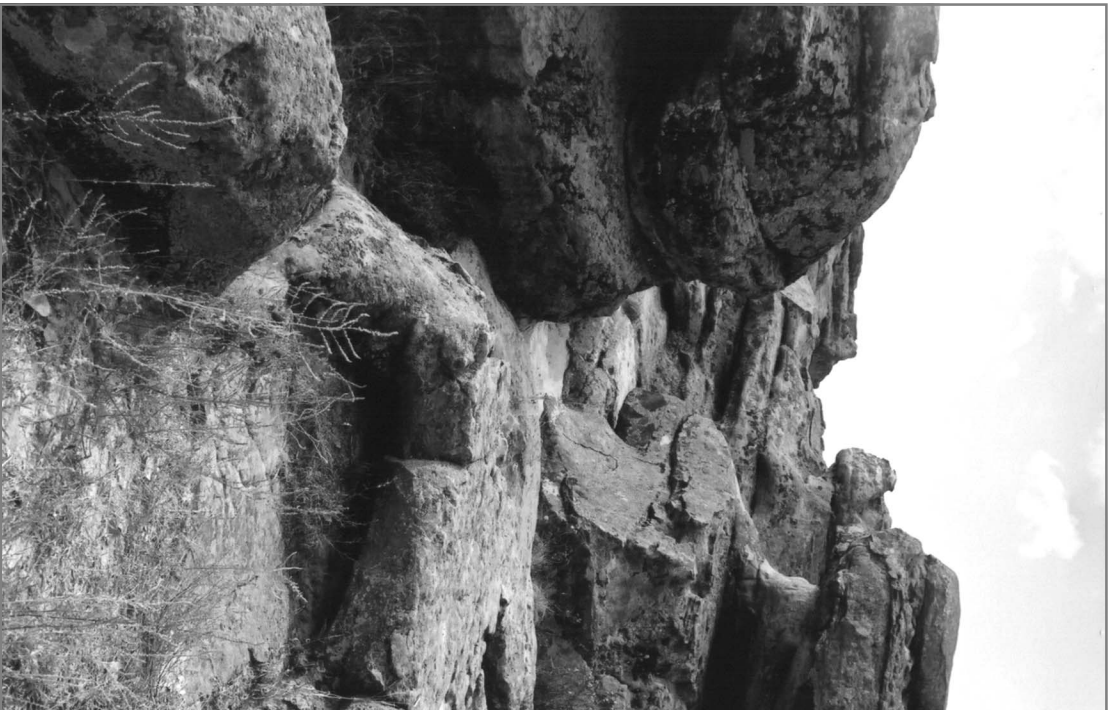
***

Над багряним черемховим цвіттом
Солов'їний світанок встає.
У яке, у яке моє літо
Пісня радості щедро налле.

Наслухаю і дихать не смію,
Шаленіють в гаю солов'ї.
І світає, світає надія,
Наче в очі дивлюся твої.

Наче знову йдемо по алгеї,
А туман наші тіні єдна...
Заспівай, соловейко, для неї.
Хай згадає про мене вона.

*«Лиш крок — і колючі вершини
Враз вирішать долю твою...»*

К. Сущко. Фотоетюд.

НА ВЕРШИНІ

Над прірвою — чорна пітьма,
Кінця у безодні нема.
Лиш крок — і колючі вершини
Враз вирішать долю твою...

А в полі — гладенькі стежини
Струмочками лагідно б'ють.
Каміння нема на рівнині,
Ходи босоніж, як в раю.

Та краще стоять на вершині,
Над прірвою... тут... на краю.

ЗУСТРІЧ

Ми зустрілись аж там... за війною.
Спільний спогад блукає десь.
І стоїть він переді мною
Все такий же, та сивий увесь.

Все такий же. І навіть мова
Милозвучним баском гуде,
Тільки зморшки його ізнову
Нагадали... життя іде.

І навіялись за розмовою
Ще дитинні згадки такі,
Як приїхали евакуйовані
В наш будинок близько Уфи.

Я не знала тоді ще смислу
Українських співучих слів,
Та гостинну чашу кумису
Ми з сестрою йому піднесли.

І за згадкою плине згадка,
Як ділили ми чорний хліб,
Як його поховали батька
У башкирській моїй землі.

Хіба можна забути все це.
Ми говорим, хоч ніч уже.
Він гостинність башкирську в серці
Все життя своє береже.

Зорі вже — журавлиним клином,
Третім півням співають пора.
Ми говорим, башкирка й українець,
Аби всі так, мов брат і сестра.

МЕТЕОРИТ

В якому далекому світі
Народжено цей мінерал,
Яку далеч зміг підкорити,
Допоки на Землю не впав?

Які у тобі таємниці,
Чий ти торкався небес,
Якій дивній силі скорився,
Що в космос послала тебе?

Та Всесвіту вічну загадку
Приховує вічна пільма,
Де ані кінця, ні початку,
Народження й смерті нема.

А ти крізь космічні морози,
Долаючи відстань і час,
Туди, де народжено розум,
Усе-таки вірно примчавсь.

А зорі так холодно світять,
А зорі нас кличуть увисьь,
І наші життєві орбіти
З твоєю сьогодні сплелись.

Нема ні кінця, ні початку,
Немає ні ночі, ні дня.
О, Всесвіту вічна загадка,
На вічнім шляху пізнання.

«То дужче хвиля в берег б'є приливом...»

К. Сушко. Фотоетюд.

МОЯ ПІСНЯ

Коли над морем пронесеться вихор,
То дужче хвиля в берег б'є приливом.
Коли весела злива вмиє землю,
Вона вітає дихання дощу.

Коли згоря зоря на небосхилі,
То довго слід її вогненний тане...
Тож після мене і моя ця пісня
Залишить хай хоч невеликий слід.

ЕТЮД МІСЯЧНОЇ НОЧІ

Усе, як є. І ніч, і гори,
І білий місяця привіт.
І ти — говориш, не говориш, —
І мій закоханий одвіт.

У цьому світі ми не перші,
Та світ для нас, як в перший раз.
І музика цих слів одвертих
Уперше теж звучить для нас.

Усе, як є. Думки зависли.
І ми хмільні не од вина.
І тільки місяць.
Тільки місяць.
Усе про нас чудово зна.

ПРО ТЕБЕ

Я гаємнищо миті зрозумів, —
Сніжинку вітер у вікно замів,
Метеликом вона влетіла шалим.
І враз — пропала.

Так просто зникла.
За коротку мить.
І погляд у повітрі мій шемить,
Тут зовсім ні при чому невидимки.
Це мить.
Це вічність.
Мов твоє кохання,
Як відстань від вікна
До розтавання
Для сніжинки.

СТАРИЙ І ОСІНЬ

***

І, мабуть, прочитатъ ніхто не зміг би
Думок його останній листопад.
Він так стояв.
І добре розумів він,
Що й сам він облітає, наче сад.

А сад той і насправді оголявся,
І жовтий лист так тихо облітав.
А він, немов на фото, проявлявся
І якось так просвічено стояв.

Немов на акварелі, проявлявся.
Усі думки злетілися сюди.
Ним викоханий сад —
його дива всі,
Його дерева, то його сліди.

Земля нас не навіки народила
Розтануть покоління, мов сніги.
Зостанеться трава, де ми ходили,
І шепіт зір над видихом тайги.

Зостанеться і сонце, й диво-гори,
Все так же ніч стрічатись буде з днем
Шумітиме без нас безкрає море,
А ми підем. А ми таки підем.

А, може, просто — тільки перевиснем
Веселками до правнуків своїх.
Чи стануть їм в пригоді наші мислі?
Чи буде пісня наша гріти їх?

*«І в штат духового оркестру
Приймають дерева сумні».*

К. Сушко. Фотоетюд.

А пtiці зеленого літа
У вирій тривожно летять,
І їхні далекі орбіти
Тативами тужно бринять.

***

І в штат духового оркестру
Приймають дерева сумні.
На мить ще озимі воскреснуть
На вже почорнілій стерні.

Та бачу: тривожно й імлісто,
Крізь шерех віддалений злив,
Гусиними лапами листу
Йде осінь по сонній землі.

«Земля нас не навіки народила».

К. Сущко. Фотоетюд.

Посміхеньки

*Дружній шарж Зінченко Жанни
«Запорізька провілва»*

Жанна Зінченко. Дружній шарж. Гуаш.

СМІШНО? СМІЙТЕСЯ НА ЗДОРОВ'Я!

(спроба приколугу):

Звичайно ж, звичайно ж, звичайно... Знайдуться серед нас промаляни, які скажуть (запитають?): і чому це перший випуск гумористичної сторінки в новій газеті відкриває неспеціаліст? Мовляв, у місті сатириків — гумористів хоч греблю гати, а вони витягли на білий світ лірика...

Так, наш співбесідник Анатолій Рекубрацький — вельми серйозна людина, поет-лірик, що вже там казати. Мало того, він працює в газеті "Запорізька правда" ПО-ДІ-ТИЧ-НИМ оглядачем. Автор багатьох поезій, які композитор і виконавець Анатолій Сердюк поклав на музику і зробив їх чудовими піснями. (Можна так сказати?). Але...

Восени минулого року відбувся турнір сатириків "Весела Січ", в якому при вселенському скопиченні учасників-професіоналів, при вельми і вельми компетентному журі переміг лірик Рекубрацький. Це було абсолютною серйозно. І, гадаємо, сатирики-професіонали на нас за це не образяться, їм і їхнього ще буде!

Отже:

— *Анатолію Захаровичу, ти давно сміявся? Маю на увазі — від душі, голосно, неслимовито...*

— Та знаєш, не дуже. Точніше, на минулому тижні, коли почув од свого знайомого на повному серйозі таку фразу: "Народ хоче обрати мене Президентом". Він у житті ніколи ніким не керував, у сім'ї даду може навести, а тут подавай йому можливість "порублювати" державою. Вибори — це завжди сміх до упаду.

— *Ти любиш сміятися сам, чи прагнеш смішити когось іншого?*

— Завжди, коли жартую, думаю про того, хто на іншим кінці дроту. А ще краще: висміяти себе так, щоб

товариш зрозумів, що це про нього. Саме тому, коли знайомі розповідають анекдот або легенду про мене самого, то я завжди стверджую, що саме так все і було.

— *Опинишесь у смішній ситуації і бачачи, що люди навколо ось-ось луснуть од сміху, — ти відключаєшся до них чи, хмурячись, зводиш брови?*

— Підключаясь! Неодмінно приєднуюсь і намаганоя з допомогою жарту вийти із цинічної ситуації. Одного разу, до речі, в складі письменницької делегації в Калмикії, мене поніс кінь. Зіскочив, вдало впав, навіть не забився. (Все-таки колпінний футбол-ний воротар!) Але ж все це на виду у всіх, в тім числі й самого високого начальства!

Підійшов. Мені одразу — позачерговий тост.

"Товарищі! — сказав я. — Я — шасливий! Із усіх запоріжців тільки я один мав найтісніший контакт з калмицькою землею!" Сміх зняв лоскітну ситуацію.

— *Як ти ставишся до відомого українського прислів'я: "Сміх без причини — ознака дурчини"?*

— Сміх асоціативний. Буває, згадаєш щось і засмієшся. Якось у поїзді я дуже доречно вгвинтив у розмову анекдот про жирафа, якому гумор "доходить" на третю добу. Всі розсміялися, а промадянин з верхньої полиці навіть не посміхнувся. Вранці вже до Києва підїжджаємо, а промадянин з верхньої полиці як засміється. Дійшло!

— *Існує стара уловка: показують палець і пропонують сміятися. Сміятися з пальця чи над пальцем — це і є "ознака дурчини"?*

— Дивлячись який палець. Олександр Ковінька говорив: "Якщо підлеглий дає начальнику дулю через дорогу, то це — гумор, а якщо типіє під самий ніс — це вже сатира."

— *Кажуть, сміх лікує... Ти не намагався з його допомогою позбавитися якоїсь болячки?*

— Це що, натяк на те, що деякі екстрасенси знайшли лікувальні властивості моїх поезій? Над ним

уже сміялись. Навіть ювілейний шарж помістили у Третьому випуску альманаху "Веселий курінь" з написом "Мої вірші цілющі!"

Але я до цих пір дивуюся, як екстрасенси "видортнули" з книжкової полиці тільки мої збірки поезій, причому, заховані в товщі книжки. Не вірите? Тоді запитайте у Юрія Гулого з газети "МИГ". Він кілька разів у присутності бажаних робив експерименти над моїми поезіями з екстрасенсами і знахарями. І завжди резульгтат був позитивним. Тут уже не до сміху.

— *Суго жіноче запитання, точніше, прохання: розкажи щось смішне...*

— У перші дні роботи в газеті мені доручили організувати усний випуск газети в колгоспі, Я все організував, але не зміг додуматися, що треба підготувати людей, щоб задавали запитання.

"Запитання є?" — грізно проричав редактор після свого виступу.

В заді — тиша.

"Є запитання?" — ще грізніше підключився голова колгоспу. Тиша. А якийсь дідусь почесався за вухом. Його й підняли. Переляканий дід тільки й мовив: "Раніше у вас була хороша газета, а тепер погана".

Редактор почав допитуватися, які матеріали йому не подобаються, які рубрики, але дід стояв на своєму: "Не знаю ніяких "рубліків", але раніше була хороша, а тепер погана". Нарешті зізнався: "Раніше, бувало, скручу самокрутку і палю махорку нормально, а тепер — пихкає".

Ми таки купили махорки і всією редакцією почали крутити самокрутки. Справді, до травневого номера — нормально, а потім — "пихкає". Виявилось, папір у типографії — з іншого комбінату.

Газета "Добрий день"

ШУРМУРЛІСТИКА

Раз приходжу я з райкому,
Шеф мене спитав:

— Що там нового і чому
Довго так блукав?

Я стаю одразу в стійку
(Не прогавить мить),
Шеф наш любить побазікати,
Треба зупинить.

Там, кажу, таке твориться,
Там — такі дива.
В нас зелена ще пшениця,
А в них — чорта з два!

Вам і досі невідомо:
Що? Коли? І де?
А в сусідньому районі
Косять третій день!

Бачу: в шефа вже звисає
З вух моя лапша:
— Там такі машини мають,
Привезли із США.

Ми сидим тут босі й голі,
Нам тут і не чути,
А машини косять в полі
Й там же хліб печуть.

Там на кожному комбайні
Десять зірочок.
Шеф встає: "Ану, нетайно..."
Я — під козирьок.

— Розумію, це ж приманка
Нашим читачам.
Буде вам стаття до ранку,
— Вмить я буду там.

...А в сусідньому районі,
Саме в цей момент,
До редактора заходить
Теж кореспондент.

Вгору руки підіймає:
"Там ... такі дива",
І дослівно повторяє
Всі мої слова.

Там редактор теж не дока,
Ззеленів, як мідь:
— Ну, чого стоїш... по "опит"
Ти нетайно їдь.

Наче у шкільній задачі:
З пункту Б в пункт А
Досвід їхали вивчати
Журналістів два.

...Стрілись ми з кореспондентом
В нашому тайку...
А вона ж — така гарненька!
Вам би отаку!

Це ж моя царівна Рая.
Ніжна і м'яка,
В неї зайвого немає
Жодного рядка.

Рая матрицями грає.
Вся така жива,
А я в неї все шукаю,
Де ж передова?

Розпалілись наші лиця,
Молодечий пал:
— Ну, давай оцю пшеницю
Скосимо на звал!

І тїла свої зверстаєм,
Увійдемо в раж...
Я на цьому припиняю.
Вести репортаж.

...Вже співали півні треті,
Як в свій дім добрів.
Вірний "долгу!" і газеті
Все ж писати сів.

А навколо — місяць. Типша.
А душа — сія.
Там десь Рая.
Також пише
Ту ж муру, що й я.

Був завжди я лиш поетом,
Не писав — співав.
Ось читаю у газеті
Свій матеріал:

"Вчитись треба у сусідів
Неспокійно жити!
Там від малюка до діда
Вийшли всі косить!"

Там усі — на первім місці!
Не пшениця — діс!
Бо відважні комуністи
В трактори впряглись!

Там ніхто не знає втоми!
Знають лиш одно!
Там навчились із соломи
Вироблять зерно!

Прішими ми не будемо!
Нам нема табу!
Закликаю! Хліб зберемо
За одну добу!"

...Рота шеф розкрив, як вершчу,
І при всіх сказав:
— Молодець! Тебе наш Перший
На медаль послав!

В магазин побігли споро,
Вже й шампанське лють...
— Я ж не знав тоді, що скоро
Й не туди пошлють.

Бо у обласній газеті
(В старшій, так сказать)
Журналіст не був поетом,
Та умів — читать.

З ножицями добре скрав
Він статтю своєю,
Поєднав мене і Раю
У одну сім'ю.

Ще й в статті своїй недаром
Похвалив і нас,
Щоби я за гонораром
В область не примчавсь.

Коли люди прочитали
Про такі дива,
В двох районах реготали
Аж земля гула!

Що такого я накоїв,
Зрозумів "по-го-о-м",
Коли з шефом, під конвоем,
Нас вели в райком.

Там зірвали з мене німба,
В ріг змогли скрутить.
Там дали такого хліба,
Й досі ще болить!

А коли я вийшов, Перший
На бюро сказав:
— Читайте, хлопці! Ох, і бреше!
Справжній газетяр!

*То не його кінь, то не його хата, то не його
дівчина (артистка Оксана Смодій), але то його
омріяний сюжет знімку.*

СКАРГА

Я скажу вам просто:
Жити нам не просто.
То перебудова,
То московська тьма.
Я ходжу жонатий
Рік вже, мабуть, восьмий,
А дітей у мене
Й досі ще нема.

Мовлю по-порядку:
В мене — все в порядку.
У дружини також
Все, що треба, є.
Та життя прокляте —
Вічна фізарядка —
Навіть на кохання
Часу не дає.

Бо в моєї Нюри —
Кози, вівці й кури,
Гуси і качата
Й вісім поросят.
Маєм три городи.
Дачу ще городим.
Ще й в собаки сталось
Вісім цуценят.

Я біжу в контору,
Нюра мчить у поле,
Я — траву косити,
Жінка — кіз доїть.
Вечері купони
Я лічив мільйони.
Жінка сяде прясти
Й за хвилину спить.

Спробуй розбудити,
Але як любити,
Коли жінка мила,
Наче не жива.
Нюра, як реактор,
Мій домашній трактор,
Коли мене стуріне —
Вже й не впізнава.

Я б любив дружину,
Так нема бензину,
Холодно у хаті —
Топим кізком.
Повінчать би жінку,
Славну українку,
Чи із Симоненком,
Чи із Кучмукком.

Але скину й шкуру —
Не вїдлам я Нюру,
Бо кохання наше —
Почуття святе.
Скоро, кажуть люди,
Світла вже не буде,
Отоді ми й будем
Думать про дітей.

Із циклу: "Друзям — по заслугі!"

ОЛЕКСАНДРУ ПІЛЬОНОВУ

З нагоди виходу першого тому на сорок п'ять сторінок

Ось і ми стояти поруч змушені:
Ти — "на Пе", я далі ледь — "на еР".
Правда, поміж нами затесався Пушпик,
Краще б Пушпкін! Жаль, що він помер!

СТЕПАНОВІ ПУШПИКУ

Авторові чарівної гучульської пісні "Треба йти до осені!"

"І гуляти хочеться, і женитись хочеться ..."
Та сніги на скронях. Ех, пливуть лігта!
Не сумуй! Пригорнетесь дівчина на Хортиці,
Якщо будеш знову ти — депутат.

ГАЛИНІ ТУРЕЛИК

Першій красуні тринізького літературного семінару

Ти красива й золота людина,
В пам'яті мойї не промайнеш.
Галочко! Галонечко! Галино!
Як ти "отуреглила" мене!

ОЛЕНІ М-КО

З нагоди її третього заміжжя

Я вітаю втретє вас, Олено,
І кажу, щоб келих не прочах:
Хай частіше бігають олені
Із твоїм коханням ... на рогах.

МИХАЙЛУ ШЕВЧЕНКУ

З нагоди обрання його секретарем Спілки письменників України

Друже мій полтавський! Друже золотенький!
Скільки у начальство ти не обирайсь,
Все ж тобі залишиться прізвище ШЕВЧЕНКО,
А ім'я, звичайно ж, не ТАРАС!

МАРИНІ БРАЦІЛО

Дарчий напис на власній передмові до першої збірки юної поетеси

"Хортицькі дзвони"

Мила й симпатична, поетична донно!
Дітям завжди кажеш тільки від душі:
— Як відкалатаять хортичанські дзвони,
Не дзвони ти більше, а — пиши.

ЛАРИСІ КОВАЛЬ

З нагоди виходу збірки поезій "Від болю до весни..."

"Від болю до весни ..."
Чи від весни до болю?
Бо на душі — весна! На дачі теж — весна!
Хвалити Бога є — удюма критик Толя,
Бо критика в «літо» люднево-навісна.

ВОЛОДИМИРУ ВІЛОГУВУ

З нагоди написання пародії "Я не можу її..."

Дядьку із Оріхова! Друже любий!
Написав пародію, мабуть, ти не здра!
Ну, хіба за критику у нас люблять?
Тільки я один кричу: "Вовчику! Уря-я!"

ВІКТОРІ СИРОВАТКО

Авторці ділогії "Зустріч" – "Острів бджакань"

Загубилась "Зустріч" в літоплиннім морі,
"Острів" заростає твій теж у комиші.
Видай щось новеньке! Ти ж таки ВІКТОРІЯ!
Хоч проблема й вічна: за які шиші?

ЛЮБОВІ ГЕНЬО

Авторці слів "чоловічих" пісень "Оксаночко, Оксанко!" та "Чарівна моя кожжанка"

Одвічна твоя дилема: чи любить він, чи не любить?
Звеличуєш ти мужчину до самих святих небес.
"Чарівна моя кожжанка..." На що нагякаєш, Любо?
Від котрої це особи: "Я й досі люблю тебе"?

ОЛЕКСАНДРУ СТЕПЕНКУ

Авторові безсмертної не надрукованої поеми "зазор" з маленької брукви, колезі по рибалці

Щиро тобі зичу — хліба і до хліба.
Сонечко поезії! Де ж воно?
Якщо вже й в Андріївці виведеться риба,
То вона залишиться — в доміно!

ПОЕТИЧНО-МУЗИЧНОМУ ДУЕТУ "АНАТОЛІЙ СЕРДЮК – ГРИГОРІЙ ЛЮТИЙ"

Чом таки відбувся цей дует єдиний
Піснено, що кличе під махновський стяг?
Бо Сердюк в поезії не досяг вершини.
А Грипцько у музиці — не досяг.

ОЛЕКСАНДРУ АБЛІЦОВУ

Комтруй прагне побити рекорд мого творчого мовчання

"Я — версеневий. Це — моя пора ..."
Кричали колись критики "ура!"
Та версень п'янкий вже не один минув.
Поете Абліцов, ти є ще? Чи вже був?
А ти сказав мені: "Тут щось не те.
Моє мовчання, друже, Золоте!"

СВІТЛАНІ АНЩЕНКО,

Комтру ніхто ніколи не бачив на зборах письменників.

Заслужено і впевнено
До Спілки ти дотопала,
І книжку нову видала
Гарнесеньку таку,
Та чом сидиш безвилазно
В своєму Мелітополі,
Як десь навік пощезнув
Наш Гомон в Токмаку.

ЯНІ ЯКОВЕНКО,

З нагоди гарного дебюту збіркою "Босоніж":

Тема материнства
в тебе світить ясно,
Наче хтось напився
із липця води.
Коліскові донечці —
це прекрасно!
Але ж ти і хлопчика
народи!

КОСТЯНТИНУ СУШКУ,

Снігеві і захиснику Хортиці.

Це про тебе мова
отака ось точиться,
Свердлить мозок людям
думка отака:
— Чи Сушкові вистачить
дописати Хортицю,
Чи, можливо, Хортиці
вистачить Сушка.

ПИЛИПҀ ЮРИКУ,

Простіше — Кресилу.

Годі вже кресати
Римами без міри,
Зрозумій же мозком,
Чи чимсь іншим зміст,
Що воно за краше:
Неліричний лірик?
Чи гумористичний
Сатирист?

МИКОЛІ ВЛОКОПИТОВУ,

З нагоди виходу книги "Вибране".

Звідки воно видране
Отакезне "Вибране"?
Подивися краше
Із років гори.
Твори — не дівчата,
Що кричать:
— А ти б мене...
Всіх підряд не треба.
Ще перебери.

ІНОПЛАНЕТЯНИ

У мого Івана очі, наче п'яні,
День і ніч читає він чудні книжки,
Все йому здається — інопланетяни,
Навіть по дивану ходять навпрошки.

Уночі мій Ваня клапає зубами,
То гризе подушку, то волося мене.
Все йому здається — інопланетяни
Хочуть на Раїску помінять мене.

Зачекай, Іване, я тебе дістану,
Я тебе на діло зможу повернуть.
Ти неси до хати всю свою зарплату,
Бо тебе пришельці скоро заберуть.

Ба казала відьма — все із хати видме,
Якщо ти не купиш двійко поросят.
Будеш пить горілку — захурчиш ти тільки
На оту планету, де нема дівчат.

Бо в твоєї Райки в голові лиш гайки,
Очі — індикатор, груди, наче пульг.
Як побачиш клятгу, то тікай до хати,
Бо її навмисне поселили тут.

І відтоді Ваня став такий слухняний,
Кинув пить горілку: став усе робить,
Бо отак дружненько — інопланетяни
Нам допомагають в мирі й дружбі житть.

ПОШУК НА "ЗО"

Пузо. Залізо. Лезо.
Більш не знайшов на "зо".
В залік не йдуть Карузо
І більшовик Лазо.

ПОБАЖАННЯ ПОЕТЕСІ

Наша Таня — жінка при напрузі!
Може, й вірші житимуть віки!
Хай до тебе йдуть не тільки музи,
Хай до тебе йдуть і... МУ-ЗИ-КИ!

ШИФРОГРАМА

І.Д. від А.Р.

Отримав я твоєю шифровку.
Вона у тебе вийшла ловка,
Бо не боліла в нас головка.
... В свій день народження ти знову
Шифровку шли, але — літрову!

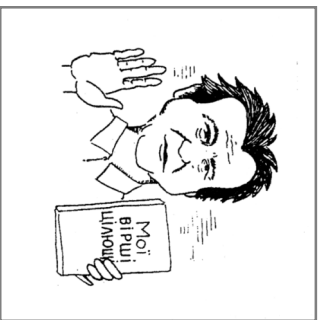
ТАГОДАЙ

Говорять, людські діти всі, як діти,
Усе додому тягнуть і все пруть.
Ну, а мої — прекрасні пуστοцвіти —
Лише з батьків, лише з батьків деруть.
Я їм три хати звів ажякнайліпші,
Гуляло новосілля півсела.
Я дав всім трьом по дві освіти вищі,
Одна чомусь їм не допомогла.
Але завжди, завжди прекрасно знаю,
Чому в дітей однакові ймена,
Вони всі троє в мене — Тагодай,
Й ніколи вже не будуть: "Таго — на!"
Але люблю, затято і шосили,
Кручусь, верчуся і не маю зга.
... Коли ми їх із жінкою робили, —
В думках дружина на базар ішла.

ПЕРЕСТРІЛКА

Ох, і ювілейний вечір відпрохали земляки поету Анатолію Рекубрацькому!

Тисяча чоловік у залі було, двісті — на фуршеті їло й пило. Обласне начальство його привітало (Віталій Волговик), друзі із "Запорізької правди" тепле слово сказали (Іван Циганок), усі та-зети портрети його друкували, по радіо і телебаченню передавали, сорочку-вишиванку народні майстрині подарували (Тайсія Мазур), вишиті його поезія-ми рушники подавали (Валентина Харлова), пісні на його слова вдало проспівали (Анатолій Сердюк, Марина Браши-ло, ансамбль "Вільняночка"), портрети його на полотні ма-лювали (заслужений діяч мистецтв України Григорій Ма-петора), медаль його імені відливали (художник Петро Ча-товець), гумористи й козаки йому "Універсал" складали, ви-ставку дружніх шаржів демонстрували (Жанна Зінченко), ще й поему "Рекубрада" прочитали (Петро Ребро).

Кажуть, що після ювілею Ворожбит і досі не прохмел-лився, але з новими гуморесками таки з'явився.

*Микола Шумилов,
генеральний писар "Веселі Січі"
(Непийчорнило)*

УНІВЕРСАЛ "ВЕСЕЛОЇ СІЧІ"

Від 21 листопада шороку
1. У зв'язку з Днем ангела радника "Веселі Січі" Ана-
толія Рекубрацького (Ворожбита)

ПОСТАНОВЛЯЄМО:

2. Найширше поздоровити славного козаряного з юві-
леєм і побажати йому бути гадким і здоровим, а також
мати багато книг, грошей, онуків та овець.

3. Висловити подяку куйбишевській землі за те, що
подарувала українському письменству талановитого поета,
гумориста, пісняра і журналіста.

4. За заслуги перед літературою присвоїти йому зван-
ня Героя Гумористичної Праці з врученням золотої підкови
Петаса "Весела Січ", яку денно інощно зобов'язуємо носи-
ти на шиї.

5. Вважати день 21 листопада неробочим днем, почи-
нати з 15-ї години за київським часом. Учасникам фур-
шету продовжити вихідний день до кінця тижня.

6. Провести журналістське розслідування з метою
виявлення справжнього віку Анатолія Рекубрацького, бо
щось він дуже молодод виглядає. У разі завищення кількості
років — відзначати його ювілей шороку.

ПЕРЕЙМЕНУВАТИ:

- турецький порт Атолія -
В АНАТОЛІЮ;
- російське місто Братськ -
В РЕКУБРАЦЬК.

7. Відомим співаком Йосипу Кобзону. Лаймі Вайкуле,
Майклу Джексону негайно включити до свого репертуару
"Сам не гам" на слова ювіляра.

Відповідальний — Анатолій Сердюк.

8. Встановити меморіальну дошку на гауптвахті, де
конав термін поет з таким написом: "Тут три любі сидів і
творив відомий український поет Анатолій Рекубрацький".

9. Витрати на всенародне ювілейне торжество віднес-
ти за рахунок ювіляра.

Будьмо!
КОШОВИЙ «ВЕСЕЛОЇ СІЧІ» ПЕТРО РЕБРО
(ЛАМАЙРЕВРО)
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПИСАР МИКОЛА ШУМИЛОВ
(НЕПИЙЧОРНИЛО)

о. Хоргиця
Шинюк "Безалкогольний"
Печатка, відбитки пальців і підписи справжні.

ОДИ – ВІД НАРОДУ

ТРІШКИ ОЦЕТУ І ЄЛІЮ ДО ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ

Це ж треба – в день без нікотину
Та ще й без капосних п'яниць
Співєць нової України
Наш Рекубрацький народивсь!
Але життя таке вже рїшне,
Що й чарку випити не грїх,
Ми, мов колишні й неутїпні,
Мілонери всїм на смїх.
Отож, коли в кишнях свище
Та ще й гуркоче в животї,
Нагхнення пре, як прозовище,
Аж гай туде в горнилі тїм.
І він хапає лук ще зранку
Та й натягає тетиву,
Щоб не побилися гетьманки
За "неподільну булаву".
Пустив стрїлу – шось подарують,
Хоч листопад, хоч видання.
Чи в сні кохана поцілує,
Чи руку дасть Богдан з коня...
Проте, чого трїха тайти,
Тї вірші магію несуть:
Кудьгавий раптом став ходити,
Прозрів незрячий... От вам суть!
Тї чародїйства Рекубрацькі,
Неначе притча на віки,
Такі вже в нього вірші хвальські,
Що їх співають Сердюки.
Пісні лірично-єротичні
З промадським пафосом – на біс!

І "Сурми" серця так незвично
Бринять і мучать нас до слїз.
А на селї там так ридають,
Хоч вірші мовлять про земне,
І все з Царьовки виглядають,
Коли славетний не мине.
І диво – в тому ореолї,
Немов Жар-птиця – колектив.
Якої ще жадати долї,
Коли ПОЕТ благословив!
Він скрізь, як радісний гостинець,
І вже в свєкри пройшов відбір,
Ще й політичний ясновидець
Плюс – редакційний землемїр.
Краса і гордість, любий метр,
Твій ювілей – ще не межа.
Прийми ж, шановний, повний спектр
І привітань, і побажань!

Від колективу "ЗП" тако
написав Микола Манько

Анатолій Рекубрацький — Петро Ребро:

ЛІТЕРАТУРНА ДУЕЛЬ

Пістрія перший:

Вилазь, Рекубо! Залпи не примлять,
Часи, їй-бо, настали не найгірші;
...Вже читачі давно забули вірші,
Котрі ти вмів у юності писать.
Яви ж народу свій прекрасний лик,
Але не бійся: критика не в моді,
Хіба що хтось облає на городі,
Коли забудеш прополоть часник.
Ого й вся кара. Втім, порада є:
Крий Боже, йти не здумай ти у банно:
Там критик той, що мова дерев'яна, —
Він ні за що чарчину не наллє.
І в Стілку ради Бога не заходь,
Хіба що там інкогніто чи нишком,
Бо там питають: "Де ж наступна книжка?"
(Опалду не шанує наш народ).
Ти краще йди в редакцію. Єге ж.
Редактор там припріє, залоскоче:
— От молодець, що віршиків не строчиш,
Усю сначу газеті віддаєш.
Вилазь, Рекубо! Та не мруж ти очі,
Як наче не знайомий з нашим братом.
Вилазь, колего! Будеш ти наочністю,
Як на цім світі статъ ...лауреатом.

Стрляє Петро Ребро

Пістрія другий:

АНОНІМКА

Доношу до свєдєнья інстанцій,
Чєсно й широ розкажу вам про
Всякі прилибєнції і манси,
Котрі витворяє Пє. Ребро.
Цей кирпатий хлопецє нехороший,
Вийшов з куйбишанського села.
В полотняних шттанях і каллошах
Доля в Запоріжжя привєла.
Жив би він собі в Білоцерківці,
Обробляв би нивку, як усі,
Діток наробив би котрійсь дівці,
Так його звєло на манівці.
Захотілось вищої освіти
— Виділитись, бачтє, захотів.
Хоч і крізь свитину ребра світять,
Та за інститутську парту сів.
А шоб бутти хоч на трішки вищим,
Щоб усі змогли його узнатъ,
Тільки ви подумайте, він вірші,
А точніш — "стіхи" почав писать.
Ну, й писав би у альбом дівчатам,
Так його в газети понєсло.
Мову став колгоспну прославляти,
Хоч усе й по-русьському було.
Він ще змалку був якийсь причинний,
Кажуть, не від світу від цього,
Щє й Павло Григорович Тичина
Витягнув на Божий світ його.
Скільки ж було пихи і апломбу?!
Вчився він ночами через край.
Нам звичайні видали дипломи,
А йому червоний подавай!

А коли "Проміння серця" видав,
Не ловив Ребро ще юних гав.
Він зібрав Степенків, Лиходілів,
І усіх до Стілки їх загнав.
У начальство вибивсь. Демократом
Й досі маскується сповна.
Скільки ж його можна обирати?!
І не скажуть: "Та пішов ти на..."
На тобі і премії, і лаври
За якусь там сотеньку книжок.
Ну, нема на вас сьогодні Мавра,
Хоч за вами й водиться боржок.
Він в Ісуси вибився ліричні,
Ох, і довго він до цього брів:
Трицять п'ятий Травень Поетичний
Знов у Запоріжжі він провів.
Ще й гостей накликав повну хату,
Ще й шашлик на Хортиці димів.
Одного спойв лауреата,
Що бідняга поїздом поплив.
Однієї должності замало.
Навкруги лиш темінь, сльози й зло,
А йому схотілось, щоб сміялось,
Щоб усім нам весело було.
Тож зібрав докупи зубоскалів,
Ще й курінь їм збудував сиріч,
Підманув горілкою і сагом,
Щоб була у нас "Весела Січ".
Все оце зоветься — "Ребриада",
Хоч плакат неси: "Долой ребрізм!"
Тож сигналізу, кудда нада:
— Розберіться, хто цей аферист.

Спріляє Анатолій Рекубрацький

Постріл третій:

НА МОГИВ ВІДОМОЇ НАРОДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

Постаньте, гнані і голодні,
Та підем дружно у буфет,
Бо є надія, що сьогодні
Кишені виверне поет.
Приспів:
Чуєш? "Сурми" заграли,
Час розплати настав.
Хоч якісь міліграми,
Але ти нам постав...

Спріляє Петро Ребро

Постріл четвертий:

ВДДУПЛИВСЯ...

Ставив салю й до сала.
Чи забули ж коли?...
Хоч книжок видав мало,
Зате скільки ж пилив!

Спріляє Анатолій Рекубрацький

Постріл п'ятий:

ЕХ, ЯКБИ!

Я міг би стать царем серед копитних..
Я б гордим був — володар над лісами.
В заятій битві, де тріщать любви,
Я б в жони взяв собі найкращу з самок.
Я б так любив! Якби, якби...

Анатолій Рекубрацький. Приручений лось.

Чимало вже в житті моїм збулося,
Та часом стане жаль — ну, просто страх!
— Чому я, братці, народивсь не лосем
Отим, що носить небо на рогах?

Хіба не нудно келишками пити?
Відак, о Боже, — аж тріщать лоби...

А я ж міг бути царем серед копитних,
Якби,

якби,

якби,

якби,

якби...

Буває, тільки очі я залплющу
І бачу хаші, дорогі до сліз

(Мені не треба Віловезьку Пущу,
Мене влаштує Куйбишевський ліс)...

Не мав би я ні рамок, ні програмок,
Не озирався б я. А головне

— Я вибрав би собі найкращу з самок,
Яку... Ви розумієте мене.

Я б грав на ній... Еге ж, як на сопілці!
Я їй би кожне вилизав ребро.

Ніхто б не дорікав мене у Спілці,
Ніхто б мене не тяг на партбюро.

Не довелось би зароблять копійку,
Забув би службу (все те — ерунда).

Було б у мене лосенят не двійко,
А ціла сотня. Більше — череда!

Я б зроду самку не назвав ятою,
А ліро-вірші на корі верби
Я б карбував не лівою ногою,
А чотирма!

Якби,

якби,

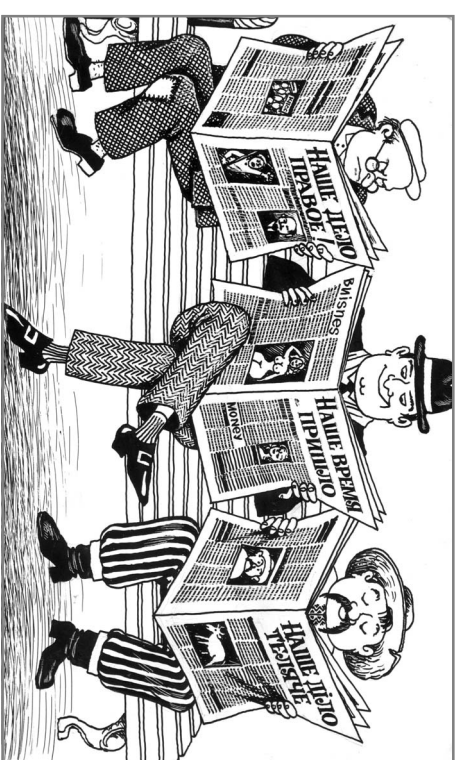
якби...

Стрільяв Петро Ребро

Постріля шостий і останній:

Годі, дуелянте, Бог з тобою!
Ліпше б ми побились за межу.
В мене не скінчилися набойі, —
Я в кишені дещо бережу!

Стрільяв Анатолій Рекубрацький

СТРІЛЯЙТЕСЬ ВЖЕ БЕЗ МЕНЕ НАШІ НАШИХ "РЕЖУТЬ"

Схвилювала, зворушила, розпалила, дещо збентежила народія на члена ЗАГСу Ан. Рекубрацького, точніше на його пісню "Сам не гам". Чоловік (А.Рекубр.) трудився в ноті чола, склав гарну пісню, а Пе. Ребро побачив у словах "контру" і почав різати (шмапувати) дійсного, скажемо ще раз, члена коша "пополам" і більше. А "за чьто?", як казала Муму.

Виявляється, в А.Рекуби (Ворожбитта) проскочили в нісні такі слова (з ким не буває):

Сам не гам. Сам не гам.
Але й іншому не дам.
Тільки їй себе дозволю
Розділити пополам.

А Пе.Ребро почав перекривляти нашого класика.

Піснетворець Анатолій
Жартома якійсь мадам
Розділить себе дозволив,
Так би мовить, пополам.
А вона взяла ножаку,
Рекубрацького — на стіл.
І зо зла, чи з переляку
Бідолашного навтіл!
Очі, вуха, ноги, плечі
Розіклала на рядні.
Тільки ж деякі є речі,
Що, сказати б, в однині.
Ніс, що нюхає пилюку.
Язичок, немов дзвінок...
Потім, як ділити штку,
Що принаджує жінок?

Тут мадам скрутила дульку
І співа: "Сама не гам,
Та нікому цю фітюльку
Пополам ділить не дам!"

Співає Пе.Ребро

ФІТЮЛЬКА

Периферійне "мненіє" з приводу "розчлененія" члена ЗАГСу Анатоія Рекубрацького Петром Ребром.

Час гукнуть Ребра на віче
І позбавить прав на рік:
Нашу гордість чоловічу
Він фітюлькою нарік!
Не тактовно, не етично
Зачепив нас за живе,
Мов провидець політичний
З купим іміджем живе.
Чи продавсь Петро за тюльку,
Чи в діли пішов, як лось?
Та за цю, пардон, фітюльку
Скільки крові пролилось!
Скільки сліз — на знайдеш броду,
А дівичі-кравді!
Відавали честь і вроду.
Щоб отримати її!
Опоненти рвали жили,
Затикали нею рот,
І не раз її "ложили"
Депутати на народ!
В нас знецінювать принаду —
То прийоми не нові:
Ними геть гвалтують Ралу
Дами з вітром в голові!

Співає Ве. Білодуб

ПОВЕРНИ МЕНІ ТОЙ МАРМЕЛАД... ---

Ох, і плакав же Заслужений артист України Юрій Бакум, коли стівав пісно на слова Анатолія Рекубрацького "Поверни мені той листонад...". І вже зовсім залився гіркими словами, коли читав його збірку з такою ж назвою. Чого ти так побиваєшся, Юрію? Це єсього-навсього лірика, якою Анатолій принадржує жінок.

"Я над жадіюністю плачу. Ну, хто з нас не розлучався з першою чи третьою дружиною? Але хто зміг оттак поділити майно, як Рекубрацький?" — відповів Заслужений і проридав над словами поета: "Але є ще й те, що належить одному мені лиш. Тож, прошу, поверни, поверни мені той листонад...". Справді, все забрав, навіть листя вітрів з двору колись коханої дружини.

І згадалося артистові те, що колись було його, а тепер стало власністю Рекубрацького. І заспівав він пісно поета на свій лад, яку потім видав окремою книжечкою в одному-єдиному екземплярі (справді бібліографічний унікум). Ось цей шедевр:

Постриг перший:

Я позичив тобі молоток...
Він для мене багато так значив.
Поверни мені, друже, його.
Я прошу. Я бігаю. Я плачу;
Поверни і лопату, й сапу,
Поверни і макітру, і сито,
І відро повернуть не забудь,
Бо нема з чим за вітром ходити.
А ще поверни сто рублів,
Що у мене позичив на дачу,
Але що тепер ті сто рублів?!
Хіба вернеш з жоною впридачу!
Поверни мені літо моє
І бажання, і втрачену силу...

Подивись! Вже не так устає
Сонце ранками пишно й красиво.
Поверни мені той листонад,
Коли друг і товариш, і брат
Кілограмами їв мармелад
І дешевий такий сервелат.
Коли квітнув весняний наш сад,
І не крали в селі поросят,
І тобі не було п'ятдесят...
Поверни все це, друже, назад!

Плакав Юрій Бакум.

ТРОХИ ВІД ТОХИ

Роман у віршах

Ох, і реготав же семиразовий лауреат всіляких премій Ан. Рекубр, коли читав слізне прохання Заслуженого Юрія Бакума у книжці "Поверни мені той мармелад".

— Ну, чого захопив, — подумав Семиразовий і прокоментував чисто по комши-зорянськи: "Должен — не стору, віддам не скоро". Але таки послав Заслуженому накладною платною 100 рублів з гербом СРСР, а відро, сапу і лопату приберіг, доки зовсім не поізражівіють. Та ще й замість мармеладу, шалитанського і квітів послав на бенефіс Заслуженого свій роман у віршах (так дешевише).

Постриг другий:

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ:
Бенефіс твій
хоч трохи зіпсую,
Бо потроху
усе в тебе є:
Трохи грає,
співає, танцює
І потроху
горліочку п'є

РОЗДІЛ ДРУГИЙ:

Трохи любить
і трохи не любить,
Трохи ролей
вже зіграних є.

Ще потроху
дівчат він голубить,
Бо й жіноцтво
ще трохи кляє.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ:

Трохи дружить
з Сашком він Гапоном,
Трохи рибою
кормить Смогій,
І в театрі він
трохи, як дома,
Трохи в нашій Січі
не чужий.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ:

Трохи був він
і Дідом Морозом,
Трохи прошиків
він заробив.
Трохи вуса стирчать,
як занози,
Трохи чуб
уже колір змінив.

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ:

Я у тебе теж
трохи закоханий,
І Ребро тебе трохи кохав,

І потроху...
потроху...
потроху,
Так і трохи
ЗАСЛУЖЕНИЙ
став!

Сміявся Ан. Рекубрацький.

Анатолій Рекубрацький читає гумореску «Важкий»

Я НЕ МОЖУ ЇЇ ....

Не судилося,
Не судилося...

Я не можу її,
Я не можу її пригадати...

Наче сон, Наче сон,
Наче запах торішньої м'яти.

А тоді,
А тоді
Сходим до пола...

*Анатолій РЕКУБРАЦЬКИЙ,
збірка поезій "НАСНИСЬ МЕНІ..."*

Я колись,
Я колись
Написав першу книжечку "Сурми".
Як солідно лягла на долоню ця книжка нова.

А була б,
А була б моя книжка тоненька, аж сумно.

Тільки я,
Тільки я,
Тільки я
В ній рядочки помножив на два.

Від тоді,
Від тоді
Хочу збірки, на інші не схожу.

Маю мрій табунець,
Табунець полохливих зайчат.

Та не можу її,
Я не можу її,
Я не можу,
Я не можу її...
Без повторів не можу зачат!

*(Питання руба —
Пародія В. Білозуба)*

***

Усе іде. Усе минає.
Проходять ювілеї злі,
Та Рекубрацького в нас знають
У кожній хаті на селі.
Він роздає рядками душу,
Давірує між слав й неслав.
Редактори! Трясіть, як грушу,
Щоб він ще більше нам писав.
Бо всі його прополтвва — віщі,
Бо в серце він впливає нам,
Бо прочитати його вірші,
Краще, ніж випити сто грам.
Тож підставляйте, дядьку, вуха —
Смикнемо 50 разів,
Щоб краще бачив, краще слухав
І до 100 літ горілку пив.

*Колектив "Запоріжжєспільноту"
Сочиняє Петро Гамалій*

ЖЕРТВА ПРАВОСУДДЯ

Кіло макухи вкрав.
От, чорт!
Мені пришили діло,
А вкрав би
Чорноморський флот, —
Мене не посадили б.

***

Ти ішов крізь віхолю вихрасту
В молодий ще, ранній листопад
І до когось замість слова "Здрастуй!"
Вимовив: "Сьогодні п'ятдесят!".
Той, кому сказав, не зупинився
Лиш подумав в перший снігопад:
"Ти диви! Брехать уже навчився
Жартівник. Які там п'ятдесят!"
А воно ж кохається як завше
І не в'яне твій зорянський сад,
І гойдає небо повну чашу
Зірочок, де рівно п'ятдесят.
Вигадки, звичайно, що поїхав
З ярмарку красивий листопад.
Хай же дітям і тобі на вігху
Сяють твої перші п'ятдесят.

Сиває Олександр Стешенко

РОЗГАДАЙ

На попередження Мінздраву
Ніхто сьогодні не зважа,
Але ж ота цигарка брава —
Життя твого сумна межа.

Ніхто не дасть життя удруче,
Тож тане врода молода.
Поглянь!
Без люльки козарлюга
Таки ж чудово вигляда!

Та є загалка в цім велика.
Чи він сміється?
Чи бухика?

НЕ ТОЙ ЕФЕКТ...

Стихотворенням, в частиності, займається в городе Уссурийське врач И. Кочнов, который своим большым прописыва-ет нарядом с лекарством, мнение стихов запорожского поэ-та Анатолия Рекубрацкого. Ученые обнаружили наличие «жи-вой ауры» в книге, которая реанимирует на общении с человеком. Газета «Суббота плюс», № 110 от 3.09.1998 г.

Баба Пріська із полицки,
Мов дигина пыпкку,
Трепетно дістала книжку —
«Вірші. Рекубрацький».
Клала збірочку до зуба,
До грудей, на плечі...
— Що стисяслось з тобою, любя? —
Дід озвався з печі.
— Це я так лікуюсь, Павле.
Пишуть у газетах,
Щоби книги купували
Ось цього поета.
Бо вони вбивають погань —
Будь-яку мікробу,
І мерця вже не одного
Підняли із гробу.
Тільки... я тую ті вірші
Вже три дні й три ночі,
А воно все гірше й гірше —
Попускає не хоче...
Дід Павло помовчав хвилику
Та й говорить Прісці:
— Мабуць, тудиш ти їх, жінко,
Не до того місця...

Насміхаєся Пилип ЮРИК

І ГУЦУЛИ ПОЧУЛИ

Вінчуння зачинаєм ми на добрім слові:
— Анатолій Рекубрацький най буде здоровий,
Дай Вам, Боже, здоров'їтка, дай Вам, Боже, щастя,
А щоб Ви в своїм життю не знали нещастя,

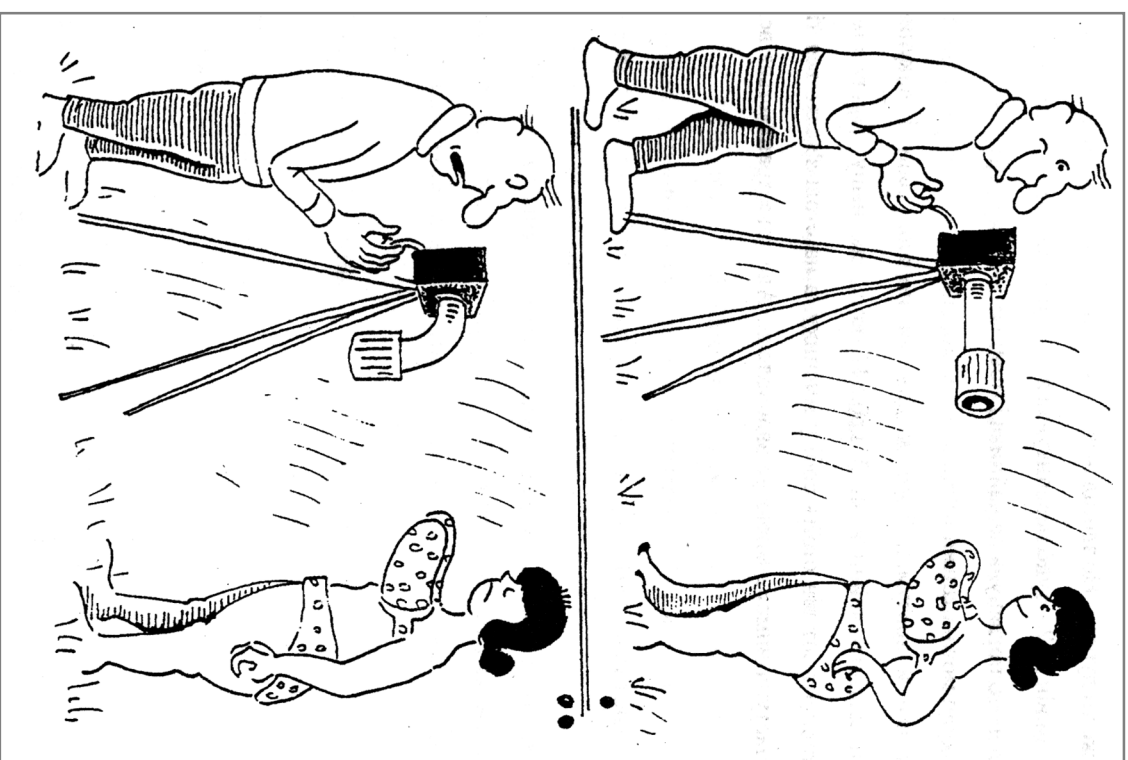
Щоби в Вашій родині вродно була згода,
Та й була в Анатолія жіночка молода.
Тогди мене ліпше жити, ліпше шанувати,
Мене тхаті си квапити, жінці помагати.

А жіночці вродно купіт, то, що уна хочі
— Зо п'єть коров, тридцять овен, най си не рече.
А ек пего буде мало, то діточок стропу,
Аби скоро вид любаса видбити охоту.

Дома жінці носіг воду, помогайте прати,
Лиш увечір до друтої ги йдіт почувати.
Екшо з горівков у дружбі, то люміг і пити,
Аби вишли зароблені гривні полічити.

А ми уже вінчуння кінчаємо піти.
Тай сто років Вам бажаем в гаразді прожити.

*Пісменники Львова, Тернополя,
Ужгорода та Івано-Франківська*

НА СМЕРТЬ ПОЕТА

Вілдписав ... Відгасав по релакціях.
Відслужив йому клячий Петас,
і, можливо, він має раціо,
Що так вчасно покинув нас.

А любив же він рибу в'ялену,
В слово міг її завернуть.
... Після смерті поетів хвалимо,
Бо не пишуть всліяку муть.

А Ірпінь срібностанно ірпіниться,
В склянці грає пахуче вино,
В кухлі пиво спокусливо піниться,
Та йому, небораці, — все 'дно.

Не зробилася революція
і на хліб не дало перо,
і на поминках друзі нап'юються,
А похвалять — заморський ром.

Бо коли ні в Драчі, ні в Тараси
Не податься і не продається,
То вмирайте поети вчасно,
Не морочте ви людям ... голови.

ЗБИРАЙМО ВОЄДИНО УСЮ СВОЮ РОДИНУ

Сімейне свято дітей і батьків у День Соборності України.

Відеоурок

У залі за не накритими столами сидять батьки і діти,
учасники художньої самодіяльності.

Піднімаються батько й маги. Читатимуть вірш «Надія».
Відкривається завіса. Світлища. Рухники. Ікони. Тин.
Батько, маги, дід, баба.

Маги: Скоро вже діти з онуками прийдуть. Свято ж
яке! Піду, мабуть, ще дещо попоранося.

Батько: Та відпочинь трішки. Ти й так цілий день на ногах
(Шум, там, діти й онуки).

Маги: Заходьте, роздягайтеся. Ой, як же ви красиво
зодягнені!

Діти: Свято ж сьогодні. Вітаємо вас усіх: і бабусю, і
дідуся, і прорабусю, і прадідуся.

Батько: Дякуємо вам, ми теж вас привітаємо за свят-
ковим столом. А тепер давайте помолимося за нашу рідну
матір — Україну. Одина вона у всіх нас. Соборна Україна!

Виходять на авансцену. Читатимуть стилізовано "Третій
марш".

Маги: Добре, діти. Ми з батьком підемо поратись. А
ви стареньких розважте.

Старші зайнялися, хто чим, менші — до прабабтків
підішли.

Прадід: Ну, діти. Чого ж вас там у школі вчать? Учи-
тися треба. Он бабуля моя аж три класи виходила, а я й
другу групу не закінчив. Розпочни ти, Оленко.

Оленка: А я вірш-загадку вивчила: "У кого кращі
квітки?". Читася.

Прабаба: Так у кого кращі квітки?

Діти: У Толі.

Прабаба: А чому?

Діти: Бо він сам їх виростив.

Праді: Правильно. Найкраще те, що зробили своїми руками. А ти, Толо, чому вивчився?

Тол: Я в хорі співаю.

Прабаба: Отакої. У нас всі співають. А тобі ж ведмідь на вухо наступив.

Діти співають пісеньку Тичини, а Тол — тільки "куку". Всі сміються.

Наталочка: А в нашій групі продовженого дня є один хлопчик, такий жадногога. Я ось розповім. Вірш "Нечитай".

Оксана: А я ще й досі не відіпрілася. Хочете, розкажу, як наша Наталка літо хотіла повернути. Вірш "Щоб знову літєчко було".

Праді: А ви чому окремо розсліся? Нічого, мабуть, в школі не навчилися.

Діти: А ми ще й в гуртку юних механізаторів навчаємось. Ось ми вам розкажемо. Стилізовано читають вірш на чотири голоси "Шофери".

Таня: А я скоромовку вивчила.
Строчить вірш "Синиці".

Прабаба: Молодці. Я б усім вам "п'ятірки" поставила. Діти розчаровані. А менша плаче.

Таня: Мені вчителька "дванадцять" поставила.

Прабаба: Це що дві "п'ятірки" і "двійка"?

Таня: Ні. Це нині найвища оцінка. А "п'ятірка", то трійка з мінусом.

Микола: А я хочу розказати, як ми з Наташею послали приваню на будівництво пам'ятника Тарасу Григоровичу Шевченку.

Вірш "Хай біля нас і постане Тарас".

Праді: Молодці, діти! Тарас Григорович — то слава і совість нашої України. Ми теж щось пошлемо з пенсії. А чого старші там забарилися. Ану, підходьте, пожалуйте.

Старші: А ми до Тернополя на Різдво їздили. Наш школярі із Західної України запросили.

Прабабуса: Аж до Тернополя. Ох, і велика ж наша Україна. Пригадую як мій дід чумакував, то все літо влома не було — з Криму сіль до Тернополя волами возив. То який же гостинець своїм друзям привезли?

Діти: Колядки.

(Голоси за сценою. Виходять батьки, чотири пари).

Мати: Ми теж послухаємо. А, може, й підспіваємо. (Колядують).

Батько: А ви чого ж ото знову за книжки вслілися. Свято ж.

Хлопці: А в нас випускний клас. Треба зараз уже до іспитів готуватися. Та й до випускного вечора теж.

Мати: Це як з дитинством прощатися. Розкажи, онучку, отого вірша.

Онук: Вірш "Ми діти вам завжди".

Другий онук: А я про вчительку свою прочитав. Вірш "Учительці".

Мати (розгублено): Повторюємось у дітях, повторюємось.

Праді: Та що це ви ноні розпустили. Ану, давай якоїсь веселої, козацької і щоб про любов.

Всі: Виконують стилізовану пісню "Козацькі заручини".

Мати: А ти, Галино, чому ото не співада. Все виши-ваеш, вишиваеш.

Галина: Так мій же Гриць одружуватися задумав. З донькою моєї подруги. Стрчався — не задалилось. Тепер Василюну бере. Вірш "Гаптують неба хустку синю".

Батько: Так ти ото, козаче, одружитися задумав. Розкажи ж, яке б весілля ти хотів?

Гриць: Вірш «Весілля»

Один з чоловіків: Та де ти колгоспи ті зараз бачив? Та ще й з кіньми. Зараз кінь тільки в приватника може бути.

Другий чоловік: Та зачекай ти про політику. Хлопцев одружується. З однією не вийшло, з другою, може, вийде.

Слухай мудрість народну. Вірш "Навіяне коломийкайми".

Одна з жінок: Ой, Боже мій! Всі вже зібралися, а моєї Кипини нема. Діти, вигляньте, чи не йде вона.

Діти рвонувлися і повертаються з криком: "Вільма! Вільма!"

Вільма: Співає пісню "Вільма". Потім знімає маску.

Мати: Хух! Нарешті всі зібралися. Ходімо, діти й дівчата, стій потувати. Хай чоловіки погомонять про своє. Виходять.

1-й чоловік: М-да. Святе сьогодні свято. Але ж жити треба. У 1991 році я теж вірив у краще життя. А сьогодні. Вам хоч землі дали, а в мене, в місті, навіть ваучер відбрали.

2-й чоловік: Так ось в чому загадка. Триптих "Уроки. 1. Загадка".

3-й чоловік: А я розгадку вам скажу. Читає другий вірш триптиху.

Батько: А суть то проста. Ось послухайте. Третій вірш триптиху «Уроки».

2-й чоловік (запально): А я вірю. Вірю в майбутнє України. За Україну треба боротися все життя. Перший вірш "Альтернатива барикад".

Праді: Воно то так. Я он скільки революцій пережив. Вірю, але й думаю. Другий вірш "Альтернатива барикад".

3-й чоловік: Світ повертається на крути своя.

Батько: А в мене своя думка. Читає вірш "Втеча"

2-й чоловік: А мені як не тяжко, я на все дивлюся з гумором.

Батько: От загадали. Що там наперед загадувати. Он тато й мама сидять. Хай і вони про своє життя розкажуть.

Праді і прабаба читають на два голоси вірш "Пісня на два голоси".

Заходить мати з жінками.

Мати: Та що ви все про сумне та сумне. Ану, козаки, давайте веселої угнемо про нашу Україну. Виконують "Не-подільну булаву".

Мати: А гепер — до столу. Он скільки гостей прийшло. Всі вносять до заду все напечене й наварене на уроці з народознавства. Розпочинається спільна вечеря.

Сценарій заслуженої вчительки України Л.А.Гавриленко

Книга відгуків

Я знаю Анатолія і його творчість усе життя. Писав рецензію на його першу збірку поезій "Сурми", уважно слідкую за його публікаціями і коли побачу підпис "Анатолій Рекубрацький", то знаю, що це варто прочитати. Але сьогодні на цій виставі я відкрив його вперше.

Костянтин Сушко, журналіст.

Про Анатолія Рекубрацького я писав ще тоді, коли він був ще піонером. Мене вразила незвичайна образна система мислення хлопчини з Комиш-Зорі. Вдячний йому за допомогу в роботі письменницької організації, яку він мені завжди охоче надавав за останні тридцять років.

Петро Ребро, письменник

Люблять Анатолія жінки. Подивіться, обišли його з ніг до голови. Ніхто з письменників такої виставки не мав.

Лілія Юрик, письменник

Я сама вирішила познайомитися з Анатолієм Рекубрацьким, коли він приїхав з четвертої наради молодих письменників Радянського Союзу. Ще б пак. Його єдиного із свого семінару відзначив Роберт Рождественський, як справді талановитого поета. Нині наші кабінети на одному поверсі. Часто звертаюся до нього за допомогою. Він - безвідмовний.

Майя Мурзіна, відповідальний секретар обласної організації Національної спілки журналістів

Щодня встано о четвертій годині, складаю молитву Боту, щоб прийшло нахнення, а потім читаю вголос один-два вірші Анатолія Рекубрацького. Вони - магнітні, надихають. Він - мій улюблений поет.

А познайомилася з ним заочно. Років із тридцять тому мене по-чали звинувачувати в націоналізмі. Особливого тиску не було, але на виставках мої роботи розміщали в найтемніших куточках. Настрій від цього був далеко не краший. І раптом - блискаucha стаття в "Комсомольці Запоріжжя" на мій захист. І все наладилось. З тих пір я й випинаю його твори. У мене їх більше тридцяти. А коли зустрічаюся з ним, то настрій одразу стає святковим.

Дарую йому роботу "Третій марш" з умовою, що вона завжди буде в його кабінеті.

Валентина Харлова, заслужена вчителька України, член Національної спілки мистців народного мистецтва.

Минулого року в Запоріжжі була виставка народних умільців Мелітополя. Усім нам, а це близько 20 чоловік, Анатолія Захарович подарував свої книги. "Щедрий чоловік" - подумався тоді. А яке це багатство, зрозуміла, коли прочитала. Моїх тут дві роботи - "Матір

Божа з немовлям" і за оповіданням Анатолія Рекубрацького "Не судилося". Хто знає мову квітв, той може майже повністю прочитати сюжет цього оповідання.

Лідія Кулак, народна майстриня

З Анатолієм ми часто працюємо в моїй майстерні. Він пише, я малюю, потім граємо в шахи. Сильною суперник. Я не дивлюся, що народні майстрині вишивають саме його поезії. Любов вземана. Анатолій у суді виправ справу, захистивши честь нашої організації, він завжди буває на відкриттях наших виставок, цікавиться новими роботами і ми йому вдячні за це.

Тригорій Мачегора, заслужений діяч мистецтва України

З Анатолієм Захаровичем я познайомилася за анекдотичних обставин. У бібліотеці я підготувала вечір до його 55-річчя. Прийшла до нього, щоб уточнити дату. Дай, думаю, зроблю приємний сюрприз мому улюбленому письменнику, з яким не була знайома особисто. А він мені й каже: "Не хочу ніяких ювілеїв. 55-річчя це жіночій ювілей". Отакої! Тоді я зайшла з другого боку: "Проведемо без вас. Але ж діти так старалися, розучували пісні, вчили ваші вірші". Анатолій Захарович пишно подивився на мене, однів мій хід, і... здався при слові "діти". До розряду незабутніх відноситься також і вечір пам'яті Геннадія Лігнєвського, який підготував він зі своїми друзями. Дружина і діти поєтали його так: "Ми по-новому починаємо дивитись на творчість нашого чоловіка і батка". Бібліотекарі знають: якщо захід проводиться за участі Анатолія Рекубрацького, зал не зможе вмістити всіх бажаючих.

Валентина Семешко, бібліотекар, ініціатор і ведуча персональної виставки.

Коханий мій Рекубрацький! Люблю твої поезії з юності, можу цитувати їх годинами. Спасибі, Толо, за те, що ти є, і в мене, і в моїх учнів.

Світлана Коваленко, викладач Запорізького педагогічного

Хоча наша газета неодноразово критикувала А. Рекубрацького за його статті на політичні теми, все ж сьогодні сказати можу тільки одне: "Вражаюча виставка!"

Антон Яворський, головний редактор газети "Вибір"
Сьогодні Анатолій презентує ще й нову гумористичну книгу "Апельсини з дірками". Я охоче надала спонсорську допомогу моїм чарівним сусідам і добрим друзям.

Лідія Жуківа, інженер-економіст

Коли до мене приїхав на гостини мій брат Віктор, то почув по радіо презентацию пісн двох Анатолійв - Сердюка і Рекубрацького "Вальс вічності". Він був зворушений до сліз, а я не втерпів і похвалювся, що слова написав мій товариш, наші кабінети поруч.

Віктор зажадав негайного знайомства. Поет і художник знайшли спільну мову. Одразу зав'язалася творча дружба. Виник задум проінструувати нову фантастичну повість для дитей А. Рекубрацького "Ферверк". Книга побачила світ тоді, коли Віктор працював над оформленням пісенника Анатолія. Він хотів самостійно видати його з-Чернігові: Я бачив закінчений рукопис. На мій погляд, це була найкраща робота мого брата в жанрі лікстрації. Але, на жаль, не судилося. Після смерті Віктора рукопис ми так і не знайшли. Вдячний Анатолію за пам'ят' про брата на цій виставці.

Петро Ковальов, заступник редактора газети "Запорізька правда"

Коли на міжнародному фестивалі "Золотий лебедь" члени художньої самодіяльності показали виставу за поемою А. Рекубрацького "Монолог з постаменту", то при монолозі вдови зал встав, а військові віддали честь юній виконавиці цієї ролі. Багато людей плакали.

Тетяна Мірошніченко, народна артистка України.

А в мене на відкритому уроці, який я провела для ветеранів війни і педагогів у СШ №76, плакали всі. І я, і автор теж. Висофільми з композицією за творами А. Рекубрацького з військово-патріотичної та народознавчої тематиками я показую вчеплям з усіх кутків України в Інституті післядипломної підготовки вчителів.

Любов Гаприленко, заслужена вчителька України

Я почала викладати картини з соломки за творами А. Рекубрацького після чудового вечора поезії в Центральній міській бібліотеці. Сьогодні декі з них він побачив уперше. Приймай, Анатолію Захаровичу, в подарунок мою роботу "Свіча надії". Дякую вам за нахнення.

Ніна Марюха, народна майстриня

З Анатолієм ми співпрацюємо з юності. Інколи я знімаю свої роботи за його сюжетом, частіше він пише поетичні рядки до моїх фотоетодів. Поезії і фото складають органічне ціле, але можуть існувати й окремо. Працюємо асоціативно. Вірш або фото дають початок думці, а далі працює творча фантазія.

Олег Бурбоєвський, фотохудожник.

Мене, як поетесу, народив Анатолій Рекубрацький. Ми з ним ровесники, але я почала писати українського мовою не так давно. Анатолій допоміг мені багато чого зрозуміти, він - редактор усіх п'яти моїх книг. Рада, що й ви всі його любите

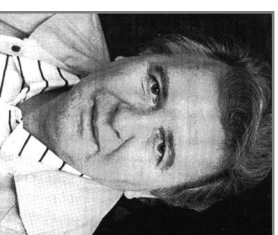
Ларса Коваль, член Національної спілки письменників України.

Поетом таки треба народитися.

Вражена силою нових поезій, які він сьогодні прочитає. Спасибі,
Любов Генба, член Національної спілки письменників України.

ПРО АВТОРІВ

Бурбовський Олег Олександрович

Фотохудожник. Голова обласної організації Спілки фотохудожників України. Брав участь більш ніж в 300-х вітчизняних і зарубіжних виставках, має численні нагороди — медалі, гран-прі, дипломи. З А.Рекубрацьким епізодично співпрацює більше тридцяти років.

Гавриленко Любова Антонівна

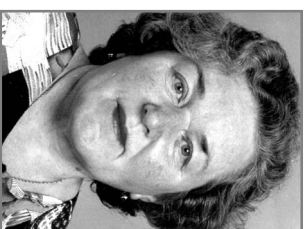
Заслужена вчителька України. Працює завідуючою методичним кабінетом Інституту післядипломної підготовки вчителів. Автор книг «Джерело», «Криниця», «Край», «Жито» та сценаріїв навчальних відеофільмів. Провела ряд показових уроків для вчителів України за творчістю А.Рекубрацького.

Кулак Лідія Іванівна

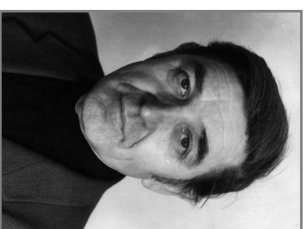
Народна майстриня. Улюблений жанр — вишивка. За фахом — інженер, живе і працює в місті Сімферополі. Учасниця кількох обласних і всеукраїнських виставок. Персональна виставка «Іностраниці до оповідань Анатолія Рекубрацького» відбулася в 2004 році в місті Сімферополі.

Марюха (Булгакова) Ніна Семенівна

Народна майстриня. Улюблений жанр — викладання з соломки, аплікації. За фахом — педагог, викладає математику в СШ №5 м. Запоріжжя. Лауреат журналу «Жінка». Створила пересувну виставку «Поезія Анатолія Рекубрацького — політ моєї душі», яка постійно демонструється в бібліотеках, школах, будинках культури.

Малегора Григорій Прокопович

Художник. Заслужений діяч мистецтв України. Засновник запорізького обласного осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Учасник близько 200 вітчизняних і зарубіжних виставок, має персональні фотогольбоми своїх робіт. З А.Рекубрацьким співпрацює близько 20-ти років.

Сердюк Анатолій Васильович

Відомий український співак і композитор. Автор понад 100 пісень. В активі більше 700 концертів та сольних програм. Виходили в світ його пісенники, музичні фільми, магнітольбоми, компакт-диски. Заслужений працівник культури України. Написав на слова А.Рекубрацького серію ліричних і жартовливих пісень.

Харлова Валентина Гаврилівна

Заслужена вчителька України, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Створила унікальну методику навчання мистецтву вишивки школярів, високо оцінену Академією педагогічних наук України. Автор близько 200 персональних виставок. На теми поезії А.Рекубрацького створила 30 робіт.

Бібліографія першої персональної виставки Анатолія Рекубрацького "Нашій державі — 10. Україна — вічна!"

- Г. Кліковка. Хто сміється останнім? Запорізька правда. 14.06.01.
 Д. Шилін. Когда слово становится персональной выставкой. Индустримальное Запорожье. 17.06.01.
 Т. Костенкова. Запороже кожне слово. Запорізька правда. 19.06.01.
 П. Юрик. Незвичайний подарунок ювілею України. Запорізька Січ. 19.06.01.
 МИГ. Персональна виставка... поезиї. 21.06.01.
 В. Жаров. Такого нигде еще не было. Суббота плюс. 21.06.01.
 А. Плясовица. Доки буде жити дух наш Запорозький. Верже. 21.06.01.
 П. Юрик. Дострибався. Запорізька Січ. 16.06.01
 В. Артемчук. Поет влохновляєт художников. Днепровский мейтапурт. 22.06.01.
 С. Логанський. Ювілею України. Кримська Світлиця. 27.07.01.
 І. Науменко. На високості безім'яних висот. Запорізька правда. 02.04.96.
 Ю. Александров. Трогательный урок. МИГ. 10.04.96.
 П. Баулин. Со слезами на глазах. Наш город. 9.04.96.
 С. Даганський. Подарок ювілею України. Правда України. 17.08.01.
 Радіорепортажі з відкриття виставки передавали всі радіостанції Запоріжжя та перша програма Українського радіо, телесюжети з виставки кілька разів транслювалися в Україні, а також в Китаї, Канаді та Німеччині. У 2001 році виставка мала свій сайт у всевітній системі Інтернету. Отримано 2036 відгуків з різних країн.

Підготувала Валентина Семешко

ЗМІСТ

На золотому березі печалі..... 5
 Від упорядника..... 7
 Передмова Г. Лютого..... 9
 Столиця..... 19
 Н.Марюха. Аплікація..... 21
 І ми ще слово скажемо своє..... 22
 В.Харлова. Вишивка..... 25
 Третій марш..... 26
 Альтернатива барикад..... 28
 О.Бурбовський. Фотоетюд..... 31
 І усе-таки щось залишать..... 32
 Мандрівничче..... 33
 О.Бурбовський. Фотоетюд..... 34
 Позаду — цілий вік..... 35
 Вулиця матерів..... 36
 Пісня на два голоси..... 38
 В.Харлова. Вишивка..... 39
 О.Бурбовський. Фотоетюд..... 40
 Я тобою..... 41
 О.Бурбовський. Фотоетюд..... 42
 Перед рибалкою..... 43
 В.Харлова. Вернісаж..... 44
 Ішли удвох..... 45
 О.Бурбовський. Фотоетюд..... 46
 Весілля..... 47
 Гаптують неба хустину синю..... 49
 В.Харлова. Вишивка..... 49
 Син..... 50
 Про любов уже все сказано..... 51
 Н.Марюха. Аплікація..... 52
 Ти, дівчинонько..... 53
 Усе не так, як марилося і снилося..... 54
 В душі затисну прагнення розплати..... 55
 О.Бурбовський. Фотоетюд..... 56

Нічна пригода.....	57
Н.Марюха. Аплікація.....	58
Ви бачили.....	59
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	60
Приручений лось.....	61
В.Філонов. Фотоетюд.....	63
Ви бачите, на Хортиці — сади.....	64
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	65
Ненаситець.....	66
Л.Кулак. Вишивка.....	67
Легенда про казашку церкву.....	68
В.Харлова. Вишивка.....	69
Н.Марюха. Аплікація.....	70
Колядка.....	71
Фотоетюд.....	72
Дума про час.....	73
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	76
Г.Мацетора. Масло.....	76
Усе зі мною.....	77
В.Дружинін. Кліше.....	78
Назавжди.....	79
Люди моєї пам`яті.....	80
Вільма.....	81
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	82
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	84
Не тільки про дерева.....	85
Н.Марюха. Аплікація.....	86
Поверни мені той листопад.....	87
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	88
Вогонь джерел.....	89
В.Харлова. Вишивка.....	90
І знову осінь.....	91
А в Дубовім гаю.....	92
Ці поїзди.....	93
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	94
На своїй землі.....	95

Лет.....	97
Н.Марюха. Аплікація.....	98
Горобиної ночі.....	99
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	100
Шем.....	101
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	102
Надія.....	103
Виміри.....	104
Л.Кулак. Вишивка.....	104
Л.Кулак. Вишивка.....	105
Диво.....	107
Ти ж такою була.....	108
Травень 1989-го року.....	109
В.Харлова. Вишивка.....	110
Куди веде оля профіліровка.....	110
Передчуття.....	111
А ти не вір.....	112
Л.Кулак. Вишивка.....	113
Телетатичне.....	114
Присвята.....	115
О.Бурбовський. Фотоетюд.....	116
Колісь.....	117
В.Бойко. Фотоетюд.....	118
Новорічне.....	119
Шість соток солодкої втіхи.....	120
Чуєш, осені жовті труби.....	121
В.Харлова. Вишивка.....	122
Клич землі.....	123
Вивантаження апельсинів.....	124
Бувать дні.....	125
В.Харлова. Вишивка.....	125
В.Харлова. Вишивка.....	126
Панас.....	127
А ти прихोдь.....	128
А погляд той.....	129
Після травневого дощу.....	130

А ще пригадуї – не пригадуї.....	131
Н.Марюха. Аплікація.....	132
Гріх.....	133
Вреча.....	135
Не знати страшно, а – незнати.....	136
Екзамен.....	137
В.Харлова. Вишивка.....	138
Першовересневий шем.....	139
Учителівці.....	140
В.Харлова. Вишивка.....	141
Клич любові.....	142
Портрет з натури.....	144
Ми діти вам завжди.....	146
О.Бурбовський. Фотостюд.....	148
Учителю вчителів.....	149
Притча про нерішучого.....	151
О.Бурбовський. Фотостюд.....	152
Приватна колекція.....	153
Забудеться? Зостанеться?.....	156

Якщо на мозаїках квіти ростуть, – нової війни не буде.

О.Бурбовський. Фотостюд.....	158
Проводи.....	159
В.Харлова. Вишивка.....	160
Просто так.....	161
Переправа.....	162
К.Сущко. Фотостюд.....	162
Балада про коликсу.....	163
В.Супруненко. Фотостюд.....	164
Родинна історія.....	165
В.Харлова. Вишивка.....	166
Молозиво.....	167
В.Харлова. Вишивка.....	168
Доміно.....	169
О.Бурбовський. Фотостюд.....	170
Дезертир.....	171

Навчання.....	173
Перший стрибок.....	174
В осінь аеродромну.....	175
Затяжний стрибок.....	176
Солдатський спомин.....	177
Відпустка.....	178
Балада про парашут.....	179
На потонах моїх.....	182
О.Бурбовський. Фотостюд.....	183
В.Харлова. Вишивка.....	184
Монолог з постаменту.....	185
Вишивка.....	190

Пісні з Анатолієм Сердюком.

Неподільна булава.....	192
Козацькі заручини.....	194
Н.Голубчикова. М'яка іграшка.....	196
В.Харлова. Вишивка.....	197
Свіча надії.....	198
Н.Марюха. Аплікація.....	200
Н.Марюха. Аплікація.....	201
Насинь мені.....	202
Птиці Харлової.....	204
Сам не гам.....	206
Н.Марюха. Аплікація.....	207
Вальс вічності.....	210
С.Г.Горбонос. Фото.....	212
Твоє фото.....	213
А ти їдеш крізь листопад.....	214

Гостинці від батька.

Н.Марюха. Аплікація.....	215
Хай біля нас і постане Тарас.....	216
На Дніпрогесі.....	218
Пісенька Тичини.....	219

Секрети шпаківні.....	220
Шофери.....	221
На булові.....	222
О. Бурбовський. Фотоетюд.....	223
Буду сталеваром.....	224
Синиці.....	225
Космонавти.....	226
Синій заєць.....	227
О. Бурбовський. Фотоетюд.....	227
Щоб знову було літечко.....	229
Нечпай.....	230
П`ятя на п`ятя — не двацять п`ятя.....	231
Суботник.....	232
Нагалчина робота.....	233
Неслух`яне піаніно.....	234
Як читати?.....	234
Іде весна.....	235
У кого кращі квіти.....	236

Мелодії друзів.

Г. Мацетора. Олівель.....	237
Фотоетюд.....	238
Обличчя юне між пожухлих трав.....	239
К. Сушко. Фотоетюд.....	240
Вже й дуб олей.....	241
К. Сушко. Фотоетюд.....	242
Над багряним черемховим цвігом.....	243
К. Сушко. Фотоетюд.....	244
На вершині.....	245
Зустріч.....	246
Метеорит.....	247
К. Сушко. Фотоетюд.....	248
Моя пісня.....	249
Етюд місячної ночі.....	250
Про тебе.....	251

Старий і осінь.....	252
Земля нас не навикли народила.....	253
К. Сушко. Фотоетюд.....	254
А птиці зеленого літа.....	255
К. Сушко. Фотоетюд.....	256

Посміхеньки.

Ж. Зінченко. Дружній шарж.....	257
Смішно? Смійтеся на здоров`я.....	258
Шурмуристика.....	261
Скарга.....	266
Із циклу «Друзям — по заслугі».....	268
Інопланетяни.....	273
Пошук на «ЗО».....	274
Побажання поетесі.....	274
Шифрограма.....	274
Тагодай.....	275
Перестрілка.....	276
Оди — від народу.....	278
Літературна дуель.....	280
Стріляйте вже без мене.....	286
Поверни мені той мармелад.....	288
Я не можу її.....	292
Усе іде. Усе минає.....	293
Жертва правосуддя.....	293
Ти ішов крізь вихолу вехрасту.....	294
Розгадай.....	294
Не той ефект.....	295
І гуцнули почули.....	296
На смерть поета.....	298
Сценарій відеоуроку.....	299
Книга відгуків.....	303
Про авторів.....	306
Бібліографія виставки.....	308
Зміст.....	309